

ANNEX

**EL PROCÉS D'ESTANDARDITZACIÓ DE LES
LLENGÜES, ESTUDI COMPARATIU I
APLICACIÓ A LA LLENGUA AMAZIGHA**

**CARLES CASTELLANOS
BELLATERRA NOVEMBRE 1997**

TESI DOCTORAL

**"EL PROCÉS D'ESTANDARDITZACIÓ DE LES LLENGÜES
- ESTUDI COMPARATIU I APLICACIÓ A LA LLENGUA AMAZIGHA -"**

Carles Castellanos

ANNEX 10.3. Recull de lèxic interdialectal amazigh

**Departament de Traducció i d'Interpretació
Universitat Autònoma de Barcelona**

Bellaterra, Novembre de 1997

Index

Observacions preliminars.....	3
Sigles i abreviatures utilitzades en aquest recull de lèxic amb les referències corresponents a les fonts.....	4
Metodologia utilitzada en l'explotació de les fonts.....	6
Observacions referents a la transcripció.....	8
Secció 1*. Lèxic referent a la casa.....	13
Secció 2*. La numeració. Els nombres i les hores.....	20
Secció 3*. Lèxic referent als aliments i als àpats.....	24
Secció 4*. Lèxic referent al cos humà; accions, sensacions i qualitats.....	32
Secció 5*. Lèxic referent a les persones i al parentiu; propietats i accions personals.....	49
Secció 6*. Temps cronològic, espai i definidors.....	56
Secció 7*. Animals i plantes.....	63
Secció 8*. Natura, paisatge, ciutat, cultura escrita i viatges.....	76
Secció 9*. Treballs manuals i eines.....	92
Secció 10*. Professions, nacionalitats, vestits, festes i jocs.....	101
Secció 11*. Verbs i formacions paraverbals bàsics.....	113
Secció 12*. Verbs de moviment i de treball.....	115
Secció 13*. Verbs de funcions.....	128
Secció 14*. Verbs de percepció, comunicació i relacions.....	134
Secció 15*. Verbs de reflexió, coneixements i sentiments.....	142
Secció 16*. Adjectius de qualitats materials.....	145
Secció 17*. Adjectius de qualitats personals i noms abstractes.....	153

Observacions preliminars

L'objecte d'aquesta part és l'estudi de diferents àrees lexicals per tal d'exposar un nombre determinat de variants del lèxic comú. No es tracta d'un estudi exhaustiu del volum de lèxic que fóra necessari per a un tractament suficient amb finalitats estandarditzadores (entre 5.000 i 7.000 termes) sinó únicament d'un parell de milers de termes, és a dir, bàsicament de les àrees ja desenvolupades al llibre *La Llengua Rifinya* (1995) (sigla RIF, a la bibliografia).

Això vol dir estudiar unes 2.000 nocions del lèxic bàsic per tal d'arribar a destil·lar-ne unes 1.220 per al lèxic comú en la proporció següent:

- 10 àrees de noms i numerals (amb un total d'unes 800 nocions)
- 5 àrees de verbs (amb un total d'unes 300 nocions)
- 2 àrees d'adjectius (amb un total d'unes 120 nocions)

El total d'elements lexicals recollits (tenint en compte el conjunt dels parlars consultats) ha estat de l'ordre dels 10.000.

(Els verbs són enunciat en la 2a persona singular de l'imperatiu, fora que no es faci constar altrament - com alguns verbs de la secció 11 i els 13§45...13§48 verbs impersonals, enunciat en 3a persona del singular. Algunes de les equivalències recollides en les seccions 16 i 17 corresponents als adjectius són de fet formes verbals que apareixen enuncides en la 3a persona masculina singular).

L'objectiu de l'estudi del lèxic és oferir material d'anàlisi per tal d'establir uns elements per a un lèxic de base per a l'Amazigh Comú, aspecte que és elaborat a l'apartat 11.3. *Estandardització del lèxic.*

Aquesta tasca de recull i d'elaboració ha estat portada a terme a partir de diferents fonts pertanyents principalment als tres parlars fonamentals de referència. En podeu trobar les dades completes a la Bibliografia general d'aquesta tesi. Les sigles i les abreviatures corresponents a aquestes fonts són les que exposem tot seguit:

Sigles i abreviatures utilitzades en aquest recull de lèxic amb les referències corresponents a les fonts:

Fonts referents al Rifeny (o Tarifit):

Rf: La llengua rifenya (1995)

I: Ibáñez (1944) (Diccionario Español-Rifeño) [referències dialectals: Bq: Buqoia; Kl: Kelaia; Bw: Beni Weryaghet]

J: Justinard (1926) Manuel de berbère marocain (dialecte rifain)

Ca: Cadi, Kaddour (1987) Système verbal rifain [Informació referent al lèxic dels verbs]

Eventualment, LH: Laoust (1927) in Hesperis (Le dialecte Berbère du Rif) i L (v. més avall) obra consultada en els casos en què aquesta obra fa referència al parlar rifeny (R).

Fonts referents al Taixelhit (o Tachelhit):

ML: Mohamed Lamzoudi (1988) (Initiation au dialecte berbère)

De: Destaing (1920) (Dictionnaire Français-Berbère (tachelhit))

[Distingim dins aquesta font: DeT= Destaing Textes; DeJS: Destaing Evangile de St Jean]

L: Laoust (1920) (Mots et choses berbères)

LH: Laoust (1927) in Hesperis (Le dialecte Berbère du Rif) quan fa referència al taixelhit (C).

If: Ibáñez, E. (1954) Diccionario Español-Baamarani (Diccionari de l'amazigh d'Ifni). (Amb informació també, a la introducció, del parlar dels Idaw Semlat (àmbit d'estudi del De): IS)

O: Ouakrim, Omar (1993-1994) (cursos d'amazigh - taixelhit - a la UAB 1992-1994)

Fonts referents al Cabilenc (o Tagbaylit):

D: Dallet (1982), Dictionnaire Kabyle-Français

Hy: Huyghe, G. (1901) Dictionnaire Kabyle-Français/Français-Kabyle

MM: Mouloud Mammeri (1976) (Tajer'umt n Tmaziyt)

Gl: Glossaire arabe-français-kabyle à l'usage du corps médical et para-médical en Algérie, Direction Générale de l'Action Sociale, Imprimeries "La typo-litho" et Jules Carbonel réunies - Alger (s.a.)

Fonts complementàries:

= Parlars Tuàreg

Ta: Masqueray, E. (1893) Dictionnaire Français-Touareg (dialecte des Talloq)

F: Foucauld, C. (1952) Dictionnaire Touareg-Français (cliar per Dallet (1982) (D)).

= Parlar Tamazight (o Beraber)

L: Laoust (1920) (Mots et choses berbères) quan fa referència a aquest parlar (B)

LH: Laoust (1927) (Le dialecte Berbère du Rif) quan fa referència a aquest parlar (B)

Tf: Taifi (1991) Dictionnaire Tamazight-Français

= Parlar dels Beni Snous

DeS: Destaing, E. (1914) Dictionnaire Français-Berbère (dialecte des Beni Snous)

Fonts de tipus general:

L: Laoust (1920) Mots et choses berbères

LH: Laoust (1927) in Hesperis (Le dialecte berbère du Rif)

CH95: Chaker, Salem (1995) Linguistique berbère. Études de syntaxe et de diachronie

CH84: Chaker, Salem (1984) Les Emprunts Arabes (Chap. 11, pp. 219-225) in Textes en linguistique berbère Éd. CNRS Paris

Bkr: Buidatge de "El-Bekri" (segle XI dC) in Chaker (1995)

Sz: SUAREZ, Manuel (1989) Amawal n tmaziyt tatrart, Nueva Gráfica, Aguerre

Tgh: Revista Tifinagh

Informadors individuals:

HB: Hassan Bahakeia (R) [Nador]

SB: Salim Benkaddour (R) [Lhuzima]

SA: Saïd Allach (R) [Lhuzima]

HA: Hassan Akioud (C) [Agadir]

MT: Mohamed Tilmatine (Q) [Cabilia]

Abreviatures referents als diferents parlars, àmbits i fonts de neologismes:

R=Rifeny (tarifi) (especificant algunes vegades formes dialectals locals: Bq, Kl, Bw al costat de la font "I" tal com ho hem indicat més amunt)

C=Tacelhit (taixelhit) (especificant algunes vegades com IS=Idau Semlal (vJf))

Q=Tagbaylit (cabilenc)

B=Beraber (denominació utilitzada per Laoust)

PA=Panamzigh

AN=Amzigh del Nord

NA=Neologisme d'Amawal(1990)

NB=Neologisme de Boudris(1993)

Abreviatures gramaticals, remissions, altres llingües

sing=singular

pl=plural

f=femení

pers=persona

dim=diminutiu

an=estat d'annexió

col=nom col·lectiu

int=forma intensiva de l'aorist del verb

ar=terme d'origen àrab

cf=confronteu amb un element igual

v=vegeu

+ = a més de la font esperada per a cadascun dels parlars principals, que no és citada (és a dir, a més de Rf i ML i D; v. la Nota al final dels diferents paràgrafs de l'apartat següent) donem després del signe "+" d'altres fonts citant-les explícitament.

>>= continua (la informació referent a un mateix terme)

Metodologia utilitzada en l'explotació de les Fonts

En l'objectiu de cercar elements per a l'elaboració de l'Amazigh Comú partint fonamentalment dels tres parlars escollits com a referències principals (tarifit, taixelhit i taqbaylit) hem fet un primer buidatge per tal d'establir de manera clara aquestes tres referències.

Pel que fa al Tarifit hem partit fonamentalment del nostre treball precedent "La llengua Rifanya" (1995) (Rf) que consta d'un miler de mots i en segon terme de la consulta sistemàtica de la font més extensa i fiable fins avui, el diccionari d'Ibáñez (1944) (I) (que consta d'uns 7.000 vocables). Ocasionalment incloem també alguna referència a Justinard (J) (amb un miler d'entrades) i d'una manera molt esporàdica a Laoust (L i LH). Per a completar el recull de verbs hem fet un buidatge exhaustiu de les taules que figuren al final de l'obra de Cadí (Ca) (Tables 1 - 9, pp.136-162).

Nota: Si no consta cap referència, el mot rifeny situat a l'esquerra dins el conjunt de formes amazighes prové de Rf.

Pel que fa al Tacelhit hem partit de tres fonts fonamentals: Laoust (L i LH), Mohamed Lamzoudi (ML) (un miler de termes) i Destaing (1920) (De)(uns 6.000 vocables). En alguns casos recollim també anotacions interessants afegides manualment a l'exemplar del diccionari dipositat a la biblioteca de l'INALCO, provinents de diferents textos: "Textes en Tachelhit" (DeT), "Évangile de Saint Jean"(DeSJ) etc.

Sovint, hem consultat també el diccionari d'Ibáñez (1954) (If)(uns 6.000 vocables) referent al parlar d'Ifni (antic territori sota dominació espanyola). Segons aquest autor es tracta d'un parlar molt pròxim al recollit per Destaing (1920) abans esmentat, tal com és explicat a la introducció del seu diccionari on es limita a assenyalar petites diferències fonètiques i una trentena de mots divergents.

Nota: Si no esmentem cap font concreta, el mot que figura en posició intermèdia dins el conjunt de formes amazighes és extret de Lamzoudi (ML).

Pel que fa al Taqbaylit hem partit fonamentalment de Dallet (1982)(D) que és la font més abundosa (uns 13.000 termes) i més fiable. En alguns casos hem recorregut també a Huyghe (1901) (Hy) (uns 4.000 vocables) i en algun cas esporàdic a Mouloud Mammeri (MM). En algunes àrees concretes (parts del cos, aliments, malalties) ens ha semblat també oportú contrastar les dades amb les del Glossari (Gl).

Nota: Si no esmentem cap font concreta el terme que figura a la posició dreta dins el conjunt de formes amazighes, com a pertanyent al parlar taqbaylit, és extret de Dallet (1982) (D).

Les formes més dubtoses corresponents als tres parlars fonamentals del nostre estudi han estat també contrastades amb informants nadius.

Sovint hem consultat, a més, les formes pròpies dels parlars tuàreg [Foucauld(1951) (F), Masqueray(1893) (Ta)] com a referència de reforç, generalment per a dilucidar la identitat de la forma menys interferida.

D'altra banda, hem consultat també d'altres parlars intermedis per tal de reforçar les tries lexicals adequades. En aquest sentit hem recorregut a referències al parlar Tamazight (o Beraber) de l'Atlas Mitjà (situat entre el Tarifit i el Taixelhit) i al parlar dels Beni Snous (al sud de Tremissèn, entre el Tarifit i el Taqbaylit) amb l'objectiu de reforçar la tria d'algunes formes en els casos de més diversificació lexical. Per al Tamazight de l'Atlas Mitjà ens hem basat fonamentalment en Laoust i en algun cas hem consultat el diccionari de Taïfi (1991) (Tf). Per al parlar dels Beni Snous hem acudit a la font esmentada de Desiaing (1914) (DeS).

De manera esporàdica ens hem servit també de diferents reculls no referits a cap dels parlars esmentats en concret i que presentaven aspectes interessants, com els treballs de Laoust (1920) (L), Laoust (1927) (LH) i també Chaker, Salem (1995, 1984), amb citacions pròpies d'aquest autor (CH95, CH84) i amb citacions seves (in Chaker-1995) d'El-Bakri (segle XI) (Bkr). Per a alguns casos hem recollit també referències menys rigoroses com les dels llibres de Suárez (1989) (Sz), de Cubillo [CUBILLO, Antonio (1986) *Antropónimos guanches y bereberes* Ed. Benchoño Centro de Estudios Africanos. Santa Cruz de Tenerife-Las Palmas, pp.83-87] i de la Revista Tifinagh (Tgh). Aquestes darreres són, però, fonts que mostren algunes de les tendències usuals en el camp de la neologia, i és per aquesta raó que presenten un cert interès.

Observacions referents a la transcripció:

Consideracions generals:

Utilitzem el sistema de "transcripció simplificat" (*La Llengua Rifenya: pp.16 i 21*) d'acord amb el qual transcrivim els signes estàndards de la manera següent:

- 1) ε->`
- 2) γ-> gh
- 3) ġ-->dj
- 4) ċ->tc
- 5) t, d, s, z, r, j, l, h-----> t', d', s', z', r', j', l', h'

D'altra banda, hem adaptat, de manera general, les transcripcions utilitzades pels diferents autors de la manera següent:

6) De manera general *hem suprimit les espirantitzacions* de les oclusives "t", "d", "k", "g" i "b", pròpies dels parlars del nord, escrivint en cada cas la corresponent oclusiva. Escrivim així sempre: "t", "d", "g", "b" en lloc de "t'", "d'", "k'", "g'", "v" o "b'" (fora del cas en què volem remarcar explícitament l'existència d'espirantització).

7) Sempre que n'hem tingut dades prou fiables *hem transcrit per mitjà de "o" la labiovelarització*: "arek°ti", "agg°ren", "ssukk°ar", "ak°bal"...

8) Sempre que en tenim dades clares, *restituïm les semivocals "y", "w"*: taqbailit -> taqbaylit, mrau -> mraw

9) En tots els casos *restituïm el vocalisme simple* que porta a les reduccions o>u; e>i. (només mantenim les "e" i les "o" dels mots dels parlars tuàreg).

Pel que fa als diferents casos concrets de transcripció en relació a les diferents fonts del nostre treball, exposem en els quadres d'equivalències que figuren més avall tots aquells que discrepen de la grafia estàndard. (Si no ho esmentem explícitament, apliquem en tots aquests casos les consideracions generals exposades més amunt). L'ordre que seguim és l'establert a l'hora de descriure les diferents fonts al començament del capítol.

Fonts del Rifeny:

lbañez (f)

â -> ^	Ex: aâaddis -> a'addis
ġ -> gh	Ex: aġrum -> aghrum
j -> x	Ex: ejs -> exs
ȳ -> j	Ex: zemiȳȳa -> iemijja
š -> c	Ex: ešš -> ecc
z -> t	Ex: zemarz -> temar
ç -> z	Ex: ameçian -> amezian
x (ix) -> c	Ex: setxermin -> setcermin; zajsaxz -> taxsaci

Reduïm sempre "r" a "r". Ex: erebser -> erebs'er

Justinard (J)

ou -> u	Ex: iadjount -> iadjunt
ch -> c	Ex: ačhtar -> actar
tch -> tc	Ex: outchma -> utema
kh -> x	Ex: kheld -> xeld'

Cadi Kadour (Ca)

ð -> c	Ex: ađđaf -> adcf
ġ -> gh	Ex: neg -> negh
š -> c	Ex: šuq -> cuq
ž -> j	Ex: žmar -> jmar
ħ -> x	Ex: ħəš -> xes's'
ŋ -> ng	Ex: seŋ° -> seng°

Les consonants tenses, transcrits amb majúscules per l'autor són representades amb la grafia estàndard, és a dir, com a consonants dobles:

K->kk, C->cc... Ex: zəMar=>zemmar

Advertim finalment que hem afegit la vocal neutra "e" en verbs com C -> ecc, K->ekk...

Fons del Taixelhit:

Lamzoudi (ML)

ou->u	Ex: aghroum --> aghrum
ch -> c	Ex: ouchchen -> uccen
kh -> x	Ex: affroukh -> affrux

I hem observat també les conversions generals 1) i 5) exposades més amunt a les "Consideracions generals".

Destaing (De)

š -> c	Ex: ešš -> ecc
ž -> j	Ex: žder -> jder
ḥ -> x	Ex: lḥell -> lxell
"u" volada -> °	Ex: agg°ren -> agg°ren

També hi hem simplificat i normalitzat la notació vocàlica, d'acord amb 9).

Laoust (L i LH)

ḡ -> gh	Ex: tamḡart -> tamghart
dḡ-> dj	Ex: aždḡid -> ajedjid
š -> c	Ex: ešš -> ecc
ž -> j	Ex: aždḡid -> ajedjid
ḥ -> x	Ex: eḥs -> exs; aḥo -> axu

També hi hem normalitzat la notació vocàlica, d'acord amb 9).

Ibáñez (fni) (ff)

ā -> ´	Ex: āalem -> ´alem
ḡ -> gh	Ex: aḡrom -> aghrum
j -> x	Ex: ejser -> exser
ŷ -> j	Ex: aāŷeb -> a´jeb
š -> c	Ex: ešš -> ecc
ç -> z	Ex: argaç -> argaz

Fons del Cabilenc:

Dallet (D)

tt -> tt	Ex: tideṭt -> tideu
zz -> zz	Ex: igezzem -> igezzem
ç -> tc	Ex: uṭṭi -> utctei
j -> dj	Ex: lḵil -> lḵil

Desestimem la distinció entre oclusives no espirantitzades (marcades amb un punt sobreposat) i espirantitzades. Notem aquestes consonants espirantitzades, tal com ja ho hem comentat a la consideració general 6): d, g, k, t

Huyghe (Hy)

ā -> `	Ex: rāud -> r'ud
f -> gh	Ex: alḵum -> alghum
ḵ, ḥ, ṣ, ḷ, ṣ -> h', d', s', t', z'	Ex: meurāḵ -> met'rah'
ḥ -> x	Ex: aḵbac -> axbac
t -> tt	Ex: turar -> turar

Desestimem (tal com ho hem advertit a la consideració general núm. 6) les espirantitzades notades b, d, g, t que són notades b, d, g, t. "Hy" no incorpora l'article àrab als termes d'aquest origen utilitzats en el parlar cabilenc. Només hi hem afegit l'article quan n'hem pogut tenir la certesa que corresponia a un ús atestat.

Glossaire arabe-français-kabyle (GI)

ou -> u	Ex: amou -> amu
a" -> `	Ex: aa"rou -> a`rur
d" -> d'	Ex: ad"ad -> ad'ad
h" -> h'	Ex: leh"lak -> leh'lak
k" -> x	Ex: elmouk" -> elmux
r" -> gh	Ex: r"er -> gher
s" -> s'	Ex: es"ah"a -> es'ah'a
t" -> t'	Ex: t"it" -> tit't'
z" -> z'	Ex: az"rem -> az'rem
ch -> c	Ex: f'ichert' -> ticert

Desestimem (tal com hem advertit a la consideració general núm.6) les espirantitzacions (grafades en aquest cas d', g', k' t') que transcrivim d, g, k, t. I també l'espirantitzada "v" que transcrivim "b" (ivawen -> ibawen).

Fonts complementàries:

Parlars Tuàreg

Foucauld (F) (parlar Tamàhàq)

ġ -> g	Ex: agenna -> agenna
ž -> z'	Ex: imžad -> imz'ad
k -> q	Ex: tamâhak -> tamâhaq
ɣ -> gh	Ex: éɣeid -> éghaid
ḳ -> x	Ex: aḳ -> ax
ŋ -> ng (nasal velar)	Ex: beɣɣen -> beghəghen
ou -> u, w	Ex: ebrou -> ebru, aouâl -> awâl, taourit -> tawrit

Transcrivim les vocals breus sense diacrític i mantenim la transcripció que fa Foucauld de les vocals llargues (amb accent circumflex) i de la nasal palatal (com a "ñ").

Masqueray (dialecte touareg-Taïraq) (Ta)

ch -> c	Ex: accel
kh -> x	Ex: lexiad'
dh -> d'	Ex: ad'ad'
ou -> w, u	Ex: walt, anu
z', s' -> z', s'	Ex: amaz'eli
r' -> gh	Ex: aghelam

Parlar Tamazight (Beraber, segons Laoust)

Telhi (Tl)

š -> c	Ex: ešš -> ecc
ž -> j	Ex: ažežid -> ajedjid
h -> x	Ex: hess -> xes's'
ġ -> gh	Ex: agnum -> aghnum

Parlar dels Benî Snous

DeS (Destaing, Benî Snous)

Per als sons espirantitzats DeS utilitza "θ"= t, "ð"= d, "χ"= k
Per a la resta de transcripcions d'aquesta font DeS, v. "De" (a Fons del Taixelhit)

Secció 1*. Lèxic referent a la casa

Català/Français	Tarifit/Tacelhit/Taqbaylit
1§1.casa/maison	taddart (+i) / tigemmi (+De, If) / axxam (D900) [J:axam]
1§2.cabana/cabane,hutte,gourbi	a'ccu (I) / ah'cuc (De, If, EA) / a'acuc [HassanB:'iccu] [If:ta'acuc]
1§3.habitació, cambra/chambre	axxam / ah'anu (+If) / taxxamt (D901) [J:axam] [De, If:ta'h'anur]

Observacions referents a 1§1,1§2,1§3

Variants:

[D900:axxam=cabane:maison, foyer]
 [LH,J:axxam=maison(Rif)]
 [D911:a'cuc=gourbi,hutte,bicoque]
 [I:chcra,cabane. A més de "a'acuc" distingeix:
 - **anwar**: cabana rústica hecha de palos, cañas y ...pared de merla
 - **a'acuc**: hecha de estera
 - **tazeribt**: tugurio,cabane donde se refugian los pescadores]
 [L2:gourbi= taddart,amazir: hutte= agelluy,a'acuc]

Comentari:

Laoust (1920) comenta que el mot "taddart" és trobat a més dels sentits de "casa" i de "gourbi", amb els sentits de "village" (Zouaoua), "chambre" (A.Mjild,A.Warain,A.Seghrouchen). "rez-de-chaussée,étable" (Imerghan),"rucher" (A.Isafen,A.Bahran).

A més el masculí corresponent "addar" és consignat com a "gourbi" entre els Bou Oulli.

Aquest mot significa "village" entre els cabilenos del Djurdjura.

Segons Laoust el mot "axxam" vol dir "tenda" pels Berabers i "village" pels cabilenos, els quals anomenen "tazeqqa" la "maison construite en pierres" (aquí caldria recordar també el mot "tazeqqa"=maison(Rkr)).

El mot "tigemmi" en cabilenc és un arcaisme que vol dir "família, unitat domèstica" (CH95:16).

El mot "amazir" també té diferents significats regionals a part de "gourbi": "lieu de campement", "centre du douar où sont parqués les animaux" d'on es deriven altres significats com "fumier", "croûtin de mouton". Una forma de la mateixa arrel "tamzirt" s'aplica al lloc "d'emplacement d'une tente", al "champ de culture établi à proximité des habitations" i per extensió en tacelhit vol dir: "territoire, pays, contrée". Amb aquest sentit es diu "tamurt" entre els Berabers occidentals i els rifenys]

La confusió que recull Justinard (J) entre les nocions de "casa" i de "cambra" al Rif no ha pogut ésser confirmada per cap més font. Amb tota certesa la transcripció sense "xx" (tansa ("axam") és un error.

154. llar (de foc) / foyer (feu)   **tigherghart / takat / lkanun** (ar)
 [If: chimeneat:anfust; Rif: qaddus n edduxxan]
 [De: les pierres=lkan; le feu=takat; le tout=kanun]
 (v. 1528: cuina, cuisine)
155. aixoploc, ráfec
 / refuge, abri   **aseqqif** (I) / **asqif** (L.3) / **asqif, aseqqif**
 [I: cobertizo] [D787: "aseqqif" (ar)]
156. tenda, tendal
 / tente   **'accu, aqaydun / taferruit** (If), **taxrant** (If) / **aculh', aqid'un** (Hy)
 [If: "taxrant"=trozo de tela para cubrir la tienda]
 [Hy: aculh'=tente de nomade; "aqid'un"=tente de soldat, de forain]
 [De: de personnage=axzan; des nomades-taxiant, aqid'un]
157. castell
 / château   **tighremt, aqastiyu / tighremt, agadir** (ML) / **lber'j** (D: ar)
 [I: castillo, alcazaba=taqsabt (Kl), taqsabt (Bq)]
 [Bkt: aghrem=château, citadelle] [De: fort, forteresse=agadir]
 (v. 8564: "castell", "fortaleza")
158. pis, trespol
 / étage   **tisi** (I) / **taduli** (HA, L.4), **tisfri** (L.3) / **taghur'fet** (D626, ar)
 [I: piso, suelo de habitación o terreno]
 [If: piso bajo, patio=asaraq] [De: taskka]
 [L.3: tisefri=maison, demeure (Nefousa)]
 [L.4: "couverture, étage"]
159. pis, apartament / appartement   **pisu / taduli** (HA) / **taghur'fet** (D626, ar)
 [I: piso alto=teghur'fet] [If: tabaqqqa (ar)=piso]
 [C: IfXVII=taskka] [HA: també=t'abqqa, t'a'ja]
1510. sostre, teulada
 / plafond, toit   **tazeqqa / azger** (HA) / **essqef** (D78), ar)
 [I: taduli=techo; akufaf=parte inclinada de la azotea]
 [De: plafond=lsraq, isilifon (pl); toit=ak'isaf]
 [L.4: taduli=couverture, étage]
1511. terrat / terrasse   **tazeqqa** (LH) / **azur** (LH) / **es's'dah'** (D: ar)

Observacions referents a 158, 159, 1510, 1511

El mot "taduli" és recollit amb el sentit de "trespol" i de "teulada" per "L" i amb el sentit de "sostre" per "If". D'altra banda, "tazeqqa" és segons "Rif" un sostre i segons "LH" un terrat; i "taskka" és segons De un pis.

1512. graner
 / grenier, grange   **tasraft, ermers** (I) / **agadir** (C), **tasraft** (If) / **tasraft**
 [De: case a grains=aghzan] [D791: silo, fosse]

1§13. taula/table	t'abra/lmida, t't'ebla (Hh)/lmayda, t't'abla [D: "lmayda" = "lmida" (ar.) table basse et ronde] (Hy: t'abla) [If: també: lmissa/lmida = mesa més grande; redonda = lmerfa] [If, De: t't'abla]
1§14. cadira/chaïse	rkursi (+I)/lkurs'i (If)/ak'ersí [Hh: rkwasí] [SB: rkasi] [De: lkursi] [De: lkurs'i] [D420: també: "akersi", "lk'ersi", "lkursi" = siège individuel: tabouret, chaise (ar.)] [S2225: asiento-tighimit, tadakk'ant]
1§15. mirall/miroir	tisit (+I)/lemri (If, De), talmerit (If)/lemri [D: lemri (ar.)] [Fa: tisit]
1§16. llum/lumière	tfawt/tifawt/tafat (D189), tafukt (D201) [I: tefawt] [De: tufawt] [De: afaw-objets lumineux] [D: "tafat" = lumière, clarté; "tafukt" = lumière du soleil] [D189: F: taffawt] (v. 8§23)
1§17. racó, cantó/coïn	taghmart/tighmert (If)/tighmert (If: "codo") [D616, 617: +ighmar "coude", "coïn", >> >> "angle": variant formal: tighemert (Hy)]
1§18. porta/porta tawwart/tiflut (+De), taggurt (De, If), taflut/tabburt	[L: Touareg: "taflut"; "aflu" (Tazerwalt); aquest mot vol dir també "battant de porte" (A.Nd'lr)]
1§19. pati interior /"patio"	amas n teddart (I)/ammas n tgemmi/amrah', abrah' [Segons L i ML el pati en general (cour) és: "asazag"] [Hh: remrah'] [cour intérieure = abrah' (D44, Hy), amrah' (D515, Hy)]
1§20. clau/clef	ermeftah' (I)/tasarut/tasarutt [SB: romoftah']
1§21. finestra/fenêtre	tburjet, erkazi/arriah' (If)/t't'aq (D841) [If: recull també "tarriah't"] (Hy: també: "ttaq") [De: grande fenêtre = ar't'iah']
1§22. paret/mur	acarcour, zh'id/agh'rab (+De, If)/lh'id [L: recull també "imissi" (Tilt, Imtek) i amb un sentit pròxim: "muralla": "aqadir"] [Fa: recull també per al tuàreg: "lexiash"] [If: de piedras sin argamasa = agharram]

1523. clos/enclos **aferay** (I) / **agrur** (De) / **ababeddar, tazeqqa, afrag** (D221)
 [E: cercado] [I: **amrali, amrabi**]
 [De: **afrag-ronces** etc. HA]
1524. estable, cort
 /écurie, étable **arrwa, ajjam/agghumi** (I) / **adaynin**
 [De: **étable-agelluy**]
1525. femer/fumier **tazubact** (I) / **abedduz, amazir** (De) / **aqabuc, agudu**
 [I: estercolero]
 [D: distingueix "aqabuc" pròpiament "fumier", de
 "agudu"="dépôt de détritus"]
 [I: recull **abluz**=estiercol hecho en el corral]
 [ML: recull **amdduz** com a "tos de fumier"]
 [C: IfXXV: **amedduz**=montón de estiércol]
1526. biga/poutre **tah'nact** (+I) / **tah'nit** (L, G) / **ajgu** (D362), **asalas** (D775)
 [I: Bq: **tah'nit**] [De: **agejdi**; petite poutre=**agezzum**]
 [DeS: **tah'nit**] [I: **tigejdi**] [Hy: **ajgu**; p. équarrée=**asalas**]
1527. escala
 /escaliers **asanen, edruj/isk'fal** (HA), **taskala/t't'r'uj** (D155)
 [I: "taskala" és traduït per "échelle", és a dir, "escale de mà"]
 [I: variant=**asekful**] [De: **iskufel** (sic) (pl. de "asufel" (sic)=marche)]
 [HA: també=**task'felt**] [D: marche=**taseddart, tiskalin**]
1528. cuina/cuisine **tagharghart/anwal** (De, HA), **a'ric** (HA) / **takuzint**
 [D: assenyala l'origen francès de "takuzint"]
 [L: dona el mot "**asqif**" els sentits de "abri" i "cuisine"]
 [I: **takat**=lumbre, hogar (v. 154)] [De: també=**axerzi**]
 [HA: també=**ikuzina**]. Són corrents mots compostos de "**axxam**
 n..." (sala de...): **axxam n texessi** (I), **taxxant usebbwi** (D)
1529. aixeta/robinet **tasebbarc/lbud'** (I), **luck** (De, I) / **tabermint**
 [I: recull "**aqadduc**" amb el sentit de "caño"]
 [D: variant: "**tibermint**"] [I: rosca] [HA: **lbud'**=broc]
 [De, I, HA: bec du robinet=**lbazbuz**] [HA: **rubine**]
1530. olla/marmite **marmita, taydurt** (I) / **lgamila** (HA) / **tuggi, taccuyt**
 [D: "taccuyt"=marmite en terre=**tikint**: De, KL]
 [Hy: qualifica "tuggi" de "marmite pour le lait"]
 [I: recull també "**tagnuct**" (Bq) i
 "**tagharghist**"=olla...para hacer manteca]
 [De: de terra o d'aram per al cuscús=**tagdurt**]
 [tasiltan, pour le couscous (Hy): mot interdit (D)]
 [De: chaudière=**tefed'na** (d'aram: aspas (de terrissa))]

1§31. tapadora/couvercle   aghemmus(□) /asergul/tadimt, aghummu(ar.)
 [If:variant:tasergult;De:taserg°elt]
 [D:dōna"tadimt"=bouchon,couvercle]
 [Kassan B:taqeqbart]

1§32. tetera
 /théière   abaxrad(□) /laxrad(-De) /aberrad(ar.), abeqr'aj(ar.)

1§33. cullera/cuillère   taghanfact/taghenjawn(De) /tijgh°elt(D619)
 [Hy:recull"taghenjawn" i la variant:"tijghult"]
 [D:recull també "agh'enja"-louche(ar.)]
 [L:"taghenjawn"(Beraber,Zenète);"tasukalt"(Touareg)]
 (De:aghen)a=cullera grossa]

1§34. ganivet
 /couteau   uzzar(+I) /tuzzalt, ajenwi(De), imus(De) /tafrut, ajenwi, elmus
 [I:taxadmict,"armus"] [tuzzalt;L34] [g.gros-taxademact(Rf) /tasalilt(L)]
 (D:especifica:"tafrut"-artisanal:"ajenwi"(ar.)=poignard;"elmus"-petit)
 [Szl96:punya=tasarit;sabre=asokkin,awas]
 [Szl91:espasa=ajallit,awas]

1§35. plat/assiette   t'ebai/at'ebail,t'ebail/tad'ebait
 [If:t't'ebail][If,De:tat't'ebailt]
 [D:recull també "ad'ebai"-plat(plat gros,plata)]
 [Sz240:taqessult;platillo-taghezalt]

1§36. got/verre   erkas/lkas(+De) /lkas

1§37. escudella(plat fondo)
 /tadjine(assiette)   t't'ajin/t'ajin/ad'ajin
 [If:variant"t't'ajin"]

1§38. embut/entonnoir   anfif(I) /infif/lembud', inifif
 [If:inifif-embudo de esparto]
 [Rf:ameh'gen] (De,L:inifif)
 [I:Bqiermah'egen]

1§39. sabó/savon   s's'abun/s's'abun(+SA) /s's'abun
 [If:tas's'abunt=pastilla de sabó]
 [De:s's'abun]

1§40. catifa
 /tapis(sol)   qat'ifa,tazarbact/tazerbit/taz'er'bit(D956)
 [If,De:tapis de laine=ih'ambel](D:recull:tikd'ift=t.de hautelaine(ar))
 [EA,ML:estora=agartil]>>> i tar'akna amb el wateix sontit]

1541. tissores/ciseaux   timacrad' (+T) / tuzlin / timqessin (D682)
[Hy:variant:lamqess;] [Sz241:tuzlin(C);]
[De:tuzlin]
1542. pinta/peigne   tamcat' / timact' t' (+De) / timcet' t' (D482)
1543. llit/lit   rectu, tassut / tisi (HA) / asg'en (D262), usu (D751)
[D751;especifica:"usu"-litterie étendue sur le sol
(jaç). I "tisi"-couche (gruix, d'algunes coses)
[I:recull variant:"arictu"] (Sz225,De:usu)
[Sz225:somier=alektu;colchón=amet'r'eh']
1544. flassada
/couverture   afarrac / lfrac (HA) / tafer's'adit, taduli
[I:taanta="tamanta", "tamartat";muy basta="sacu" (transcrit:saxu)]
[De:asaddul; de laine-h'aik] [L:"tafersatt"-couverture européenne]
[HA:isewi-flassada de sota] [D:"tafer's'adit"-c.de fabr.industrielle]
[D:"abut'wil"-grande couverture à rayures]
1545. llençol/drap   sabana / lizar / timelh'eft, lizar'
[D:"lizar"=drap, rideau]
[I:variant:"erizar"=sabana con que se cubren las rifeñas]
1546. cobrellit/couvre-lit   s'abana / agaffu (If) / taduli, taferracit
[I:tarizart=colcha] [Sz225:redreçón=taferracit]

Observacions referents a 1544, 1545, 1546

Diassenyala: "taduli" = "tota ce qui sert à couvrir" és a dir: "cobrellit", "flassada".
Existeixen confusions semàntiques i connexions entre aquestes tres denominacions
(i.e: "tarizart" (1546) és el femení de "erizar" (1545);
"tafersatt" correspon a "tafer's'adit" i s'aplica a un tipus específic de flassada)

1547. coixí/coussin   tsunta / abia', tasumts, aulk / tasumta
[L,Ifi:"tausat't'"=oreiller]
1548. gerra
/jarre   agdur, aydur / lxibit (De, HA), tixibit (HA) / lbila (D21), akufi (D392)
[L36:afilal] [De:carafe-tabuqqalt; [D:"akufi"-grande jarre à provisions
[If:aghurraf-verre en métal(HA)] "lbila"-grande jarre pour la réserve d'eau
"achali"-grande jarre pour l'huile généralement]

1549. ampolla, botella

/bouteille   taziyat (Rf, I) / talbet 't'at (L, De) / taqar 'ett (B6B1)
[I:erd'umet] [L:tacabrit] [De:tar'r'd'umt]

1550. galleda

/seau aqqduh', abuqar/tased'alt (+HA), ased'el (HA) / abidun (D10), as's'd'el (D809)
[L.413:a.encuir=aqa] [diminutius=D10:tabidunt;D809:tas'ed'lett]
[HA:imenjer]

1551. càntir

/cruche   tabarrat (I), taxessart (I), tabeqqict (I) / agdur, taqellalt / abuqal
[I:sinònims=aghessar, aqebuc, abarriq, tamqaddart, tah'abict]
[I:formes de Bq:tagenburt, taqellart]
[I:per a llet=taqesriqt, taqedih't]
[I:botijo con pitón="tabriqt":...grando="abarriq"]
[I:gargoulette="talber'r'at"]
petite cruche, cruchon=aqelluc, abuqqal)
[O:"abuqal"=pot à anse et souvent à bec, pour boire]
[I:HA:abuqqal:c.redondo y cerrado=tamergult;cantarillo=az'allu]
[I:especie de pushero-agdur] [De=talber'r'at]

Observacions referents a 1548, 1549, 1550, 1551 (v. també: 9539 i 9540)

Segons J: "aqduh'" = "aqdur" = cruche/càntir (és a dir que, en aquest cas, el mot en rifeny per "galleda" - "aqquduh'" - és utilitzat, en una variant rifenya i en tacelhit, per a denominar el càntir). D'altra banda, un matelx cot "agdur" (escrit també "aqdur") és utilitzat per a designar una "gerro" en tarifit i un "càntir" en tacelhit i també un "pot en terre avec une anse" en taqballit (D1). El mot "abuqal" i les seves variants i formes derivades (abuqqal, abuqar, tabuqalt) serveix també per a designar diferents tipus de recipients oberts o tancats, de terrissa o de metall i de mides variables.

Secció 2*. La numeració. Els nombres i les hores

Nombres cardinals

En rifeñy (*tarifit*), la designació amazigha dels nombres ha desaparegut. Exceptuant el nombre "1" (*m. ijfen (ijj)/f ijfent (ijt)*) la població de llengua amazigha utilitza actualment al Rif la numeració d'origen àrab (v. més endavant). En cabilenc (*tagbaylit*) s'han conservat els nombres "1" (*m yiwen /f yiwet*) "2" (*m sin /f snat*); tal com ho podem observar, les formes d'origen àrab en ús a la Cabília són molt pròximes a les utilitzades al Rif. En el parlar taixelhit, existeix la numeració completa. Tot seguit adjuntem aquesta numeració tal com és exposada a Mammeri (1976:57) i a Lamzoudi (1988:28). Corregim la grafia (faringalització i tensió) segons observacions de KA.

Xifra	Nombres cardinals en taixelhit (masculí/femení)
1.	yan / yat
2.	sin / snat
3.	krad' / krat'
4.	kkuz' / kkuz't
5.	semmus / semmust
6.	sd'is / sd'ist
7.	sa / sat
8.	ttam / ttamt
9.	tz'a / tz'at
10.	mraw / mrawt
11.	yan d mraw/yan d mrawt
12.	sin d mraw/sin d mrawt
13.	krad' d mraw/krad' d mrawt
14.	kkuz' d mraw/kkuz' d mrawt
	... ..
20.	mrawin*
21.	mrawin* d yan/mrawin* d yat
22.	mrawin* d sin/mrawin* d snat
	...
30.	mrawin* d mraw
31.	mrawin* d yan d mraw/mrawin* d yat d mraw
32.	mrawin* d sin d mraw/mrawin* d snat d mraw
	...
40.	sin id mrawin*
41.	sin id mrawin* d yan/sin id mrawin* d yat
42.	sin id mrawin* d sin/sin id mrawin* d snat
43.	sin id mrawin* d krad'/sin id mrawin* d krat'
	...
50.	sin id mrawin* d mraw
51.	sin id mrawin* d yan d mraw/... d yat d mraw
52.	sin id mrawin* d sin d mraw/... d snat d mraw

60. krad' id mrawin*
 61. krad' id mrawin* d yan/krad' id mrawin* d yat
 62. krad' id mrawin* d sin/krad' id mrawin* d snat

70. krad' id mrawin* d mraw
 80. kkuz' id mrawin*
 90. kkuz' id mrawin* d mraw

* en lloc de "mrawin" és corrent "acrin" (v. més avall).

COMENTARI REFERENT ALS NOMBRES CARDINALS

Els nombres d'origen àrab usuals al Rif i a la Cabília són els següents:

Rif/Cabília (Rif, MM)

1. wah'it/ -
(només utilitzat per a l'hora)
2. tnayn/ -
3. trata/tlata
4. arb'a/r'eb'a
5. xemsa/xemsa
6. setta/settsa
7. seb'a/seb'a
8. temenya/tmanya
9. tes'a/tsts'a
10. 'acra/'acr'a
11. h'id'ac, hit'ac/h'dac
12. ten'ac/tnac
13. tret'ac/tlet't'ac
14. rba't'ac/r'ba't'ac
15. xemt'ac/xemset't'ac
16. sett'ac/settsac
17. seba'attac/sb'at't'ac
18. tement'ac/tment'ac
19. tesa'atac/tsts'at'ac
20. 'acrin/'acrin
21. wah'id-u-'acrin/wah'ed-u-'ecrin
- ....
30. trat'in/talat'in
- ...
40. arba'in/r'b'in
- ...
50. xemsin/xemsin
- ...
100. mia/meyya
- ...
1000. erf/alef

La numeració en taixelhit més habitual acostuma a utilitzar també denominacions d'origen àrab "acrin" (en comptes de "mrawin", per a expressar el "20" i per a els compostos: "41"="sín id 'acrin d yan"...) i per a les desenes ("50"="xemsin (MM)). Els nombres "100" ("mya") i "1.000" ("alf") també són designats en àrab.

Cal advertir també que la forma "mrawin" per a designar el "20" no es pot considerar pròpiament amazigha ja que la seva morfologia és àrab (terminació del dual àrab en "-in").

En el parlar tamazight de l'Atlas Central el nombre "1" és "yun"(Tf).

Per a la reconstrucció d'una numeració pròpiament amazigha caldria tenir en compte dialectes que han conservat més bé les designacions originals (Tamz'abit i Tamaceght, sobretot). Reproduïm les formes que dona Mammeri (1976):

	<u>Tamz'abit</u>	<u>Tamaceght</u>
	<u>masculi/femeni</u>	<u>masculi/femeni</u>
1	iggen/igget	iyen/iyet
2	sen/sent	essin/senatet
3	cared/caret	kerad'/kerad'et
4	okkoz/okkozet	okkoz'/okkoz'et
5	semnes/semneset	semmus/semmuset
6	sez/sesset	sed'is/sed'iset
7	saa/saat	essa/essahet
8	tam/tamet	ettam/ettamet
9	tes/tesset	tez'z'a/tez'z'ahet
10	meraw/merawt	meraw/merawet

11	meraw d iggen	meraw d iyen/merawet et yet
20	sent temerwin	senatet temerwin
50	semneset temerwin	semmuset temerwin
100	twines (twinas)	tamid'i (timad')
200	sent twinas	senatet temad'
1.000	twinest tameqgerant	agim (igiman)

Nombres ordinals

251. primer/premier	amezwar/amzwaru (+De) /amezwaru (MM, D962) [I:amezguru (Bq) ; amezwar (K1)]
252. primera/première	tamezwart/tamzwarut (De) /tamezwarut (D962) [I:tamezgarut (Bq) ; tamezwart (K1)]
253. primers/premiers	imezwura/imzwura (De) /imezwura (D962) [I:timezgura (Bq) ; imezwura (K1)]
254. primeras/premières	timezwura/timzwura (De) /timezwura (D962) [I:imezgura (Bq) ; imezwura (K1)]

2§5. òltim, darrer /dernier	aneggàr/amggàru {De} / aneggàr {??, D269} [I:aneggàru {Bq}; aneggàru {Kl}]; [ML:igran]
2§6. òltima, darrera /dernière	taneggart/tamggàrut {De} / taneggàrut {??, D269} [I:taneggàrut {Bq}; taneggàrut {Kl}]
2§7. òltims, darrers /derniers	ineggura/imggura {De} / ineggura {??, D269} [I:ineggura {Bq}; ineggura {Kl}]
2§8. òltimes, darreres /dernières	tineggura/timggura {De} / tineggura {??, D269} [I:tineggura {Bq}; tineggura {Kl}]

Per a formar els altres ordinals en rifyeny i en cabilenc es posa davant del nombre per al masculí la partícula **wis** (el que és o fa ...); i per al femení, la partícula **tis** (la que és o fa...).

2§9. segon/second, deuxième	wis sín/wis sín/wissin {MM}
2§10. segona/seconde, deuxième	tis snat/tissnat/tissnat {MM}
...	...

Nombres col·lectius

2§11. parell/pair	tyuya/tayug^a {De} / tayuga {D920} [I:tyuya {Kl}; tyuga {Bq}]; [D920:també=tayug ^a] [I:tayuga] [HA:tayyuga]

Hores

2§12. 1'hora/1'heure	tsa't / ssa't / asrag [De:tsa'at]
2§13. la una/une heure	wah'it/lweh'da {HA} / lweh'da
2§14. és la una /il est une heure	aqqa-tt d wah'it/tellkem lweh'da {HA} / a ttan d lweh'da [HA:tarbe-tella lweh'da]

(És a dir, que per expressar les hores s'utilitzen actualment els nombres àrabs, també per a designar el número "1").

Secció 3*. Lèxic referent als aliments i als àpats

Català/Français

Tarifit/Tacelhit/Tagbaylit

3§1.menjar/aliment, alimentation	macca (+I) /ametcu (HA, De, If) /utctci (D255:tg°alla-A base.de.céréales:lmakla(ar)) (L75:tamecut) (Hy:utci, lmakla) (L75:efegex:tamatca, tmatca, utcu)
3§2.pa/pain	aghrum/aghrum/aghrum
3§3.blat/blé	imendi, arden/arden (If, De, HA) /arden (LH:imendi=céréales (R, B, C)) (HA:també:farina) (D706:assenyala que "arden" és plural) (D706:F:éred)
3§4.espiga madura, gra/épi mûr	taidart (I) /taidert (If, De) /tidert (Hy) (KB:ttydert) (D919:tayadratt, tlycoratt) (S2104:tayadret)
3§5.farina/farine	aren, farina/ag°rn, awren (HA) /awren (De:agg°ren/très fine-salghagh:farine grossière-ibriyn) (D874:awren-farine grillée:D52:ubriz-mélange>> (If:agg°rn, awren) >>pour le couscous]
3§6.pasta de farina /pâte de farine	acti, arecti/la°jin (If, De) /arukti (Hy), arek°ti
3§7.cuscús/couscous	seksu, seysu/seksu (+De, If) /seksu (Hy, D769) (Hy:també:kuskesu) (If:+t°t°am) (D:recuil també:t°t°am=couscous, nourriture de base) (v. 3§70, 3§71)
3§8.blat de moro/maïs	zumbi/asengar (If, De) /ak°bal (D391), ghaktu (LH) (If:talkubalt=mazorca) (De:épi de maïs= tasengart, >> (If:maiz-eddara tamegrant) >> tamernut usengar) (If:mazorca (panoïlla)=zumbi) (L267:takubalt=épi de maïs) (D391:épi de maïs=tak°balt)
3§9.llevat/levure	antun/taxmirt (HA, L77), tasemmunt/ighess
3§10.pa "de pagès" /pain rond et gros	angur, tacnift/tangult (+De), tah°kukt (HA, If) /aquriz (Hy:taqurizt)
3§11.sèmola (dolça) /semoule (douce)	taz°emmit/ssmid (If, De) /essmid (ar)

3§12.carn/viande	aysum (, LH:R, B) / tifiyyi /aksum [L79 variants:"tifi", "tafia", "tafiu"] [Ta:isam] (CH84.117, De:"tifiyi") [De:dans le langage des enfants="aksum", "bibbi"]
3§13.ou/œuf	tamedjato / taglayt (+if, De) / tamellalt (D, G1.32) [LH:taglalt(B, C), tasedelt, tazdelt (Touareg, Mzab)] [Ta:variant:tasedalt](DeS:tamellalt CH64.222:tamlalt)
3§14.menuts/abats	(SB, SA=s) / ilawan / afwad (D241) [LH:taduwart=tripes] [Rf:trips(menjer)=takriet] [I:adan, taqriet=callos, tripas]
3§15.aigua/eau	aman / aman / aman [3kr:aman]
3§16.vi/vin	binu (Rf) / ccerab (XA) / eccr'ab (D105) [I:eccarab] [De:ccr'ab, lexmer] [If:eccrab, lexmae] [D901:+lex'mer'] [Hy:crab, h'aram boisson défendue] [Sz286(tamaceght):asmad]
3§17.oli/huile	zzect / ezzit (If, De) / zzit [Ta:ahatiu] [Documents l'origen divers dels mots següents: (fenici) tahatint (= "hati" Equipol: "di" Libi) (greco-llat) aleo (àrab) zzitun, zzutin, zzit]
3§18.sucre/sucre	ssek°ar / ssek°ar (SA) / essk°er (De:ssuk°ar ML20:sukkar If:ssukkuar)
3§19.llet/lait	aghi / tag°fayf (HA) / ighi (If:takfait G132:ighi=petit lait) (If:l.de.camelle=akfai;l.cajada=talulut>> >>l.primeria,calostro=adexs,ar'exs;sucro=aman>> >>u dexs:l.recien ordeñada=takfait stih'en] [Ta:ax]

3520.xorigot/petit lait   **aghi accir**(I)/**aghu**(HA)/**ighi**
 [I:"accir"=svero] [De:l.algre,petit l.-aghu]
 [L80:variants:aghghu,axu,axxu,aghi,ighi]
 [If:aghu] [Hy:tradueix "ighi"=lait algre]

3521.llet fresca/lait frais   **aceffay**(+I)/**tag^ofayt**(HA)/**ayefki**
 [I:izabber(Xtifa)] [De:CH84.195:ax*fay]
 [L:variants:axfai,ikfi,takfit]
 [If:takfait;"de canella"=akfai]
 [D:"lait cru"=ayakfi aloddad
 "lait frais"=ayefki ajdid] [Hy:akfay]
 [Ta:kafay] [De:l.calilè=takfait]

Observacions referents a 3519,3520,3521

L80:assenyala que "axu" vol dir "le lait d'une manière générale", però el fet que hom no begui la llet fresca i que hom prefereixi " le petit lait" fa que "axu" i els seus derivats designin el xorigot (petit lait). Segons aquest autor la "llet fresca" és anomenada "aghi acfai" i de maneres semblants en diversos dialectes.
 De vegades només s'expressa l'adjectiu:"acfai"etc.
 Per al mot rífeny "accir"(de 3520) vegeu la nota de L a:3523.

3522.mantega/beurre   **trusi/udi,tudit**(De)/**udi**
 [If:precisa"udi"=manteca cocida
 "tudit"=manteca fresca] [De:"udi"=beurre salé non fondu;"tudit","tamudit"=beurre frais]
 [LH:precisa també:beurre frais=tudit,tamudit,tamendut] [Bkr:"udi"=beurre fondu]

3523.formatge
 /fromage
takemmart(XA),**kieu/tiklilt,talh'asut/aguglu,tiklilt**
 [D:tradueix:"aguglu"=caillé;"tiklilt"=petit fromage blanc;"ighunen"=fromage du premier lait d'une vache]
 [Hy:fromage=aguglu,agugli] [XA:fromaj]
 [L:variants:taklilt,takelilte,ticlilt,ticlelt]
 [L:recull també:agugli,aguglu,qisi(D;:Refousa),
 agisi(Aurès),takemmarit(Xzab),takemmart(Touareg)]
 [L:"ikkil","ateil","acir"=lait caillé] [If:jjben]

3524.sal/sel   **tamedjah't**(ar.)/**tisent**(De,lf)/**lemelh'**
 [I:torellah't] [Ta:tisont] [CH84.194:O=lemelh']

3525.mel/miel   **tammant/tamment**(+De)/**tament**
 [Hy:recull també "tament"]

3526.vinagre/vinaigre	erxedj/lexell(If,De)/lxell,lexeld(D896)
3527.pela, pell/ épluchure,peau	aqcar,tirmect/iferkki(HA)/iq ^o car'(D646) (If:z'z'ulna'(D:peau,écorce)(Hy:aqcar)
3529.tomàquet/tomate	t'uma't'ic/tamit'act(If,De)/t'umat'ic [D:variants:t'umat'ac;"une tomate"=tat'umat'ict] [D:(col.i nom d'unitat)=+tamat'ict,tamit'ict] [Hy:variants:tmact'ec,tant'am] [L:timit'ac]
3530.patates,trufes/ pommes de terre	bat'at'a(-HB)/bat'at'a(HA)/lbat'at'a [I:rbat'at'a]
3531.arròs/riz	ar'r'uz/erruz(If)/er'r'uz [HB:també-arrewz][De:er'r'uz]
3532.mongeta seca,fesol/ haricots secs	djubiyet/llubya(If,De)/llubya, llubyan [HB=llubiyet][DeS=llubiet][O:D449,Hy' [De assenyala:peu connu au Sous;>> >>on dit quelquefois=ibawen ughyul]
3533.fava/fève	baw/abau(If,De),ibiu(If)/ibiw [en plural, en tots els casos:"ibawen"]
3534.pèsols/petits pois	tinifin/tinaffin(De,HA)/ajilban(D367) [D:variant:j'j'alban:D43:"sauvages"=tiberdekkett] [De=també-tinifin/HA:a ciutat=jelbana] [If:tiniucit=nom de la planta]
3535.cigrons/pois chiches	rh'umes(I)/lh'imez(De)/lh'emmez'(D326) [HB:rh'imez](If:lh'ims')[G1.30:lh'annez'] [EA:lh'imz][D326:unitat=ah'emmez']

- 3536.nap/navet   tareftit(I),edjeft/tirkmin(pI)/lleft(ar)
[Hassan B;djeft,tareftect][If,De,KA:tarkkint]
[L:recull:tagellat,tirkmin,tinaffin,tifallagt]
- 3537.llentilla/lentille   r'ades(I:ar)/tiniltit(+De)/l'eda(ar)
[Hassan B:re'des]   [If,De:també:tilintit]
- 3538.caxxofa/artichaut   xx'acef/lxercuf(HA)/tifeghwett(D213)
[Hy:variants:tifghut](D213:tête d'artichaut)
[I:erxutcef][L:tafqa=artichaut(A,Ndhir)]
[D,Hy:taga=artichaut(plante)(Szl00)]
[G129:artichaut=lqarnun:artichaut>>
>>sauvaqe=tifaghwa][De:a.sauvaqe=tafgha]
[De:taqemmur;feuille d'a.-aqenrif,aqenrif]
[If=aqenrif][HA:aqenrif=fulles de palmera >>
>>,bastò,picò (maçò) per a aplanar la terra]
- 3539.all/ail   ticcart/tiskert(De,If)/ticcert
[I:tiscert,tiscart]
- 3540.ceba
/oignon   az'alim(PA),rebs'er(SB)/az'alim(L420)/lebs'el(ar)
[I:colect:ve=rebs'er][D:també:tibs'elt;un oignon]
[I:tabes'ert][L:també:tabsete(R)][De,If:az'alim]
[HA:azalim ("z" no faringalitzada)]
- 3541.alberginia/aubergine   badenjar/biteljan(If,De)/batenjal
- 3542.carbassa/courge   taxsact/taxsayt(+De,If)/taxsayt
[U:afeqlu],tafaqluft=courge;
[L:taghessinat(Touareg)
[If:redonda y muy gruesa-taddorgemuzt]
- 3543.cogombre
/concombre   pipinu,taxyart(I),tafqust(I)/lexiar(If)/lexiar'
[I:afeqqus=cogombre,variedad de pepino][De-agan]
[Hy:afeqqus=concombre long][KL:taqqaqyt=pepín]
[D:assenyala un altre significat:afeqqus=melón]
[D:assenyala que "lexiar" és arab i que el mot amazigh
fóra tagheccimt (Touareg)][HB:rexyar]

3544.meló/melon   **milun, abettix/lemnun**(HA), **swihla**(HA) /**abet't'ix**
 [Lmo transscriu cap "t'"] [Dimeion="afeqqus"]
 [v.Hy:afeggu=concombre long(3543)] [L420:Q:afqus=melon vert]
 [L419-20:recull també:abetsix, abettix, aftix i per al
 "melon vert"=agan, agerrum, aghes's'im, takasint]
 [De:lemnun=melon rond à peau ruqueuse] [L419:Imenun=melon>>
 >> mûr, jaune] [If:lemnun=melon de forma redondeada]
 [De, If=lebt'ix] (HA:swihla=meló dolç)

Observacions referents a 3541, 3542, 3543, 3544

Es tracta de nocions semànticament pròximes i que demanen un tractament conjunt.
 Per exemple el terme **afeqqus** és utilitzat amb diferents sentits (3543 i 3544)
 També - segons L - el terme **tagerrum** [que té una relació evident amb **agerrum** (meló verd) de 3544] té el significat de "carbassa" a Dj.Nefousa.

3545.sindria/pastèque   **delli'a/ddellah'** (If, De) /**ddella'**
 [I:eddersh'] [lkuar(C)] [De:dellah']
 [L:assenyalà que el mot acaba en "h" en tots els
 parlars del Marroc i en"" a Algèria i a Tunís i que
 pot ser un manlleu de l'àrab.
 També recull les formes **tailedjert** i **tilegr't**
 (Touareg) que poden ser autòctones]

3546.espârrec
/asperge   **parraghuc, asekkun** (I) /**azui, azzui** (If) /**iskerci** (D769)
 [De:azdu] (HA:aberghuc) [Hy=akun] [Gl.28:asekun=asperges]
 [L504:Zénètes=asekkun; C, B=azzu]

3547.préssec/pêche   **rxux/lxux** (If, De) /**lxux** (ar)

3548.taronja/orange   **llecín/litcín** (+De) /**tetcina**
 [If:letcín]

3549.poma/pomme   **tteffab'/teffab'/tteffah'**
 [De:t't'effah'] [Hy:variant:t'fah']

3550.pera/poire   **tafirast/tafirast** (If, De) /**tafirast**
 [HA:pera=bu'wid]

3551.albercocs/abricots   **rmecmac/lmecmac** (If, De) /**lmecmac**

3552.prunes/prunes   **rbarquq** (+I) /**lberquq** (If) /**lberquq**

3565.àpat/repas	macca/tiremt (+De), tiram(pl)/tiremt [LH:variants:tawala(Repas,tour)]
3566.esmorzar /petit-déjeuner	ariyyeq/fd'er (ML), lefd'ur' (L,HA) / leftar',leftur' [De:lefd'ur,azkkif][Hy:fad'ur',ft'ar,ft'ur]
3567.dinar/déjeuner	amecri/imekli/imekli (D94) [D,LR:tradueixen per "diner"] [LH:variants:imekli,imekli,amecli] [LH:ameklu(Touareg)][De:"imekli"=vers 10 heures]
3568.sopar/diner	amensi/imensi (+De) / imensi [LH,D:tradueixen per "souper"] [LH:variants:amensi(Aurès etc) amensu (Touareg);munau]
3569.berenar/goûter	amecri(I)/asniger/tanilt [LH:variants:aggaz,asual,allas;tambe:tameddit,>> >>wazduit,auszuit](If:wazuit)[Hy:tanilt] [De:goûter,repas=aggaz,auszuit,amgiyel(ar?),asughn]
3570.mena de cuscús amb llet agra/ couscous au lait	ssakuk/sikuk(L)/seksu s yighi [HA:ssaykuk][De-Hy-a] (v,357,seksu)
3571.cuscús de grans grossos/ couscous à gros grains	tibarkukcin/berkukes (De,Hy) / berkukes (Hy,D4?) [HA:aberkuko,taberkukot][D4?:taberkukot:moins gros]
3572.te/thé	atay/atay/llatay (D466)
3573.cafè/café	rqehwa/lqehwa (+HA) / lqahwa [SB:rqahwa][De:lqahwa]
3574.farigola, timó/thym	zza'ter (SB,H3) / azuk'nni (HA) / zze'ter (ar) [L502:Ichqern=aducca(olier.de.xacal)][Hy:aklil] [De:azuk'enni][D:ccih'-absinthe,thym algérien]

Secció 4*. Lèxic referent al cos humà; accions, sensacions qualitats

- 4§1. cap/tête**   **azedjif/agayyu** (HX), **aqellal/aqer'z'u**
 [LH:R, I:cap=azellif] [LH:aqerru (B)]
 [G1:aqerru] (DeS: (ROI)aqerru')
 [L:recull:uxxas, auxxas=bout, extrémité, sommet;
 chef, autorité/i també:ixf, aqac]
 [D:ixef=tête, sommet extrémité; If:ixf, mateix sentit]
 [T:ighef] [L:considera"aqellal", "aqer'z'u", "agayu"
 derivats de noms d'objectes: "cruche", "seau"]
 [RF:recull: aqayu'a=cap gros, gran cap]
- 4§2. cara/visage**   **aghembub, udem/udem/udem** (D142)
 [D:recull també:aqadum=cara, aspecte i
 adamum=partie inférieure du visage, museau]
 [L-110:també:aqemmu, iqumma]
 [I:recull "udem"-cara; "aghembub"-cara, pico]
 [D142:f:udem]
- 4§3. boca/bouche**   **aqemmu/imi** (+De) / **imi** (D479)
 [I:f:taqamut=boca de [uego(fusil)]
 [D666:b., ouverture=aqemmu=grosse b.:L-110]
 [L:també:aqmu=bouche (A.Ndir), bec [Zayan, Zemmur]]
 [De:b.d'animal=aqamum, aqemmu:grande b.=aa'amma;
 [arimi]
- 4§4. llavi/lèvre**   **ayencic / ancuz** (HA) / **acenfir**
 [I:1, inferior=ayencic, uvaddai, ancuc (Bq), ayencic (K1)]
 [I:1, superior=acenfir, nennej (K1), nedara' (Bq)]
 [If:anfuz=oreille (HA)] (De:1, inférieure=anfuz, axum;>>
 [L-113:també:taxencuct, axum]>>1, supérieure=ancuc, anduc]
- 4§5. nas/nez**   **anzarn/inxar** (HA) / **anzaren** (D592)
 [I:1:anzar;pl:anzaren]
 [O:inxar="narju", inxar="nas"]
 [If:tinxart;anzar=del canello]
 [L:tinzar, axemim, aghenjur (v.nota 3)]
 [D592:tinxart=narine;inxar=nez, péj.; aghenjur'=gros nez]
 [D592:F:tenhart=narine] [T:andjur, tinhart]

456.galta/joue   agmiz,taggact (I) /lh'ank/amayeg (D528),lh'enk (D328)
 [I:precisa:angiz,ameggiz,agobbez (Bq)=queix ("carrillo")]
 [L:lh'ank (ar),aggai,adôjai,agga,taggait,taqjait,magg,>>
 ameggiz,taggaz, iguzzan, temijaz',adjez',aggai,aqulli>>
 >> taqult,aqq'l,ac'illi,gullan,cagqeri [De:amadel] [Hy:amaig]
 [De\$:lh'ank,ameggiz,aghesmar] [D:amayeg-galta,queix]
 [J:aggai,taggact]   [Ta:adjez'] [L:Touareg-aqaz]

Observacions referents a 452, 453, 454, 455, 456

Aquests cinc conceptes s'han d'anàlitzar conjuntament a causa de llurs relacions semàntiques. L-110:assenyala com a etimologia dels mots com **aqamu** = prefix **aq** + **imi** (boca). Aquest prefix **aq,ak,ax,agh...** forma també les designacions **axum** = llavi, **axemmim** = nas. Cal assenyalar la utilització d'aquest prefix amb designacions de "boca" derivades d'"imi" (deduïbles permutant "m" per "b": "mur">"bub"): **aghenbub** i de "bec": **aqabub**, **aghebub**. Aquest prefix s'aplica també a **anfur** (llavi): **agenfur**, **akenfur** = morro, i a **angur** (nas): **aghenjur**=nas, **taghenburt**=bec...

"L" recull també a la pàg.112 nota 3: **amadel**=machoire; **amadl**, **amadel**=joue.

"I" puntualitza referint-se a "mejilla" i "carrillo": los rifles confunden a menudo estos dos términos", (v.7541 "morro")

457.front
 /front   tanyart (+I:K1),tawerna (I:3q) /iginzi (O) /anyir (D589)
 [L: tanyart (R, 3) : iginzi (O)] [Hy: anir, aindur]
 [L-112: també: amul: puntualitza: dans la plupart des
 parlers. C'est d'une racine "ir" ou "nir": airi, aqri>>
 inir, anir, ainner, tainert, tinert, tiniert, taniyert>>
 tanyart,, tawerna] [J: tanyar] [De: iginzi]
 [De\$: tiyyert, tiniert, tinnert, tanlert]
 [Ta: timmi] (D589: F: sourcil=énor=front: Ghdam.)

458.cella/sourcil   timmi/timiut (De) /timmiwin (D480)
 [D: timmi (sing)=les dues celles o el front]
 [De: pl: timiwa, timiwin] (If: izula)
 [D: variant: tammiwin] [D: F: enar (Touareg)]
 [D480: F: timmâ=front] [Ta: iner]
 [L-112: també: tammiu, timmau, tamout...]

Observacions referents a 457 i 458

Com podem observar el terme "timmi" serveix per a designar tant el front com el conjunt de les celles. Aquesta confusió semàntica també s'observa al mot en tamaxeit "énor" (F), "iner" (Ta). D'altra banda, "Ta" assenyala a més els mots "anyir" i "tanyart" en el sentit figurat de "sort" (chance), sentit que també recull "D". La forma "izula" es pot comparar amb la forma "iz'ula" (De) recollida a 4517.

4§9. llengua/langue	irs/ils (-De) / iles (D465) [pL:ML:alsiwer/D:ilsawon/I:iresawon] [D465:F:iles]
4§10. paladar/palais	aneqh n uqemum/angha (If, De) / aneqh, ineqh (I:a'ruv uqemum, aneqh uqemum, annagh u.) [Gl:angh] [L-114:també:ineqh, anghan, illeqh, alleqh]
4§11. gorja/gorge	tmijja/agerjum (LH, De) / agerjum (D274, ar) (D:també:agerjuj, tagerjujt, tagerjunt, abuh'cin) [LH:gorge=agerjum (B, C)] [I:també:tagerjunt, teh'anjurt (Bq)] [Hy:gosier=taghuct] [De:gosier=taqqait] [Gl:taghuct=gorge;ixf ugarjum=gosier]
4§12. dent/dent	tighmest/uxs/ugel (D256) [KL:pluxsas] [O:axw'e(pl:ix'san)] [D:axed'a'u=denture:tughmest-molaire] [L-114:tughmest, uxs, axxs, tuxat, isin, asin] [De:ax's] [De:dent incisive:tax'st] [Tf:ugl (surtout molaire et canine)] [DeS:tighmest] [Tf:tughmest, tighmest]
4§13. queixal/dent molaire	tasart/azerg (If, De) / tughmest (D617) [I:tasirt n tighmest:tighmest (Kl):tazirt (Bq)] [D:f:taughest:taghment (Ghadames)] [DeS:tisira] [L:azerg, tisiyert (A, Waraini)] [Tf:tighmest ughus (dent pour croquer)] [Tf:ugl (surtout molaire et canine)]
4§14. ullal/canine (dent)	aghmuz/tukt't' (If) / ugel [I:uyer, uyer uwid'i (Kl), uger (Bq)] [D256:tradueix "ugel"=dent/incisive, canine] [L-114:tughb, gh"bi, ugel, tugelt=incisive, uger, tujelt] [DeS:annab] [Tf:tigwelt, tughmest n igdi] [Tf:ugl (surtout molaire et canine)] [De:azenzogh]

Observacions referents a 4§12, 4§13 i 4§14

Observeu les interferències entre les diferents designacions de les dents. La designació del "queixal" en taqbaylit correspon a la designació de "dent" en tarifit. L'arrel "gh-m", "gh-b", designa en uns parlars els "ullals" i en d'altres els "queixals" i encara en d'altres les "dents" en general.

4§15. ull

/qeil   tit't' (pl:tit't'awin) /t'at' (pl:allen) /tit' (D832) (pl:allen) (D440)
                  [LH:B.C:tit' (pl:allen)
                  [O.LH:t'tit'] [Ta:tadht (pl:tadhtawin)]
                  [D:Ghadamès:awell]

4§16. pestanya/cil

abriw/irgel (if) /irgel
                  [l:aber; pl:aberiven]
                  [Ta:"ilaqgen"-cils] [G1:argalem]
                  [De:tas't't'at uwallen]
                  [L-113:abliun, acbab, azbala + tit']

4§17. parpella

/paupière   a'ddis a tit' (i) /irgel (+De) /lecfar (D80), irgel (D713)
                  [D713:"irgel"=cil:l'ensemble des cils d'une paupière:paupière]
                  [Hy:lecfer, irgel; (D80:occefer', lecfer')] [G1.23=lecfer]
                  [De:horé dos paupières:liz'ula]

Observacions referents a 4§16, 4§17

En força parlars existeix una certa ambigüïtat semàntica entre aquests dos conceptes "parpella" i "pestanya".

4§18. orella

/oreille   amejjun/amez'z'ugh (O, If, De) /amez'z'ugh
                  [L:també:amezzug, amzugh, timejjet]
                  [Hy:recull també:amejjal]

4§19. barbeta

/menton   aghesmar/taqsmart (BA) /agh'esmar (D630), tamart (D512)
                  [De:taxwesmart; (D:tagh'esmart:ghusmar (Ghadamès)]
                  [G122=tamart]

4§20. barba/barbe

tmart/amar, tamart/tamart
                  [D:atcamar (péj.)]

Observeu que "tamart" és utilitzat per a 4§19 i 4§20

4\$21.bigoti/moustache   craghem/ccireb(=L-113),claghem(HA)/claghem(D91,ar)
                               {I:accar'aghem,accenahar}
                               [L-113:també:l'asafar,acmam,imesuan(Touareg)]
                               {To:acclaghem,imesuan}

4\$22.cabellera/chevelure   acenkuk/azzar(NL,If)/acebbub
                                       {De:acakkar:If:ajakka}
                                       {D:anz'ad=poil,crin,cheveu}
                                       {L:cheveu=inrid,anz'ad',azau(Ghdames)
                                       ,zaf(B.Shous)}|Gi:acebub|
                                       (v.4\$57.pél/poil i 4\$58.cabell/cheveu)

4\$23.trena/tresse   aqitu/takut't'ust(HA)/tazarest(D746)
                                       {L:aqez'z'au(Dj.Nefousa,cf."azau"4\$22)}
                                       {Dertakiut't'(HA=antic)}
                                       {L:takiut' =tresse d'enfant}
                                       {If:acakuk=trenza grande}
                                       {Ey:t. de cheveux=tizlent,anzur}
                                       {Ey:tresse plate à trois fils=tazarest}
                                       {Tasasakat=tresse de petite fille}

4\$24.coll/cou   iri(-I)/ameggerd'(O,L3)/amger'd',tamger't'(D273)
                                       {LH:cou=tangert(B)}|G1:taclalt,augir,gerjum=larynx|
                                       {L:amgerd',agerd',tamgert;"iri"-épaule,dos(Zouaoua):>>
                                       >> arrel "krm":takrimt(Dj.Nefousa),takurunt(Ghdames),>>
                                       >>tacrunt=gorge(Temsamam);pl:tikermim-partie supér.du>>
                                       >>dos;tikarmin,akarmin=dos(quelques dialectes rifains)|
                                       {D697:iri-épaule,dos,cou;F:éril-cou}|D273:cou,nuque,encolure|
                                       {L:cuelle,pestezo de ave=ajarnid|}

4\$25.clatell
 /nuque   ijamin(-DeS)/amger'd',tah'jamt(HA)/amgher'd'
                                       {D:amgher'd'-cou,nuque}
                                       {L:tah'adjamt=nuque|}

4\$26.espatlla/épaule   taghrut,ghir(I,Bq)/taghr'ut't'(HA)/ighir
                                       {D,G1:tayett(D.923,1041)}|O:ighil|
                                       {D:ighil=épaule;partie supérieure du bras;bras,muscle|
                                       {D:taghr'ut'=épaules}|If:ighir|
                                       {LH:épaule=taddaxt(R):ighir(B,C)}
                                       {L:"ighil" també sentit figurat en topònims(C)}

4527.esquena/dos   **a`rur/akrum**(HA,De) /**a`rur**(D997), **azagur**(D936)
 [LH:cos=akarmin(B),tiwa(B)] [D697:iraw=dos,cou,épaule]
 [LH,If,De-tadawt]   [Ta:aruri](G1.21:a`rur, azagur)

4528.braç/bras   **aghir/ighil**(If) /**ighil**
 [Ta:aghil-bras droit]
 [Rf:pl:ighadjen]

Observacions referents a 4524, 4525, 4526, 4527, 4528

Cal observar les diferents connexions semàntiques:

- "iri" vol dir "coll" però també "espatlla".
- L'arrel "k-r-m" vol dir coll (4524) però també la part superior de l'esquena (4527).
- "ighil" i "ighir" designen el braç en general, i també més concretament el "braç" i l'"espatlla"; i a més amb "{m}-g-r" serveixen per a designar el "coll", el "clatell" i l'"espatlla".

4529.pit/poitrine   **idmaren/sed'er**(O) /**idmaren**
 [If,Ta:idmaren]

4530.cintura
/taille,ceinture   **abyas**(-bE:R) /**tag`at**(EA) /**agus**(D278)
 [LH:ceinture-abekkas(B),agguas(C)]
 [De-agg`as]

4531.melic/nombri   **ta`but'**(I), **temit'**(I:Bq) /**abud'**(De) /**timit'**(G1)

4532.colze/coude   **taghmart**   **ughir/tighmart**(If) /**tighmer't**, **ighmer'**
 [D6)6-617:ccin,angle;coudervariants;tigh`mer't,igh`mer]
 [Sz142:ighil]

4533.mà/main   **fus/afus/afus**
 [pl:ifassen(Rf,G,ML,DI)]

4534.palmell(de la ma)
/paume   **taraqqa**   **ufus/tiddikelt**(O) /**idikel**, **tidikelt**
 [I:taraqqa ufus,tiwi ufus(Bq)]
 [If:tidikelt]

4\$35. peu, cama/pied, jambe	d'ar/ad'ar/ad'ar' [L:adar] [Gl:aqejjir=jambes] [D:tarbè:aqweddan-pied, pas]
4\$36. talô /talon	inirz(LH), nearez(I:XL)/awerz(LH, If)/ag°erz(D278) [HB:anarz] [L:aurz, awurz, agurz, inirz, inarz] [I:Bq=inirz] (LH:talon=inirz(B)) [Ry:aurz]
4\$37. dit/doigt	d'ad'/ ad'ad/ ad'ad(D172) [I:d'ad] (O:ad'ad') [Ta:adhah] [L:també:tukud' (D). Nefousa]
4\$38. ungla/ongle	iccar/askar(LS), isker(L-119)/iccar (LH:ongle=iccar(R, B)) [Ta:iskar] (pl:accaren, askaren)
4\$39. cuixa/cuisse	tamessat/tagh°ma(L), tiqert(O)/taghma [L:observer:"tams's'at'"(ar.)] [D:tamex's'at'>cuisse de poulet;cuisse d'enfant] [Gl:tamessat'] [L:també:taruxt, tasuyt, taruct] [Ta:taghma] [I:també:amser] [If:imesel, agorbi(interior), taghma(exterior)] [D: tambe aqerbud'>gigot, culasse, belle cuisse]
4\$40. cul/cul	taxna/ax°na(HA, L-117, De), taxna(If)/ttez'z' [Ta:tax'] [L:imeslan=fesses] (D, Gl:tameccact=fesse) (D:amex's'ad'-cuisse, hanche, os coxal (v. "tames's'at'" (4\$38)) [If:cadeta-taghrut't']
4\$41. cor/coeur	ur(+I)/ul/ul [L:ell]
4\$43. corvell/cervelle	amerghigh/malleghf(HA)/allagh [L:al, alil, alexf, anellixf, illexf, alxux, allan] [L:akelkel(touareg)] [De:allexf]

4544. pulmons/poumons	tarut/turt/turet [Gl:turets=turett]
4545. fetge/foie	tša/tasa/tasa [pl:tisawin/tasawin/taswin]
4546. melsa/kate	inarfed/inerfed' (If,De)/ad'ih'an (Hy,D175) [De:nirfed]
4547. ronyó/reins	tiz'z'ar/tigz'z'elt (De)/tgz'elt (Hy) [I;Kl:tiyzzert;pl:tiyzzar/Sq:tigezzert;pl:tigezzar] [Des:tiyz'z'al] [De:pl:tigz'z'al] [If:ti'elt;tigz'al] [D282:tiget'z'elt]
4548. ventre/ventre	a'eddis/adis, ah'lig/a'bbud', ta'abbut' (Hy,D969) [De:adis, ah'lig, abeddis] [Gl:ta'abut, a'adi] [If:ah'lig, tah'ligt] [Hy,D969:pl:ia'bbad', tia'din] [Hy:a'ddis;pl:i'ad'en] [D993:a'ensis;D668:aqensis] [Ta:bedeghahor (de persona):sedjebaz (d'animal)]
4549. estómac/estomac	taxremant u'eddis/illiwi (De)/akerciw (D417) [Gl:axarciw] [Hy:kerc, akerciw]
4550. budells/intestins, boyaux	adan/ilavan/az'z'em (D957) [De:adan (plural)]
4551. colló, testicle /testicule	amedjar/aglay (De, HA), azrid' (HA)/tamellalt (D497) [Rf:pl:ironyarn] [D865:tawellaqt;D880:awtem, tawtem] [Hy:aqellal, taiumt]
4552. cony, vulva /con, vulve	ah'ecun /beci (HA), a'ttir (HA)/xatat (Hy) [L-117:també=ah'atcun] [HA:suxa ferent=ax'na] [L-117:abccí]
4553. os/os	ixs/ ixsa (HA, De, CH84, 127) / ighess (D629) [If:ighs] [Ta:ighes]

4654.cran1/crane

aqeccyc/aqra ixf[De]/axecxuc

4\$55.mandíbula,barra/máchoire

aghesmir/agj (De) /agh^oesmar (D630)
 [D630:Ghad:ghusmar=mentor] [v. 4519]
 [De:māchoire intérieure:agja nirdar.amaighut]

456.costella/côte

```
taghezdist/ighezdis(De:If/t't'abaq(D834)
[HA=ahgzdis:pl:ighezdisen](De,HA,If:fausses côtes>>
>>=tighezdist|[G1:ighe1,bard1](D92:tarbê:iberdi)
[De5:aghezdis,taghezdist][Wy:aberd'i;côtelette-taberd'it;
[Tf:ighezdisan(pl)](D42:iber'i,aber'di-côté de la poitrine)
[If:aghezdis-os du ventre]
```

4557, pèl, poil

zut'u/izbel/anz'ad, cce'r'a
 [I:zut'u/izbel/anz'ad; [D:"cce'r'a=un poil, un cheveu]
 [I:anz'ad; [D:anz'ad=poil, crin, cheveu]
 [D:cce'r'a=poils, pelage] [D:erri=plumes, poils]
 [D:izbel, arball] v. 4658, cabell/cheveu]

4558.cabell/cheveu

anzed' (I) /izbel (De) /anz'ad, inz'ed
(O:P:inz'ad) [De:col:azzar] [CH84.131:G:anz'ad]
(D:inecwan, anciwan-cheveux, plumes (v.incew))
(De:també:ilbezzer)
(v.4657.pel/poil. 4572.cabellera/chevelure)

Observacions referents a 4557 i 4558

Tal com s'esdevé en moltes altres llengües les designacions referents a "cabell" i "pel" es confonen en alguns parlars. Aquest sembla que és el cas del tairneltit, del tagbaylit i del tuareg en els quals el mots "izbel" i "inz'ad" designen respectivament aquests dos conceptes. D'altra banda, el mot "anz'ad" utilitzat en cabilenc per a designar "pel" es troba en una forma semblant "anz'ed" en ifiny amb el sentit de "cabell".

4659 poll/peau

```
tirmect,irem(1:/ilm(ML,De)/ag^lim(0257)
[1:tirmect,tirem(1:arilem(1:1:aglim(1:1:fraglim)
(v.8616.gvir)(=7528)
```

4\$60.caro/chair

```

aysum/tifiyyi:17.21/aksum(De26)
(Tatisan)(L:agsum,axsum,actum)
'Destifiyi:

```

4\$61.greix, llard/graisse	tadunt/tadunt (If, De) /tasemt, tassemt (D778) [D, Hy:lexlii'-lard] [D778:F:èsim] (Ta:graisse-tadent;g, fondue=ism)
4\$62 .nervis/nerfs	izuwrar (I) /iz'ur'an (De) /iz'ur'an
4\$63.saliva/saliva	ikufan/ilefran/imetman [If:amermur, tilutfa; baba=abedda] [G:isusfan, imetman=crachats, saliva] [Ta:tesutaf, alidda (animaux); [De:aladda, amermur]
4\$64.suor/sucur	tidi/tidi/tidi (D:128, Hy) [If, De:I'areg] [D:F:tidé] (Ta:tidi)
4\$65.llàgrima/larme	amet't'a (I) /amet't'a (De, If) /imet't'i [pl; imet't'awet]
4\$66.urina/urine	ibecicen (I) /ibezdan/ibez'd'an, ibeccan [De:ibez'd'an]
4\$67.mocs /morve	ixruran (I:Bq) /ix°liln (sing:ax°lil) (HA) /axlul (D896) [I:K:igninen] [De:imeghlilen] [L-121, De:axlul; pl:ixlulen] [De:amexlul; pl:imexlulen]
4\$68.sang/sang	idammen/idamen/idammen [Ds plural.D:donaa"icim", en singular] [Ta:ahan] [De, CH84.126, L-121: idammen]
4\$69.bilis/bile	izzi (I) /iz'i (O) /iz'i (MM) [If:Hiel=iz'i: bilis=aman n iz'i] (Ta:asefas)
4\$70.pet/pet	azarrid/takuz'z'it (De) /at'ert'ur (D642) [pedo ruidoso-i: abeziz]
4\$71.llufa/pet	akeffif/akuzzi, takuzzit (If) /urid' (D?08)

4572. ferida/blessure   **ayezrim/tiggest** (De) /ljarh' (D380)
                                               (I:Kl:anlyzin,alyzin;Bq:ajerah') (Sz199:aggas)
                                               (I:aggas,taggast) (D644:fontc=liqicic) (Hy:jarh')
4573. esgarrapada
 /égratignure   **axebbic/axebbac** (If) /axebbacen,ixebbic (D887,888)
                                               (I:axebba) (Hy:axbac,axbic,taxbiot)
4575. tatuatges/tatouages   **tiggaz/lucan** (De, If) /ticred',amecrad' (D106)
                                               (I:pi:ikeriwin)
4576. malaltia/maladie   **rehrac/tamad'unt** (De, If) /at'an (Hy, D178)
                                               (L-147:també:at't'an,asenrum (Ilit))
                                               (Dor:at't'an=éclancements, douleurs)
                                               (Des:G1:D291;Hy:lehlaq) (Ta:turnal)
4577. febre/fièvre   **taula, sxana/taula** (De, If) /tawwa (D863)
                                               (I:timessi) (Ta:tazzaq)
                                               (D150:adeqdiq;D593:anazir ("non admis par plusieurs"))
4578. dolor/douleur   **rehriq** (I) /at't'an (De) /esst'er' (D816)
4579. tcs/toux   **tusut/tusut** (De, BA) /tusut (D752)
                                               (I:itusut) (De, If:éternuement=tinzi)
                                               (L-148:Tuareg), (Ta:tosut) (L-148:takuh'ut)
                                               (D252:aqeh'guh'-estossecs, "quinte de toux")
4580. constipat
 /rhume   **arruab'** (I:Kl) /errwah' (HA) /abeh'ri (D16), ad'u (D170)
                                               (I:Bq:azgu) (L-148:adeh'sam,takuh'ut) (De-zzkum)
                                               (Der: "tousse":(fort rhume:tusut)
                                               (DeStasenmod',er'r'uah',buhrava,wadu,tusut)

Observacions referents a 4579 i 4580

Són conceptes que es confonen en l'ús d'alguns parlars. El 4580 (constipat/rhume) té relació amb "aire" i "vent" (v. 852, 8575)

4581. diarrrhea
 /diarrrhée   **a'eddis yuzzex, abarrud** (I) /asr'ab, adx'iq (De) /aber'r'id' (D43)
                                               (I:asrab) (Hy:ah'uli, tazela, ta'abbut' /vulg=bu-sira, aberced')
4582. còlica/colique   **admaz** (I) /azebbar (ML), angaz' (De) /amur (D513)

	(Hy:ta'frit,t'a'na,abqhan n ta'bbat',aqzan n ta'bbat') [L:148:azebat,tuzbirin] (D513:F:amor)[Ta:diarchée;tí(fei)]
4583. xazampiô/rougeole	buh'amrun/buh'amrun (L-148) / buzegg'agh (D63) (I:buh'amrun(Sq),buzeggawxt(XL)) (D:tabuzegg'aght) (Hy:tabuzguaght,tabuzuggaght) [L-141:berziun] (DeS:buh'amr'ua,h'arbutoc,buzegg'agh)
4584. ictericia, aliacrâ /jaunisse	buseffar/bus'ffar (De) / s'awragh (D874) (If:sauragh) [Hy:sauragh,bus'fair]
4585. reuma,dolor /rhumatisme	buzadjum/buzellum (If) / zellum (D943) [D943:"zellum"=rhumatisme,sciaticque] [D816:es's't'er=rhumatisme,douleurs] (If:amekraz,tighersi atifiyi) (DeS:as'ut'er) [De:tighersi n tifiyi]
4586. medecina,medicament /médicament	asfar (I) / asafar (+De, If) / ddwa (D165) [De:ddwa] [L:48:asafar] [Hy:dua] [Ta:asafar]
4587. parfum/parfum	rrih't (SA) , kurunya (SA) / tujjut (De) / rrih'a (D717) [ML78:tujjut',rrih'a]
4588. froid/froid	as'ommad' (I) / as'essaid' (De, If) / asemid' , tasemnit' (D779) [ML:asemmed] [Hy:asemmad',asmad'] [Ta:tasemmed'i]
4589. son/sommeil	id'es/yid'es (De, If) / id'es' (D182) [ML:its'] [Ta:id'es]
4590. cansament /fatigue	rweh'ran/rrmuit (De, If) / agr'as (D680) [I:rweh'ran] [If:lerromuit] [Hy:"aggu,"atab] [De:rah'fufu]
4591. olor/odeur	arrih'et tes'beh' (I) / ad'u (De) / rrih'a (D717) [D, If:tujjut] [If:ad'u=fragancia] [De:ad'u] [Hy:rih'a] [DeS:rrih'et]

4592. pudor /mauvaise odeur	arrih'et(I) /tuɟ'j'ut(O) /es's'nan(D613) [Hy?:aɪh'an] [If:laner] (DeS:amss'ud)
4593. fam, gana/faïm	raz' / laz / laz' (D472, Hy) [I:raz] [L:Rif:laz] [If:laz'] [De:l'az'] (Ta:laz') [S8(expr. familiar):buh'eyyuf] [I:buh'iyuf:mucha hambre] (V.11518, tenir fam)
4594. set/soif	fad/fad(If) / fad(Hy, D190) [De:rufu(plus rarement "fad")] (Ta:fad)
4595. sacietat /rassasiement	ajiwen, tyawent/ccebba' (De, If) /tawant (D75), ecbe' (D75) [I:cjjiwen (Verb)] [De:ajien] [D:Fstawant] (Ta:iewen)
4596. lepra, llebrozia /lèpre	anejdām/lejdām (De, If) /nejd'am, lbers' (Hy) [Hy:nejd'am:ar, "jd'an"] (D:50:lber's=taches sur la peau)
4597. êczema, nafra/eczéma	tfuri/tafuri (If) /lemex'd' (D514) [Rf:pl:tiffura]
4598. estatura, talla/stature, taille	tiddi/tiddi (De, If) /lqedd (D648) [De:des pieds aux épaules] [Hy:qedd, qama, tomghur] [V. 6535-grandària]
4599. bogeria, follia/folie	tibbuherya/anufel (De) /tisselbi (D772) [I:tubuherya] [If:tnufel] [Hy:tiderwict, tiselbi] [Ta:elhl:(ar.)] (D286; lebbal)
45100. petó/bise, baiser	taqemmunt/asuden (De) /asuden (Hy) [S2213:asuden] [I:asud'in (K1), asud'im (Bq)] [If:asuden] [Ta:mulli]
45101. crit/crí	teghuyet (I) /tagh'yyit (HA) /tighwisin (pl) (D632) [De:tighri] [If:taguyet] (D621:appel, crit:tighri) [Hy:tiwigha, asuughu, tiuugha] (Ta:tagherit, tihubba, teghuet) [ML-taghuyyut]

4\$102. riure, rialla /rire (action)	tadeh'h'act (I) / tad's'a (+De) / tad's'a (D, Hy) (DeS, If, De: tad'sa) [Ta: tad'oxxa]
4\$103. cop/coup	ticti/taiti (If, De) / tiyita (D\$79) [I: tiyit:] [DeS: tiyiti, tiyta] [Hy: tiita, ah'uccim] [Ta: tiwiti]
4\$104. cop de puny/coup de poing	tiyti s udubbiz (I) / tukkimt/uddiz [If: tukkimt] [De: tukk'imt] [Hy: uddiz, bunia] [Ta: tetawek]
4\$105. bufetada /gifle	abarqi (I) / amerriq (HA) / abeqqa, ibeqgis [I: aseqqir, andardar] [De: amerriq, adennil] [If: amriq, abarqi] [Hy: abqa, abqid]
4\$106. qualitatats/qualités	imerkiden/ayad (XL: 89) / tbia', h'ala (Hy)
4\$107. existència, vida /existence, vie	tuddart/tudert (De, If) / tudert [I: tudart] [If: tasult]
4\$108. bondat /bonté	tamelia, rxar / l'adlant, afulki (De, If) / lehhu (D449, Hy) [I: tus'ebh'aat-be] [esa] [Sz213: afulki (C)] [If: taz'ilt] [Hy: jud, fedel] [Ta: talluq]
4\$109. força /force	as'az, jjehd (I) / jjehd (If) / s's'eh't (De) / tazmert (Hy, D948), jhed (Hy) [Ta: tiqborad] [D363: jjehd=force, vigor] [Hy: suer: D962: z'z'war'a] [force, salut=D686: ləg'aya, ləqewwa; D144: tidmert; D248: tag'ecirt] [Hy, D608: iqhil=force, brao]
4\$110. suavitat, finor /douceur	terghegh/tilgg'ghi (HA) / tiz'et't' (D929) [If: ser fino=isdid; fino: asdada; finura: tisaddi]
4\$111. feblesa /faiblesse	tumumt / ed'a'f. z'elled' (HA) / xrehma (D716) [I: tuqerirt, ada'af] [Hy: ad' 'if, and'fu]

4§112. llengua, llenguatge /langue, langage	awar (I) /awal /tameslayt (D523), iles (D465) [Rf:Neol:tutlayt] (D862:awal-parole, diccion, proverbe)
4§113. bellesa/beauté	az'ri (Rf, I;Kl) / zzin (If, De) / zien (Hy), ta'en curt (D992) [If:d'd'anafet] (D586:ennur'; D810:s's'ifa; D816:s'e'ur'a; [Ta:tihusai] [Hy:acbah', sunn']
4§114. germandat, germanor /fraternité	taemat (Rf, I) / tag'mat (HA) / tagmatt (D261) [Ta:tanghet]
4§115. pau/paix	asrah' / lehna (HA, De, If) / l'afya, lehna (Hy, D978, D292) [D217:tifrat-paix, concorde] [Ta:leghafit] [I:aserah'] [If:lhesa] [Hy:s'lah']
4§116. perill /péril, danger	amihi (NA), xxat'ar/lxat'ar (HA, ar) / lxuf (Hy, D913), lxat'er [I:tiudi, tudaiet] [If, De-a] [Hy:tauh'la, uh'l]
4§117. hostilitat /hostilité	re'adawet/lkaran (ar.) / 'adauc, axs'am, m'rd'a (Hy) [If-a] [Hy:mxas'ma]
4§118. sacrifici /sacrifice	taghars (I) / tighersi (If) / ad'bah' (Hy) [I:de "hacer sacrificios, degollar"] [De-a] ["tighersi" és pròpiament "degollament"; "sacrifici" és en IC:tafaska(HA))
4§119. prova/épreuve	akayad /verb: arm (HA) / 'rad' (Hy), lmerta (D518) [If, De-a]
4§120. llibertat/liberté	tirelli/tfukku (If) / tilelli [If:libération;terz'um] [Hy:lib., permission:tesrih', tazmert] [I:tizmar] [Ta:ilellu]
4§121. manera/manière	amc / anau (De) / akken (D408) ["anau"-espèce, type; també es>>[Hy:s'ifa, t'bi'a] >>>pot traduir per "akki"-ghika] [De, If=askkir]

ayyar/txwa (If, HA) /ilem, D455), axujed' (Hy)
(HA: buit, buida-vuoa, tuoa)

accar/la'mmart (KA) /tacart (Hy)
[I:de "llenar"-l'annat, la'mmart]
[KA:étrre oleis:l'annar, ixtar]

aghu^{fi}/telghai (If)/aq^obar', leq^ober' (0642)
[Ev:asnergemee, axuaq, taird'nat]

/correction   asegged /s's'ab(If), annan(De) /r'ebbi (p648),
[dy:agverrez, aselhu]

/emprisonnement   aqen /tuqna (HA) /ah'bas (Hy)
[I: detención-teghina] [I: de "encerrar": tuqna]
[HA: detenció, emprisonament-ammaz]

/calme   arsa,tarum(?) /erxah't (I6, RA) /er'r'ah'a (D744)
[RA:també:lehna]   [Hy:hna.'afia]

/inquiétude, souci axerwed' /lhul, lhemm (HA) /aghlilif, ah'ebbir, lhemm (Hy, D)
[I: axham, amous' (Hy: axmin, taxmint, h'ir) | D221: aferfud=souci latent |
[HA: "lhul"=esta preocupat] (souci, inquiétude-aghlilil (D616), anazgum (D593) |
[souci, tracas=agh'bal (D600) (peine, souci-lmah'na (D492), lmerta (D518) |
[souci, gêne, honce-l'abr'a (D970), tmargida (D513) |
[souci, colère=ih'ecir (D304) |

```

/responsabilite      tanebdadt, aghalaf/tamassayt (HA) /iraw (D697)
                      (HA: tamassayt) [De-e]

```

/souffrance tamara/tad'en [ʔ], takerrayt [De]/qrh' [Hy], ssikis [D77Q]
[D75; cadda] [D27G; ugur] [Hy, D10C5: 1'atab=souf., dérangement]

Secció 5* Lèxic referint a les persones i al parentiu; propietats i accions personals

5§1.persona

/personne   **atarras/madden** (De:pl) / **ajent'id'** (D374), **lxelq** (D899)
                                  [I:benadem] (If:benadem) (Hy:amxluq, iman)
                                  [Ta:awadem, anghar, iman]

5§2.pare(el meu pare)

/père (mon)   **baba/baba** (ML, De) / **baba** (D4)
                                  [pl:erwallain] (If:bba; pl:iddba)
                                  [Ta:shba; son père-ti-s]

5§3.mare(la meua mare)

/mère (ma)   **yemma/imma** (+De), **immi** (O) / **yemma** (D921)
                                  (I:imma, yemma) (De:yemmi, yimmi, ummi)
                                  (De:sa mère:ma-s, umma-s, imma-s)
                                  [Ta:anna, tanghart:sa mère-ma-s:pl=mat-]
                                  (If:inna) (Hk:immi, inna, yen) (CH84.113:C=yemmi)

5§4.fill(el meu fill)

/fils (mon)   **mmi/iwi** (ML, O) / **emmi, mmi, mimm, memmi** (D470, 480)
                                  [L3:fil=memmi (R, B), yiu (C)] (If:iwi)
                                  (I:emmi (K1)) (I:8q, DeS:memmi)
                                  (De:ywi) (D847, If:fils de...=O...)
                                  [D847:recull:"u-", "w-" només en noms propis]
                                  (If:fill de-id...pl-idan, ait)

5§5.fills(els de)

/enfants (les gens de)   **ayt/ayt** (O) / **at** (D819)
                                  (DeS:at) (Ta:eg:dog)
                                  (I, De:pl:tarwa) (DeS, D737:arraw)
                                  [Ta:ruu, madden] (CH84.107:Q, C:enfants-arraw)

5§6.filla(la meua)

/fille (ma)   **yedji, yelli/illi** (ML, De, DeS, If) / **yelli** (D866)
                                  [L3:fille=idji (R)]
                                  (I:illi) (Ta:yelli)

5§7.filles(lesmeves)

/filles (mes)   **yessi/isti** (De, If) / **yessi** (D923)
                                  (I, DeS:issi)

5§8.fill gran/ainé

amenzu/ixfeddi (De) / **amenzu** (D507)
                                  [getmà gran:eziri (I); baba, babba (If)]
                                  (If:pate-bba)

5§9. filla gran/ainée	tamenzut/tixfedit (De) / tamenzut [I:germana gran:rara]
5§10. mainada, progenitura /progéniture	tarwa, arraw (I) / tarwa, lah'cum, array (O) / arraw, tarwa [LH:enfants-tarwa (R, B, C)] [D:array=fild; tarwa=descendance]
5§11. família /famille	tarrawt (Rf) / takat (De, CH84, 133) / tafamilt (D208) [I:taddart, ih'ermecce, tarwa] [If:tarwa] [CH84, 133=lfamilya] [De:f. consanguine=afus] [D:familia, casa, llar=axxam, lwacul] [D1012:famille, épouse:la'yal] [Hy:d'erria, d'erga] [D687:taqayemt=grande f.] [Hy, D737:tarwa, arraw, tarrawt] [I:parentela=taumat] [Ta:daq]

Observacions referents a 5§10 i 5§11

La introducció d'un llatíisme ("tafamilt", parcialment arabitzat "lfamilya") i l'existència de mots que signifiquen també "casa" ("taddart", "axxam") o "llar de foc" ("takat") fa pensar que la noció de família no apareix ben distinta en els diversos parlars. La diversitat en la designació dels fills o de la descendència ("tarwa", "arraw", "tarrawt", tots d'una mateixa arrel, però) també és significativa.

5§12. germà (el meu germà) frère (mon)	uma / gma / egma (D260) [De, O, CH84, 114:g'ma; De:gma] [DeS:uma] [Ta:aña]
5§13. germana (la meua) / sœur	wetma, utma / ultma (ML, De, If) / weltma (D865) [I:wertma] [DeS:ultma, wetma, utma] [Ta:walatma]
5§14. germans (els meus) / frères (mes)	ayetma / aytma (ML, De, If) / atma, aytma (D825) [I:aytma]
5§15. germanes (les meues) / sœurs (mes)	yesma / istma (De, If) / yessetma (D923) [I:issema (R1), switma (Bq)] [DeS:yessma, issme]

Observacions referents a 5§14, 5§15

Remarquem la composició d'aquestes formes "aytma...", "yesma..." a partir de 5§5 ("ayt") i de 5§7 ("yessi"...).

- 5§16. bessó/jumeau   **acniw/ikni, iknuw** (De) / **iken** (D411)
 (If: ikon; pl: akniun)
 (Rf: pl: acniwen) (DeS: acniw)
 (I: acniw (Kl), ikon (Bq)) (Ta: ikni; pl: ikniwen)
 (DeS: akniw, iken; pl: ikniwen)
- 5§17. germà gran/frère aîné   **azizi** (I) / **dadda** (O) / **dadda** (Hy, D128)
 (De=Ø) (D: 128: grand frère, oncle paternel)
 (D: 926: zizi-grand frère, oncle)
 (D100, I: germà de sang-acqig)
- 5§18. gemana gran/sor aînée   **rara** (I) / **ibba** (HA) / **nanna** (Hy, D530)
 (D536: grande sœur, tante, cousine)
 (O: lalla) (D536: F: nanna-maman)
- 5§19. home/homme   **aryaz** (Rf, I: Kl) / **argaz/argaz** (D715)
 (I: Bq: argaz) (ML: cambè: arjii)
 (D629: aterras-individu)
 (espos, marit: aryaz (R), argaz (C, Q))
- 5§20. dona
 /femme   **tamghart/tamghart/tamet't'ut** (Hy, D527)
 (I: mujer=tamghart, tamettut, tisedent) (LH: femme=tamet't'ut (R, B))
 (tamghart: pl=tingharín) (tamet't'ut' (Q): pl=tilawin)
 (tisednan-mot plural literari a Q)
 (D, Hy, Tf=tamghart=femme âgée)
 (esposa, muller: tamghart (R, C), tamet'tut (Q), addiwt (Ta))
 (Ta: tamod't (pl: tid'id'in)) (esposos: Lmzujjan (Hy))
- 5§21. avi (el meu)
 /grand-père (mon)   **baba-s n baba, jeddi/jeddi** (HA) / **jeddi** (Hy, D359)
 (Rf, I: semblantment: baba n yemma...)
 (I: ejjeddi) (De: baba amghaz) (D359: jedd-grand-père, ancêtre)
 (De: q-p paternel-baba afqir; q-p maternel=tima)
 (Ta: ticenti=mon grand-père)
 (Ta: q-p paternel=masumma-q-p maternel=masenti=)
- 5§22. àvia (la meua)
 /grand-mère (ma)   **yemma-s n baba, h'enna/jedda** (HA) / **jida, setti, yaya** (Hy, D)
 (Rf, I: semblantment: yemma-s n yemma)
 (I: h'anna (Kl), nanna (Bq)) (ML: inna)
 (De: q-m paternele=tabtti; q-m maternelle=jedda)

5523. avis/ grand-parents	rejdud/lejdud{De, If} / ijduden, lejdud{2y} [I:erejdud] (If:lejdud=abuelos, antepasados; [avantpassat:imevwura{Rf, I:Kl}; imagura{I:3q}) [If=iddadda{oncles paterns-HA}]
5524. nét/petit-fils	ayyaw/ayaw{If} / ayaw{D924} [I:ayaw] [D:ayaw=enfant de sa fille ou de sa sœur] [If,De:yiw-s yiwi;pl;tarwa yiwi;t:ilil-s yiwi]
5525. oncle (el meu) /oncle (mon)	xari;`ami / xali;`ami / xali{D113}; dadda{D128}, `emmi{D988} (els noms separats per ";" són "oncle matern"; "oncle patern") [KA:oncle patern=dadda] [D926:xizi-grand-frère, oncle]
5526. tia /tante	xatci;`anti/xalti;`anti{De} / xalti{D113}; `emmi{D988}, nanna{D536} (els noms separats amb ";" són "tia materna"; "tia patern") [I:xarti;{HA:també=ibba} {De5:xalti;`anti} {D536:F=nanna-maman}]
5527. sogre /beau-père	adeqq`ar, amghar/adugg`al{De, If} / amghar', ad'egg`al [I:amghar=pare del marit; aduggar{iduwan}-pare de la muller] [Ta:adeqqal]{If,De:pl:ad'ulan} [sogra=tamghart{If}; tadeggalt{Ta}]
5528. gendre/gendre	adugg`ar{I} / aduggal / ad'egg`al [If:ad'uggal] [D183=tout parent par alliance]
5529. cunyat /beau-frère	asrif/aduggal{If} / alwes{D468}, aslif{D773} [De:plus jeune=`ayyal; plus âgé=`ammi] [D468:F:aleqqas] {D468:alus} [D:dislinqeix:alwes=germà del marit; aslif=marit de germana]

Observacions referents a

5517, 5518; 5521, 5522; 5525, 5526; 5527, 5528, 5529

Observeu, en primer lloc, el paral·lelisme entre 5517 i 5518. En segon lloc, els encreuaments semàntics entre "germà gran" (5517) i "oncle patern" (5525); i entre "germana gran" (5518) i "tia patern" (5526). En tercer lloc, els encreuaments existents en la denominació de les tres nocions barrejades ("sogre", "gendre" i "cunyat") anomenades en algun parlar amb una mateixa designació: "aduggal". De tot plegat se'n dedueix l'existència de diferències entre la línia materna i la paternitat i la consideració de l'edat com a criteri distintiu en algunes relacions de parentiu.

5§30.festa de casament /fête de mariage	urar/tameghra(If,De)/tameghra(D623),adrid(D159) [D336:lh'erk]
5§31.casament /mariage	remrac/tamghra(O)/tissulya(D776),jjwaj'(D382) [Ta:tediut] [D382,Hy:zzwa]'[Hy:nesba]
5§32.nuvi/marié	murray/isli(If)/isli(D771) [I:asri][Sz218:isli][Ta:iediu]
5§33.núvia/mariée	taarit/tislit(O,If)/tislit(D772) [D772:mariée,belle-fille](Ta:tediu)
5§34.solter,fadri /célibataire	a'exri/a'xri(O,7f)/a'xri(D1015) [Sz222:anbur](If,De:anbur)
5§35.nen,xiquet /enfant	ah'enjar/ah'ecmi,affrux/abghur,aqcic [I:>de 3 a 5: ah'enjar(Kl);afruh'(Bq)>> =>de 5 a 10: ah'ermuc>>[De:ah'cmi,azzan,actal,ar'r'ad',arba: =>de 10 a adolescència: ah'aran: [If:>de 7 a 10: afrux][Hy:aqcic,aqrur,ah'ida: [Ta:ara,abarad']
5§36.noi /garçon	ah'ram/ah'ecmi,affrux(O,If,C884,108,ar)/abghur(D33),aqcic(D643) [De:també=a'iyyal,azzan][D643,Hy:plural=> arrac] [If:arau,azzan,a's'abi][Hy:aqcic,aqrud'] [Ta:abarad']

Observacions referents a 5§35 i a 5§36

La distinció entre les nocions "nen" i "noi" no és clara en el conjunt dels parlars.

5§37.orfe/orphelin	ayujir/igigil (LE, De) / agujil (D254, Hy) [LE:orphelin=abujir(R), awujil(B)] [I:ayujir(R):abujir, agujir(Bq)] [Ta:djihil]
5§38.infantesa, joventut /enfance, jeunesse	temzi/temz'i (EA) / temz'i (D531, Hy) [D531=jeunesse] [De:jeunesse=az'z'i] [Hy:tilumz'it=jeunesse] [Ta:jeunesse=amed'rit]
5§39.nom/nom	isem/ism (ML, De, O) / isem (D777) (cognom: takniat) (If: isem) (RA: Ayt Baamran=assagh)
5§40.amic/ami	amedduker/ameddak'l (De, O) / ah'bib (D299) [ML, If: ameddakul]
5§41.vei/voisin	ajjar (Rf, I) / adjar/lj'ar' (D378) [If, De: adjar]
5§42.tribu/tribu	taqbirt (I) / taqbilt/l'er'c (D999)
5§42.convidat /invité	anewji/anegbi, inegbi (EA) / inebgi (D538), ame'r'ad' (D1000) (De: hôte, invité=inebgi) (If: inegb) (RA: +inebgi, aqbil)
5§43.altres (estrangers) /autres	midden/iad'nin, wayyad', wis sin (If) / medden (D487) [D487: les gens, les étrangers, les autres qui ne sont pas de la famille]
5§44.gent/gens	iwdan, midden (LH) / midden (LH) / medden (D487) [LH: gens=midden(B)] [Ta: eddenet, midden] [ML: medden] (If: midden(pl))

5545. mentida
/mensonge

axarriq{LH:R, I} / **tikerkas** {LH:C} / **ixerrurra** {D905}
{D51:m., fourberie-tiberxidas} [D395:lekdeb]
{LH:B:lh'ellal} {D372:mensonges, histoires-tijunan}
{D267:calomnie, mensonges, histoires-taguri}

5546. fortuna
/fortune

arzaq {SA}, **aggra** {SA} / **ayda** {I:, LH}, **rrazq** {I:, HA} / **rezg**, **rezq** {Hy}
{Ra:sort=rrazq; diners=tamaxirt} {De:e}
{Hy:ghunis, alla, agla, melk}

5547. rencontre
/rencontre

annuggar / **almuqqar** {HA} / **amlili** {D497}
{I:amerqi {Kl}; tamsaggart {Bq}}
{De:lieu de rencontre-annuggar}

5548. reunió
/réunion

ajmu`** / **tamunt** {De} / **lejem` eyya {D371}
{I:agerau {Bq}; aycerau {Kl}: junta, ayuntamiento=jona`at}
{D44:réunion par convocation=aberrah'}
{D277:réunion, assemblée=agraw}

Secció 6* Temps cronològic, espai i definidors

En els parlars estudiats el vocabulari per a designar el temps cronològic és molt influït per altres llengües.

Per a dir els set dies de la setmana (que identificarem amb les numeracions 6\$dl, 6\$d2, 6\$d3, 6\$d3, 6\$d4, 6\$d5, 6\$d6, 6\$d7) els rifenys ho fan amb designacions d'origen àrab de la manera següent:

tnayn - dilluns/lundi; **trata** - dimarts/mardi; **rarbe'** - dimecres/mercredi; **rezmis** - dijous/jeudi; **ejjem'a** - divendres/vendredi; **essaft** - dissabte/samedi; **rh'ed** - diumenge/dimanche.

Cubillo(1986:85,86) (v. referència al començament del present capítol C3) exposa per als dies de la setmana els neologismes següents:

asyur (dia de la lluna), **asmanar** (dia d'Orió), **asawra** (dia de l'Osa Menor), **aswâdet** (dia de Canop), **asatri** (dia de Venus), **asmad'al** (dia de la Terra), **asafuk** (dia del Sol). A la revista "Tifinagh"(Tgh)(núm.5-6, pp 33-37) apareixen les designacions següents: **asinas**, **akras**, **akwas**, **asemwas**, **asedyas**, **asamas**, **aynas**.

Semblantment a la designació de la setmana, per a expressar els mesos de l'any en rifeny es diu el mot "mes" = 'ayur' (o el mot d'origen àrab 'char' [har]) i un nombre d'origen àrab de l'1 fins al 12 (que indica cadascun dels mesos de gener fins a desembre).

Són però habituals en el territori de Tamazgha els noms dels mesos d'origen llatí com els següents:

(incloem també designacions alternatives corresponents principalment a Ifni, (segons "If") i al Rif (segons "I")).

6\$m1.gener/janvier	ennair (L:302) (yannayer(D,I), iannair(Hy, If, De), inaz(Gl), 'acuz(If); (erh'aguz(I;Bq);
6\$m2.febrer/février	brair (L, If) (fur'ar(D), febrari(Hy), cebrari(Hy), furar(Gl), febrayar(I); (xubrair(De), xubraii(De), ar'acuz(If);
6\$m3.març/mars	mars (L, If, I) (maghr'es(D), maghres(Hy, Gl), mar'a'(De), lmulud(If);
6\$m4.abril/avril	ibrir (L, De) (yehrir(D, Gl), ibrir(Hy), ibril(Hy), tab'almulud(If);
6\$m5.maig/mai	mayu (L, I) (maggu(D), mayu(Hy), magu(Gl); (mayyuh(If, De), iken lmulud(If);
6\$m6.juny/juin	lulyub (L) (yenyu(D), iuniu(Hy), yuniu(I, If), amezwaru unebdu(Gl); (If:wis waknin lmulud(If);

6\$5m7. juliol/juillet   lulyuz(L)
 [yulyu(D), iuliu(Hy), yuliu(I, If), alemas unebdu(G1)]
 [If: ayur ighunaven]

6\$5m8. agost/aout   ghuct(L, De, If)
 [ghuct(D, Hy, G1), aghrust(Hy), anegaru unebdu(G1)]

6\$5m9. setembre/septembre   cutambir(L, If, I)
 [ctambir(Tgh)]
 [ctamber(Hy), amezwaru ixrif(G1), xrand'an(If)]

6\$5m10. octobre/octobre   ktuber(L, De)
 [tuber'(D), tuber(Hy), xetober(I) alemas ixrif(G1)]
 [kt'uber(If, DeS), ayur ates=1(If), yur nextuber(DeS)]

6\$5m11. novembre/novembre   nuambir(L)
 [nuember(D), anegaru ixrif(G1)]
 [nuvambir(If, I)]

6\$5m12. desembre/décembre   dujambir(L, De, I, If)
 [dujanbir(Tgh)]
 [buɟ'amber(D), liall(G1)]
 [D: didjenber, dijenber, bujenber, somber]

[Cubillo(1986:84) proposa per als mesos de l'any les formes següents :
 innâr, fôrâr, mars, ibri, mayiw, yunioh,
 yuliw, ghuccat, cetamber, tôber, wanbâr, dejambôr.
 (he transcrit simplement com a "gh", "c" i "j" els caràcters corresponents)

I la revista "Tifinagh"(Tgh) proposa les formacions neològiques del tipus
 següent: yenyur, senyur, krayur, ... eemyur, ...]

D'altres termes referent al temps cronològic són:

6\$51. temps/temps   rweqt, rzeman/rzeman, luqt(If) /lmudda(D485)
 [I: rweqt, ezzezan] [D485: tamudi-peu vivants]
 [D947: ezzman-temps passat] [D468: lawan=temps, époque]
 [SA: rwaxt] [A: akud]

6\$52. dia/jour   ass/ass(ML, LH, If), asf(ML) /ass(D753)
 [LH: jour=ass(B)] [pl: ussat, usfan]
 [D921: yus-expressions figées et pour compter]
 [Deron entend par(fois): asf]

6\$53. avui/aujourd'hui   ass a/ghass a, ghass/ass a, ass agi(D753)
 [I: nehar a] [De: ghass, ghassa, ghass ad]

6\$54. de dia/de jour   s wass, s uzir/gh uzal(HA) /deg wass

- 655.mati/matin   es's'bah'/sbah'/s'ebbeh' (D805)
[I:es'bah'] [De:s'bah',zik s'bah']
- 656.migdia
/midi   azyenhar/azal (HA), lghaila (If)/et't'nac (D826)
[I:aness wass,tuz'z'unt wass]
[De:tuz'z'unt wass]
- 657.tarda/après-midi   a'ecci/tazuit (If)/tameddit (D486)
[I:a'ci] [If:tarde=tazuit]
[De:tadugg'at,tazuit=de 3h. a 7h.]
- 658.vespre/soir   tameddit/taduggat,le'cit/tameddit (D486)
[If:anochoer=tilis] [De:tadugg'at,tazuit,tazuit]
[D624:lmeghr'eb=le coucher du soleil, le soir]
[De5:tameddit]
- Observacions referents a 657 i 658*
No existeix una distinció clara en tot els parlars entre les nocions de
"tarda" i de "vespre".
- 659.alba/aube   rafjar/lefjer (If,De)/lefjer (D199)
[I:orfejer]
- 6510.nit/nuït   djiret,id' (LA)/ied' (ML),id' (UH,If)/id' (D170)
[LH:nuit=id' (R,B,C)] [If:pl:adan]
[I:elliret] [De5:id'] [D442:111] [If=id']
[de nit:Rf=s djiret,I:s elliret]
- 6511.demà/demain   tiwecca/azekka (ML,De)/azekka (D932)
[I:tiwecca (K)],tudeca (Bq) [De5:aitca]
- 6512.demà-passat
/après-demain   farwayicca (L,Rf)/nafazen,azruska (If)/sell azekka (D770)
[I:Bq:far n tudeca,asiaden,asiden] [D770:variant:sold azekka]
[De5:far-waitca] [De:nfar'en,naf azekka]
- 6513.ahir/hier   idennad/idgam,ndiwass (ML,If)/id'elli (D176)
[I:id'ennad] [De:igd'am,id'gam,ndiwas] [If:id'gam]
[De5:id'ennad'] [If:id'ennat'5']

6§14.abans d'ahir /avant hier	faryidennad/asf an/sell-id'elli (D70) [I:fariid'ennad,id'ennad ia'dun] [De:naf iɣdat,naf n diwas]
6§15.setmana /semaine	simana,ejjema`</b> (2) / <b>imalass</b> (HA,ML) / <b>ddur`t (D162) [I:imalas,ssimana] [De:imalas] [Rf:aquesta setmana:simana ya] [Rf:la setmana passada:simana ya'dun] [Rf:la setmana vinent:simana i d-yegwan]
6§16.mes/mois	yur, chax/ayyur (ML, De) / aggur (D273) [I:echax,yur] [I:ayyur,ayur] [D82:eccher'] (v. 8§66 "iluna")
6§17.any/an (année)	asegg°as/asuggas/asegg°as (D763) [I:an,essena,asuggas (Bq),asugwas (K1)] [De\$:asegg°as,asqq°as] [De:asegg°as] [It:asugguas]
6§18.aquest any,enguany /cette année	asegg°as a/ghasegg°as-ad/asegg°as a [I:qusuggasa,qusugwasa] [ML66: gh assuggas ad] [De\$:asegg°as a,- ai, - u]
6§19.l'any passat /année dernière	axtat,azghat/nd'and'an (If) / ilindi (D658) [I:innat',irghiden (Bq),azedghat,azzeqhat (K1)] [If:fa dos anys=ad'inin/fa tres anys=ad'uwad'inin] [De:nd'ad'and',nd'ad'ana] [De:fa dos anys=ad'anin] [ML66:asuggas ad azrin] [D770:fa 2 anys=sell ilindi] [De\$:azzeqhat,azedghat,azennad']
6§20.l'any vinent /année prochaine	imar (+I) / imal (If, De) / qabel (D640) [I:també:men'as (Bq),as..idiusin,as..idghalasen] [De:d'aquí a dos anys=imal yimal] [ML66: asuggas ad yuckar] [D849:dans 2 ans=qabel] [De\$:Tf:imal]
6§21.primavera /printemps	tafsut/errebi`a (If, De; ar) / tafsut (D231) [I:errebe'] [D704:ier'r'bi':moins employé] [De:lwtqt afessu]
6§22.estiu/été	anebdu (+I) / s's'if,es's'if (If, De) / anebdu (D8) [De:tanebdur]

6§23.tardor/automne	rexrif/lexrif, lexrif(ʔf, 0c)/lexr'if(0906) {I:erxerif}
6§24.hivern/hiver	tagrist, tiyarza/tagerst (+De, If)/ccetwa (D112) {I:ccetwa(8q), ticerziwin(f.pl:Kl)} {accetwa(G1)} {SB:citwit}[DeS:lmectet, lmecta] {A:tagrest}[If:tagerst]

Observacions referents a 6§21 - 6§24

Els noms de les estacions són interferits de manera variable per l'àrab segons els diferents parlars. Els noms genuïns amazighs són, però, també coneguts amb força amplitud.

Cubillo (1986:83) dona per als noms de l'estacions: tafsit, ewilen, amenwân, taghrest; per a "estació": asemhoit (pl. tisemhay); per a "any": awétay (iwtiân)

6§28.hora/heure	asrag(NA), tamert(NA)/ssa'at/ssa'a (D798) {I:tesa'at}[If:tsa'at]{ML:pl:sway'} {De:lwugt(en preguntes);tsa'at(enumeració)}

6§29.minut/minute	tminut/dqîqa (0c)/ddqîqa (D150) {I:tminut, dqîqa}[If:dqîq]

6§30.data/date	ettarix(I)/ttarix(De:ar)/(fora d'as)

Recollim també en aquest capítol, d'altres elements lexicals de tipus temporal i espacial, i termes definidors:

6§31.moment, instant /moment, instant	tazehzit(Rf, I)/imik(HA)/tallit (D441) {If:imik n tsa'at, kra n tesa'at} {De:imik n tesa'at}[D403:tikkelt] {D263:tag'nit=moment, état des choses} {moment, instant=tirmelt (D727), taswi't (D798)} {D547:tanafa=moment agréable--estona} {D:F:tallit=mois lunaire}

6§32.una vegada /une fois	twara(I)/d'ur, ya twal/tikkelt (D403) {I:turno, ocasión=amur, mur} {De:tawala(sp:tuwal);tikkelt}

Observacions referents a 6§28, 6§29, 6§32 i 6§32

Hi ha casos clars de polisèmia: lwugt=moment, hora; tikkelt=moment, vegada... D'altra banda, una forma relacionada amb "tsa'at" (com "taswi't") vol dir instant.

6§33. la part alta, el capdamunt
/le haut ar dara' (I:Bq,SA) /afella/ufella (D204)
[I:Kl=sennej]

6§34. la part baixa, el capdavaill
/le bas swadday (Rf) /ixeddar/wadda (an.) (D161)
[SA:ar wadday] [De:ixedar]

6§35. grandària
/taille, grandeur anect (I) /leqyas/temgh'er (D508)
[If:taille=tagidda,tiddi]
[De:tagadda] (v.4§98=estatura)
(Rf:estatura-tiddi) (D648=taille, dimension=leqadd)
(De,If=taille (De:des pieds aux épaules-tiddi)
(Hy:qedd,qasa,temghur)

Observacions referents a 4§98 i a 6§35

Existeix una certa interferència semàntica en la denominació de les dues nocions d'"estatura".4§98, i "grandària".6§35, nocions que caldria distingir en una elaboració estandarditzadora.

6§36. interior/intérieur dazer (I) /ag'ns (BA,ML,If) /daxel (D164)

6§37. el defora, l'exterior
/extérieur,dhors barra (I) /berra (ML,De) /ber'r'a (D38)

6§38. mig (al mig de)
/milieu (au milieu de) erwest (I) /tuzunt/alemmas (D456)
(If,De:tuz'z'unt,tiz'z'unt (If))
(Ex:en medio del camino=tuz'z'unt ugharas)

6§39. centre/centre amas (I) /ammas (If) /ttenas'fa (D578)
[De:tuz'z'unt]
[Hy:le meillieu=nes'f,tans'af,talemmast]

6§40. meitat/moitié azyen, argen (I) /mnass/nnefs' (D52)
[If:nnes's'] [De:nnes's',argen] (D935:argen)
[Hy:nnes'f,nnes's',ns'af,azgen]
[D:variants:nnes's',nnes'f]

Observacions referents a 6§38, 6§39 i 6§40

Constatem una certa conusió semàntica entre les nocions de "mig (al mig de)" i de "centre" en els diferents parlars. D'altra banda, per a la noció de "meitat", tot i haver-hi una forma autòctona ben implantada ("azgen"), sembla que el mot d'origen àrab ("nnes's'"...), sigui ben arrelat en algunes zones.

6541.tros,boçi

/morceau et't'arf(= /agzzum(8A) /ah'jur'(D313), ih'der(D308), ah'ar'r'if(D335)
 [D:diminutius:cih'dert,tah'er'r'ift,abruy,absiz,tahzist,avezaw:
 (D236:partie,morceau=af's'il,lefs'el)(D222:tranche-tifergest|
 [D:grös morceau=ah'adruc,acdluh'] [D:de viande=awas'ul,əftat|
 {8A:també-t'ert}[De:imik] [D:de vaisselle-test-taceq'lalt)
 [If:tager's'unt;test=azqui,tall-tubbiat,ubbiç)
 [If:de pa=afarkul;|If:de carn=aberzui]

6542.mona,espèce

/sorte,espèce (Y,Rf,SB=ø) /xrah't,anaw/ljens(D374),s's'enf(D814)
 [If:especie=errah'd') [D100:espèce,façon=ecogh'el|
 (De:errahd') [D113:race,espèce=acattal,ccatla|

Secció 7* Animals i plantes

751. animal, bèstia

/animal, bête   **zmar aynaw/lebhint** (EA) /**lh'iwān** (animacx; D347)
 (If:lebh'aïen-an.doméstico; (De:lebh'aïem(pl)) (DeS:pl:lwah'uc)
 (De, If:luh'uc-a.salvatge) (Rf:bést(a=zzayret) (Szl21:axu)
 (I:zzairret, rebah'imet; a.salvatge-rwah'c) (D857:lwah'c=bête sauvage)
 (D965;bête de somme=zzayla) (If, ML:béstia de càrrega=lebhint)
 (I:acémila=zzairret, rebah'imet, addabet)

752. gos, ca

/chien   **ayd'i, aqzin** (I, Rf) **aheggar** (Rf) /**aydi** (De) /**aydi, aqjun** (CH95:16)
 (I:fem:taqzint, tayd'it/tayd'it) (D657:aqjun=not grossier)
 (O, If:ayd'i:pl:ld'an) (De:aidi; pl:ld'an) (D918:aydi; pl:ld'an)
 (Ta:aidi; petit chien:alker) (CH84.99:C=aydi) (D918:aqdi; pl:lgdan)
 (DeS:aidi, , aid'i:aqjau; pl:it'an) (De:ikzin=jeune chien)
 (DeS:petit chien:aqzin) (If:perro más chico=igzin)
 (I:aqiz=perro más chico y joven) (If:iydi, igdi; pl:iyd'an, lqd'an, ld'an)
 (EA:aydi; pl:ld'an)

753. gat / chat

mucc, amciç (Rf, I) /**amucc** (+HA) /**amciç, muc** (D481)
 (If, De:amucc) (I:aneghar (Bq), aneymar (Kl))
 (D481:muc=not légandaire du chat)

754. ratolí / souris

agharda/agherda (ML, De) /**amumed, aqmumed** (D485)
 (I:agherda) (If, De:tagherdayt) (Hy:aqmumed, tagherdayt)
 (D625:tagherdayt=femelle du rat)
 (D485:amumed, aqmumed=petit rat ou souris)
 (Ta:skutl)

755. rata, rat / rat

taghardact (Rf, I) /**tagherdait/tagherdayt** (Hy)
 (I:taghardact=femelle del ratón) (D625:agharda)
 (D625:tagherdait=femelle du rat) (Ta:kunder)

Observacions referents a 754 i 755

Sembla que la distinció de gènere gramatical en amazigh del nord (*agherda-tagherdayt*) estableix més aviat una distinció de sexe que no pas de grandària o d'espècie animal, tal com és en català i en francès.

756. mul / mulet

asardun/aserdun/aserdun
 (I:asardun)
 (fem:tasardunt (I) /tasardunt (pl:tiserdan))

757. cavall

/cheval   **akidar, ayis/ayyis** (If, HA), **ag°mar** (+HA, De, If) /**a°awdiw** (D1007)
 (I:akidar=caballo v[er]bo) (DeS:iys) (pl:isan (ML, De)) (Ta:ais)
 (I:iys, ies; pl:icran, yisan) (If:aqmar=arar) (Hy:a°udiw)
 (akit°ar=étalon (De), caballo padre (If))
 (C884.92:C=ag°mar; Q:a°udiw) (EA:ag°mar)

- 7§8. euga**
 /jument   **x'ewda, taymart** (If:Kl) /**tag^omart** (ML, If, De) /**tagmart** (D262)
 [Tastibedjant] [I:Bq:tagmart, r'ayad]
- 7§9. poltre/poulain**   **ijda'** (Rf, I:Bq, LH:ar) /**awidj** (LH) (LH:B) /**ajh'ih'** (D364)
 (I:Kl:ireda') [If, De:ajda']   (Hy:ajh'ih', ajd'aun)
 [DeS:ijda', ajd'a'] [Ta:ahudj]
- 7§10. ase, ruc/âne**   **aghyur, asnus/aghyul** (ML, De, If) /**aghyul** (D633)
 [fem:Rf:taghyurt; I:taghyurt] [fem:taghyult]
 [I:asnus=poillino, asno   joven] [De:asnus=ânon]
 [I:Ikebdanen:az'uq] [DeS:aghyul]
- 7§11. camell/chameau**   **arghem** (1) /**are'm** (ML) /**algh^oem** (D459)
 [LH:chameau=alghem(B), ara'am(C)]
 [If, De:aram] [DeS:alghem]
 [Ta:amadjar, amis; chameau de prix:aghelam]
 [Ta:chamelle=taient]
- 7§12. porc/porc**   **iref/ilef** (D, De, ML) /**ilef** (D446)
 (Rf:fem:tireft) [D446; ilef=porc, sanglier]
 [If:ilef=puerco; lh'alluf=cerdo]
- 7§13. porc senglar**
 /sanglier   **iref n rexra/ilef** (If, De) /**ilef** (D446), **ilef n lghaba** (Gl.28)
 [De, If, RA:butagant] [If:abaxul, butezd'it, butaxrefut, butnifit]
 [DeS:ilef; vieux sanglier=acid'i] [Ta:azibara]

Observacions referents a 7§12 i 7§13

Malgrat la introducció de l'arabisme "h'alluf" (lligat a costums tradicionals i religiosos), aquest camp semàntic sembla sense cap mena de dubte presidit per "ilef" com a mot genèric. La denominació diferenciada del senglar es troba ja amb l'al·lusió a alguna referència al seu hàbitat salvatge o boscà.

- 7§14. bou/boeuf**   **afunas/azger** (LH, De, If) /**azger** (D936)
 [LH:boef=azyar(B)] [Gl:azger]
 [I:Bq:yughu] [D:F-azger] [D210:afunas=rare]
 [I:toro=afunas] [DeS:afunas, azger]
 [I:todo ganado vacuno=ifunases] [Ta:esu, azger]
- 7§15. vaca/vache**   **tafunast/tafunast/tafunast** (D210)
 [DeS:tafunast, hafunast]
 [vaca vella:DeS=taqefit; If-taqercent]
 [Ta:tes, tistut; (Hy:tisita; pl:tistan)]
 [vaches:D794=-tisita, tistan; F:tisita]
 [D737:vaca paridora=tanaraw]

7§16. vedell
/veau
ayenduz/a'alluc(De, If)/a'ejmi(D982, G1.28), agenduz(D264)
[DeS:ayenduz][De:akent'ur, ah'sia][D264:génisse=tagenduzt]
[Ta:eloki, abarko, ihedel][I:toro joven=amwa, yuggu(Bq)][If:a'jeli]
[I:jónegashembra joven=tamwat, yuggu(Bq)][Ta:tahaghat]

Observacions referents a 7§14, 7§15 i 7§16

L'arrel bàsica sembla ésser "funas" que serveix per a formar el femení "rafunast". El masculí sembla desplaçat per "azger", per la qual cosa alguns parlars han reservat per a "afunas" el sentit de "brau, toro". La forma "ifunasin" pot expressar el conjunt del bestiar vacum i el plural femení "tisita" fóra una forma preferent per al plural de vaca al costat del plural format morfològicament "tifunasin".

7§17. xai/mouton
icarri(+J)/ah'uli, izimer(+JA)/izimer(D948)
[I:icarri(K1):icerrri(Bq)][If:izimer, alqagh, aghla]
[DeS:icerrri, ikerri, ufrio, a'alluc][D948=agneau]
[CH84, 96:C=ahruy; Q=ikerri][De:bélier=izimer][Ta:ekrar:]

7§18. anyell
/agneau
izmer(LH), izmar(I)/alqagh, alqqagh(LH)/izimer(D948)
[DeS:izmer, izlmer][LH:agneau=a'alluc(B)]
[Bkr:izimmer][G1:izemer][Ta:akeruat, ibeker]
[D948=agneau][D223:ufrik][D67:abe'r'ar'ac]

7§19. ovella
/brebis
tixsi(-I)/tili, tahruitt, taghla(De, If)/tixsi(D908, G1.27)
[plural-B, I:K1=ulli:I:Bq=tatten][D908:F:tighs6=cabra:pl:ulli]
[If:borrego=izimer:oveja=tili, tahruit, taghle: >>
>>ovino=ulli, tatten, ahruil]
[Ta:tiheli]

7§20. boc/bouc
ah'ewri/ankkur(De1)/aqelwac(D664)
[DeS:a'at'rus, ajda'][If:ankur][G1.27:akelwac]
[Ta:ahulagh; bélier=ekrar][D318:ah'uli=jeune bouc]

7§21. cabra
/chèvre
tghat'/taghat'(+If)/taghat'(D630, G1.27)
[I:tghat][DeS:tghat'][De:taghat't']
[D318:tah'ulit, D664:taqelwact=jeune chèvre]
[Ta:tighsi]

7§22.cabrit
/chevreau   ighiyd(+I)/ighid'(HA,Tf)/ighid(D602)
                                 [De:ighejd][Ta:ighid][D67:abe'x'a='ac]
                                 [HB:igheyd]   (D602:F:egheid)

7§23.mufló/mouflon   I=s/udad(+If,De)/D=s
                                 [Bkr:udad][Ta:udad]

7§24.gasela
/gazelle)   teghat' uexghar(I)/arenk'ed(De)/izerzer(D953)
                                 [I:gasela][De:gazelle][LH:ighid' wuzghar][LX,If:arenkud']
                                 [D636:tagh'zalt][D953:gaselle,cerf][LK:gazelle=tamlall(B)]
                                 [Ta:petite taille=hankod'][Ta:grande taille=edemi]

7§25.cérvoí
/cerf   tighaydet n wexghar/tarenkt(HA)/izerzer(D953)
                                 [I:ighiyd n uexghar][If,De=s]

7§26.ramat(de cabres)
/troupeau de caprins   tatten(I:Bq),ulli(I:Kl)/ulli(+If)/ulli(D441)
                                 [I:pl:erh'arreg][D:441:plural de"tixai"]
                                 [Ta:chèvre-pl:ulli]

Observacions referents a 7§17....7§26

Hí ha una certa confusió semàntica en alguns parlars entre les nocions de "xai.7§17" i d'"anyell.7§18" (izimir,izimer...ufrik,ufrik). Concretament a més el terme de DeS "a'alluc" per a "xai" correspon al terme del parlar tamazight (Beraber) per a "anyell" i al d'Ifni per a "vedella".
Cal assenyalar també que una de les designacions per a "boc.7§20": "ajda'" corespon a una de les designacions per a "poltre.7§9"
Assenyalem, a més, les interferències entre les nocions d'espècies diferents com l'ovella i la cabra ("aghla" apareix a 7§17.xai i "taghla" a 7§19.ovella).
Cal observar finalment que el nom col·lectiu "ulli", significa "ramat" d'ovins en general (tant de cabres com d'ovelles).

7§26bis.conill
/lapin   aqninni/aq°lill,aq°nayni(HA)/awtul(D879)
                                 [I:Bq:aqenni;I:Kl:aqenenni][Cl.28:aut'ul]
                                 [De:1q°lila] [If:lqunina,lqinia][D879:lapin,lièvre]
                                 [DeS:tagenint,aqin,taqneneɛt]
                                 [D264:agoun-petit lapin domestique]
                                 [Ta:s]

7526ter.llebre
/lièvre   ayarziz(+I) /awtıl (+If, De) /awtul (D879)
                          [LR:lièvre=autul(B)]
                          [Ta:tamerualt, lberz'icel]

Observacions referents a 7526bis i 7526ter

Existeix una confusió semàntica entre les designacions de "conill" i de "llebre" en cabilenc. D'altra banda, la forma per a designar el conill apareix en taixelhit amb el prefix "l-" existent també en àrab.

7527.eriçó
/hérisson   insi(I) /bunh'end (+RA) /inisi (D576)
                          [If:buneh'and] [De:bu nh'armed]
                          [DeS:yensi, insi, insedj] [If:insi]
                          [Si:108:insi] [Ta:iforghas]

7528.porc espi
/porc-épic   aruy(I) /taruct (+De, If) /aruy (D743)
                          [If:aruc-macho] [Ta:tikensit]

7529.llop/loup   uccen(+i) /uccen (+If) /uccen
                          (Ey=lwah'c(terme pour bête sauvage))
                          [DeS, Ta-s] [Si:110:azidi]

7530.xacal/chacal   uccen/uccen (+De, LR:B) /uccen (D97)
                          [I, DeS:uccen] [D119:uc'c'ay-llebrer]
                          [Ta:abegg] [H9:xacal, llebrer=uc'c'ay]
                          [SB=uhar, ruhruh] [S2:llebrer=uc'c'ay]

Observacions referents a 7529 i 7530

En la majoria de parlars és desconeguda una designació específica per a llop (En lloc seu és utilitzada la de "xacal" = "uccen").

7531.guineu/renard   ac'eb(H9, ar) /abaghugh(HA, LR) /abar'egh(D48)
                          [1:ac'ab, awartiū, Bq:uher] (De, If:abaghugh)
                          [DeS:ac'ab, aya'ab, iya'b] [If:aba'kka]
                          [Ta:xorhai, hoth1] [ak'ab(LH:R, B)]

7532.şimî,mona
/singe   za'dud', s'aden(LR:R) /za'ad'ud' (LR) /ibki (D20), iddaw(D161)
                          [LR:singe=abaghue(B)] [I, J:rqird] [DeS:lqerd:ar] [D161:F:abiddaw]
                          [Si:110:ibki] [If:qermud=mona sin za'bo] [Ta:abibdo]

- 7533.hiena/hyène   **ifis/lfis**(If,De)/**ifis**(D233)
 (I:iffis(Kl);tursra(Bq)) [S2109:ifis]
 (Ta-o'(D611:aghiilas=hyène?(sic,amb interrogant))
 |Hy-ifis,aghiilas)
- 7534.lleó
 /lion   **ayrad,acebhar/izem**(+De,If)/**izem**(D946)
 (I:ayarad(Kl);izem,buharu(Bq)) [D922:ayrad:vifellí]
 (DeS:airad') [Tf:izm;
 [S2109:ayrad]|Ta:ahar;
- 7535.lleona
 /lionne   **tayarat',tizent**(I)/**tizemt**(+De,If)/**tasedda**(D756)
 |O:tagerzamt|
- 7536.tigre/tigre   **aghiras**(+I)/**aghiilas**(HA)/**aghiilas**
 |De=If=D=DeS-Ta-o| [HA:tigre-pantera;>>
 >>: a l'ini tigre=ileó:izm|
- 7537.pantera
 /panthère   **aghiras**(LS)/**agerzam**(LH,De,If)/**aghiilas**(D611)
 |LK:B:panthère-aghiilas| [Tf:aghiilas,aghiilas;
 (DeS:aghiilas=lion,panthère)
 [S2110:aghiilas](Tartaghsic)

Observacions referents a 7533...7537

Observem que una de les designacions del cabilenc per a "hiena" ("aghiilas") és aplicada generalment a la "pantera". També podem observar una confusió en la designació de dues nocions diferents ("lleó" i "pantera") amb un mateix nom "aghiilas" en DeS (7537).

D'altra banda, no sembla que el "tigre" tingui una designació específica i la manlleua de "pantera" o de "lleó" (v.7536).

De fet D611, tot explicitant la vacil·lació sobre una designació precisa del mot "aghiilas", inclou també el terme compost "izm aghiilas" amb la designació genèrica de "fauve".

El mot "tasedda" (7535) podria estar relacionat amb "es's'id" (D807), designació del lleó en àrab.

- 7538.pell/peau   **tirnet,irem**(I)/**ilm**(KL,De)/**ag°lím**(D257)
 (I:tirnet,tiremt)|Tatilm| [G:agulim] (D:F:aghiilas)
 (= 4559) (v.8516:"cuir")

7539.llana/laine => 9554

7540. banya
/corne
- ic(I) /isk(+De) /icc(279)
(I:pl:accawen;Bq:qic)
(D1:5;icaw=corne, bosse)
(ML:pl:askiwen) (D:pl:accawen)
(D115:Fiisek)
7541. morro
/museau
- acenfuf(I), aqed'mur(I) /agamum(De) /aqumum(D665)
(I:aqacerir, aqenif(Sq);ayenif(K1)) (If:aghenfur, ancuc, anduc)
(HA:aramum, aqenfur, aqedum, aqemmu, taqemmut)
(D903:axencuc=museau(non compris de tous)) (D142:adamum)
(L-110:aqenfur, akaufur) (Ta:ifunfanen) (De-a)
(IfXXVI, kocimo;IS-aqumum)
(v. 452-456, "care", "baca" etc., i Observacions)
7542. ocell
/oiseau
- ajd'id' /agd'ed' /afurux(D229)
(I:ajed'id') (LH:oiseau=ajd'id'(R), agellid(B, Cl:isic)
(DeS:ajd'id') (De:agd'id') (If:agud'id')
(DeS:oiseau, petit oiseau=afurux) (D846:c't'ly' (emploi poétique);
(Ta:iged'ed')
7543. gall, pollastre
/coq, poulet
- yaz'id' (+I) /afullus(+De, If, LH:B,C) /ayazid' (D924)
(LH:poulet=fidzus(R) (v. poulet)) (G128:afurux tiazit')
(DeS:yaz'id') (Ta:ekahi)
7544. gallina
/poule
- tyaz'itt /tafullust(+De, If) /tayazit' (D924)
(I:tyazit') (DeS:tyaz'it') (Ta:tekahit)
7545. pollet/poussin
- fidjus, afellus/akyau/itcewtcew(D115)
(I:fillus, awarrud) (De, If:akiyau) (DeS:cicu, afullus, afellus)
(D:petit oiseau=afurux(229);isifeg, iserrifeg(194))
(D223:afur'ruj')-petit de la perdrix, poussin) (Ta:Ø)

Observacions referents a 7542...7545

El mot "afurux"(7542) derivat de l'àrab sembla basar-se en la noció de "descendència" (v. també "nen.5535" en taixelhit) i no sembla el més adequat per a una designació estandarditzadora per a la noció "ocell". D'altra banda, els mots formats sobre "fullus" o semblants són utilitzats en designacions diverses que caldria regularitzar en una estandardització.

7546.colom/pigeon   adbar/atbir(0)/itbir(D820)
 [De:atbir;f:tatbirt]
 [I:paloma=tadbeart(K1);tatbirt(3q)]
 [I:rabdear(K1);atbir(3q)] [If:tatbirt]
 [G:itbir,ixla,axidd'ud']
 [DeS:tadbirt,hadbirt] [DeS:pigeon=adbir;
 tudó=ramier=az'ad'ud' (DeS):azd'ud' (I, If)]
 [I:eria,pichón=sferruj]
 [Ta:tidebirt]

7546.oreneta
 /hirondelle   tafardjest/tifellest(De)/tiflellest(D907)
 [I:tiferillest] [HA:ajukju] [De:fert'at't'u]
 [If:fertet't'ul,timh'ijjit] [D907:tifellest]
 [DeS:tifellest,hifellest]
 [Ta:amestagh]

7547.ala/aile   afar(+i)/ifer(+i)/iferr(D218)
 [DeS:aferr] [De:tifert:grande aile-ifer]
 [Ta:afrau]

7548.ploma/plume   arric(I)/abezdarz(HA)/erric(D743)
 [DeS,De:erric(ar)] [HA:pl:iberdarn] [D541:izcew]
 [Ta:afrau]

Observacions referents a 7547 i 7548

Tal com podem observar en algun parlar existeix confusió entre aquests dos conceptes ("ala" i "fulla") que l'estandardització hauria de delimitar. D'altra banda cal assenyalar que la designació col·lectiva de "plomes" ("erric") es confon en cabilenc amb la de "pèls".4557.

7549.ou/oeuf   v.3513

7550.ànec/canard   abriq/lkanaz(HA)/abr'ik(D43,G1,23)
 [I:tyazit'(aghat't'as')]uwaman,erbarq;
 [DeS:lebrac,lebrax,lebrax] [Ta:if=ø]
 [De:inçonu au sous=lebrax]

7551.àguila/aigle   jidar(I)/igider(De,12)/igider(D251)
 [DeS:igider] (D:rapace=lbaz+61);afalku(2061)
 [If:lbaz] [Ta:ihader] [D251:f:éheder]

7552. cigonya /cigogne	abellarej/berradj (HA) / ibellirej (D25) [I:balarej] [DeS:aberrarej, abcaqcaq] [If:bellarej, berradej] [De:berrarej]
7553. perdiu /perdrin	tasekkurt (I) / tasekkurt/tasekkurt (D769, G1.28) [Perdrin f4le:ah'aqul] [DeS:rik'h'iqel] (D330) [If:tasekkurt, tagernit't', w'ait] [De:tasekkurt] [Ca=0]
7554. corb /corbeau	abaghar (LH:R) / agaiwar (LH, De, If) / tagerfa (D273) [I:baghar] [LH:corbeau=ahaqar (B)] [DeS:za'arfi, ja'arfi] [Ta:aghalidj]
7555. tortuga /tortue	icfar (+I) / ifker (De), butegra (De, If) / ifker (D203) [DeS:ifker, ifker] [D203:tifekert, afekrut, tafokrut] [Ta:iforghes]
7556. serp /serpent	afighar/ablanki, alqmad' / azrem (D957, CH84.100) [I:figher] [DeS:figher, azrem] [De, CH84.100:aleqmad'] [I:colobra=azrem] [If:alqmad', aleqmad'] [De:Vieux serpent=ablanka] [If:serpiente muy gruesa=ablanka] [Ta:accl] [S2.111:azrem] [De:colievure=anzawru]
7557. llangardaix, lluert /lézard	tazermumect/azelmumuy (HA) / tazermumuct (D958) [I:tazermumuct="lagartija"] [De:tazelmurwit] [HA:f:tazermumuyt] [If:azelmumuf:tazelmumut] [De:tiqqilit] [O:iqil] [D958:lézard gris des murailles] [D24:lézard panthérin=tabellch'leh't] [DeS:tanejdast, tazelmumuyt] [Ta:aggezzeram, emteghtegh] [I:ah'nuc, miqqes, ah'extemcar="lagarto"] [Ta:poisson de sable=lahellenult]
7558. peix/poisson	asrem/aselm, iselm (O) / aslem (D774) [I:asrem, (MB:pl:iselman) (De, If:aslem) [DeS:aslem] [D774:If:asulrey] [Ta:asulmai]
7559. ostra/huitre	kukina (-HB) / wayel/tameh'h'ar't (D492) [I:ostra:tazghurt/concha=tayghurt, tazghurt] [De:pl:idda] [De:coquillage=aghlal'] [If:wailn] [D375:coquille vide:ajegh'lal, tajegh'lalt] [HB:assenyalá=ostra, pagellida]

7560.mosca/mouche   izi(+I)/izi(+De, If)/izi(D926)
                                       [LE:mosche-izi(R,B,C)]
                                       [DeS:izi, iziy](D926:F,Ta;ahA)

7561.abella
 /abeille   tizizwit/tazwit/tizizwit(D960)
                                       [It:tezizwi][De:tazwit;une abeille-tazwit;
                                       (DeS:dzizwi,tizizwit)[If:tizzeit]
                                       (HA:tazwit)

7562.llagosta(de terra)
 /sauterelle   tammurghi/tammurghi(HA,De)/aber'r'e`qu(D53)
                                       [It:temurgh;mascle-staan][De:une sauterelle-tamurghit;
                                       [It:saltamontes-burxas(KI),burghas(Bq)]
                                       [If:tamurghi;une saut.-tamurghit]
                                       [It:tahvalt, feghfogh][DeS:aber'r'u,tajratt,ahriz]

7563.grill
 /criquet   burxas(LH:R)/awd'id'(LE),agaymrw(HA)/ajrad(D379)
                                       [It:qerquza(Bq)][LE:criquet=award(B)]
                                       [DeS:burerrad'(ar.2)][If:w][Ta:fertakom]

Observacions referents a 7561, 7562 i 7563

Observeu la distinció entre els noms col·lectius i individuals (aquests acabats en "-t" ("tizizwit", "tamurghit") i la confusió entre les designacions de la "llagosta", 7562 i del grill, 7563.

7564.formiga
 /fourmi   tiketfet/tutfin/awet't'uf(D853)
                                       [It:taket't'uft][De,If:tud'fin;une fourmi-tud'fit]
                                       [D853:som individual?:tawet't'uft][DeS:tiyed'fet']
                                       [DeS:tiket'fin][It:pl:taked'fin(KI),tiked'fin(Nq)]
                                       [D853:F:téat't'uft][Ta:anellud]

7565.aranya
 /araignée   qund'a/tatit(De)/tissist(D753)
                                       [It:qunda'(KI);yurilli(Bq)]

7566.escorpi
 /scorpion   taghardmawt/ighirdem(De)/tighirdent(D625)
                                       [It:tighirdent][D625:ighirdem=menys usat]
                                       [D625:F:éghirdem]

7567.cau, catau

7587. julivert /persil	rm'eqnus (HS) /lma'adnus (De) /lem'ednus (D532) [SB:rm'agnus:] :imz'ia (Indouzal)]
7588. flor /fleur	tanowart (I) /ajeddig /ajej'j'ig (362), lenwuar (D586) [De, If:ajjig]
7589. llavor /semence	erzare`at (I) /amud (+De) /zzerri`a (D959)
7590. gra /grain	tarebbuct, taquict (I) /aqqa (+De) /a`eqqa (D994) [Gl:timmiat, afugh]
7591. palla /paille	zum (I) /alim (+De) /alim (D455) [D455:F:alum]
7592. gla /gland	abedjud' (LH:ar, J) /adern (LH:B, C) /abellud' (D23) [I:bellota-abellud', erbellud'] (De:aderna) [Gl, Pl:abelud']
7593. penjoll/grappe	azekum (LH) /tarremt (LH, De) /agazu (D282) [I:racimc=azakkun] [LH:askkun (B)]
7594. espina/épine	asennan (I) /asennan /asennan (D783) [LH:épine=asennan (R, B, C)] [D783:f:ésin]
7595. fulla/feuille	afar (I) /afraw (HA) /iferr (D218) [I:pl:efariwon] [ML, RA:pl:ifrawn] (D218:col:feuillage) [De:afrau; col:ifex] (D218:tiferrett=potite feuille) [CH84.165:C-afraw; Q:iferr]
7596. arrel /racine	azwaz (I) /az'urr (HA) /az'ar' (D954) [L:azwar] [De:az'ur'] [SelD6:az'ar'] [CH84.162:C,Q=az'ar]
7597. tiija, tronc /tige, tronc	agheddiw, azeqqur, taxenact (I) /tah'nact /agheddu (D602) [I:talio, tronco] [De:agejja-tige] [D602=tige] [D657=azejmur'-tronc] [Sxx:azeqqur=tronc, bôche (també; Q:D952=bôche)]
7598. herba /herbe	azrebi`a (I) /tuga /leh'cic (D303, CH84.166, ar) [De, CH84.166:tug'a]

Secció 8* Natura, paisatge, ciutat, cultura escrita i viatges

- 851. cosa/chose**   **rh'ajet/taghawsa/taghawsa** (D632), **lh'aja** (D346)
[DeS:lh'ajet=objet] [Bkr:aret=chose; Cf. Fouareg]
- 852. aire /air**   **re'win/ad'u** (RA) / **abeh'ri** (D18)
[I:errih',rehva]
[Sz68:azvu] (D295-lhawa)
(v. 4580 "constipat" i les observacions >>
>> a 8572. "temps" i 8573. "temperatura")
- 853. foc**
/feu   **timessi** (+LH) / **la'afit** (ML, De) / **takat** (LH, De) / **timessi** (D520)
[I:fuego-r'afit (Bq)] [LH:feu-afa (B)] [D520:tanbè:times, timess, timsi]
[CH84, 187:C:l'afit (ar)] [D520:F:tensè]
- 854. roc, pedra**
/caillou, pierre   **az'ru** / **az'r'u** (RA) / **az'r'u** (D955)
[De:azr'u] [CH84, 173:C,Q=az'ru]
- 855. or/or**   **aregh/uregh** (ML, De) / **ddheb** (D134:Ar)
[I:urgh:Kl, ddehab:Bq] (D469:lwiz-mannalc)
[Tf:urgh] [DeS, If:uregh]
[DB74:jaune, pâle-awr'agh]
(v. 16525. *groc/jaune*)
- 857. plata, argent**
/argent   **azref** (LH) / **nneqert** (RA) / **lfet't'a** (D240)
[LH:argent-annuqert (ar; B, C)] [I:ennuqert, ennuqert]
[C:nneqert] [CH84, 191-nqq'ert]
- 858. ferro/fer**   **uzzar/uzzal/uzzal** (D941)
[Bkr:uzzal=fer]
- 859. coure/cuivre**   **nneh'as** (I) / **nh'as/nh'as** (D560)
De:anas=cuivre rouge; t't'as=cuivre jaune!
[Hassan B:nh'as]
- 8510. terra/terre**   **car/akal** (ML, LH) / **akal** (D401)
[J:cal] [LH:terre-car (R), akal (B)]
[akal=pays (Fouareg)] (CH95:16)
- 8511. argila/argile**   **traxt/ideqqi** (De) / **ideqqi** (D150), **s's'ens'al** (D814)
[I:teraxt:Kl; ideqqi:Bq]
- 8512. fang**
/boue   **abedja'** (Rf, J) / **abluz, leghis** (De) / **ixmir** (D901-boue, portier)
[I:abella'=bayro:abaryud=fango, lode] (Sz127:alud')
[D445:boue liquide=alud] [D944:boue sale-azuligh]

8§13. fusta /bois (matière)	tafrewt/asghar (De), aserghu (HA) /asghar' (D622) [I:taferawwt, tafrewt] [S2105, 128: maderu=asghar'] [De:també; ikecuden]
8§14. llenya /bois (à allumer)	akeccud/akeccud/tiq'cert (D646), aserghu (D730) [I:ikeccuden] [J:aqcud] [De:akeccud']
8§15. paper/papier	rcighed (Rf, I) /lkaghd' (De) /lkaghed' (D411)
8§16. cuir/cuir	irem (I) /ilm (HA), jeld, ddebagh (De) /ag°lim (D257) [J:ilm] [D205: afillali=de ceinture, d'amulette] [If:ilm; overo macerado=ilem inuan, ddebagh] [De:peau macérée=ilem yuwwan, ilem inuan]
8§17. caxbó/charbon	rfeh'am (I) /lfaxer (ML), tixgit (De) /leqh'em (D) 98) [De:tixgit=charbon; tixgit=un morceau]
8§18. cendra/cendre	ighghed' (I, E) /ighd' (ML, LH) /ighed (D602) [LH: cendre=tnifest (R), ighed (S)] [I: ceniza=tenifest (Bq)] [J:tnifest] [De=ighd] [If=ighed]
8§19. fum/fumée	dduxan (I: ar) /aggu (+If) /abbu (D2), dduxran (D165) [J: 'arhub] [De:awwu] [D2: fumé épaisse] [Kassan B: duxan]
8§20. sutge/suie	timedji (LH) /ikufsan (LH) /abux (D58), timulin (D497) [LE: suie=aslu (B)] [I: hollin=timelli] [De: aggunuul=suie des cheminées] [De: du fond des marmites=ikufsan, ikulian, izemlan, imzan]
8§21. pols /poussière	re'a jaj, rghabret, taneghda (I) /aghebbar /agh°ebbar (D601) [CH84, 172: C-agd'zur; Q-agh°bbar (ar)] [De: aged'z'ur']
8§22. color /couleur	ini (HA), kulur/lun (+De) /llun, nnul (D458) [I: ellwen] [J: djun]
8§23. llum/lumière	tafawt/tifawt (+If) /tafat (D189), tafukt (D201) [De: tafawt] [De: tafaw=objet lumineux] [D: "tafat"-lumière, clarté; "tafukt"-lumière du soleil] [D189: f: tafawt] (v. =1§16)

8524. claror
/jour (clarté du)   tfawt (I) / azal (ML) / t't'aya, t't'iya (D845)
[De: clarté= tfawt] (D845= lueur, lumière, rayon)

Observacions referents a 9523 i 8524

Aquestes dues nocions no són clarament diferenciades en els diferents parlars.

8525. foscor, fosca
/obscurité   t'ram (+I) / tillas (+, De, LR: B, C) / t'lam (Hy), et t'lam (D839)
[LR: obscurité= tsadjest (R) | I: oscuridad= talaaz (Bq) |
[D143: tademact= demi-obscurité] [DeS: tallect, et t'lam]
[De839: et t'lam= ténèbres, obscurité]

8526. ombra/ombre   tiri (LR, J) / asklu (LR), amalu (ML) / tili (440)
[LR: ombre= amalu (B) | (J: umalu]

8527. terra, pais
/terre, pays   tamurt (I) / tamazirt (+, De, LR: B, C) / tamurt (D512)
(v. tazirt= jardin (Q) (CH95:16)
[HB: tamurt]

8528. muntanya
/montagne   adrar / adrar, amadel (O) / adrar (D153)
[O: adrar= muntanya, desert] [LR: adrar (R, B, C)]
[Bkr: adrar] [De: adrar= montagne]

8529. turó, pujol
/colline, petite colline   tawrit (I) / awrit, tawrit (+De) / tawrit (D872)
[Bkr: tawrit (PA)] [D872: tawrit= hauteur du terrain]
[D608: lghil, tighilt= colline, petite colline]
[D872: f: tawrit= tas conique]

8530. roca
/rocher   tazrut (I) / ajarif, izigg (HA) / az'r'u (D955)
[De: izig, isli] [O: azru] [D955: taz'r'ut= gros rocher;
[aghagh (Morabite), adghagh (Q) = pierre, rocaille]
[f: roca, peñasco= lghir, ajarif, asulil; piedra= arru]
[Bkr: aghigha= pierre sèche]

8531. vall
/vallée   r'ewd'a / azaghar, talat (O), tafrawt (De) / ut'a, azaghar (Hy)
[SzaO: tafrawt] [D229: tafrawt= toponyme de champ]

8532.plana /plaine	agellar(I) /azaghar (+De) /azaghar(D952), lbed'h'a (D12) [Bkr:tanaana] [D952:tazaghar't-petite plaine] [plaine,tetres basses-asah'al (D765); lud'a (D465)]
8533.clot, conca /cuvette	ayentur, ah'fur (I) /tafrawt (O) /ah'muj, ah'ujed', amruj (Hy) [Bkr:plaine, cuvette-amaskur (també Touareg)]
8534.pendent, rost /pente	tesawent (I) /abattih' (O) /tissedmert (D144) [De:g'ser] [De:pente, descente-tag'sart] [De:tasaunt=rampe forte (p.62)] [D427:descente, pente-ak'essar, asak'essar]
8535.camí/chemin	abrid (+LH; R, B) /agharas (+LH) /abrid (D41), adr'iq (D162) [De:piste large=tabrida] [D41:petit chemin-tabr'it']
8536.carretera/route	abrid n t'unubin/agharas/abrid (D41) [De:tabrida]
8537.frontera /frontière, limite	tilisa, tirisa/gir ikallen/h'add, tilist (Hy) [I:ermeh'allet, erh'edada] [De:limite-igguten (pl)] [Hy:pl=tilisa]
8538.riu/rivière	ighzar (+LH, I) /asif (+De, IF, LH; B, C; Sz) /asif (D759) [I:rio-aghzar (Bq)] [Bkr:(a) sif] [DeS:ighzer] [If:fleuve, rivière, oued-asif] (v. 8539)
8539.rierol /ru, petite rivière	tighzart/ighzer (HA) /tasift (D759) [I:tagzart=riachuelo] [HA:+tasift (menys usual)] [If:ravin, cours d'eau d'un ravin=ighzer] [De-O] [If:petit ravin=tighzert] [If:riachuelo=ighzer, tighzert] [Sz68:arroyo, riachuelo=tasift] [Bkr24:ighzer=torrent, ravin (PA) v. 8538]
8540.riba/rive	agemmud/agummad' [If] /cet't' (D114) [I:toma n ighzar, ajenmad] [Sz76:ribera=iri]
8541.font /source, fontaine	tara (+LH) /aghabalu (LH; C1, l'ain (HA) /tala (D440) [J:source:tara, aghbal] [Bkr:tala (?)] [De:source, fontaine-la'in, tiflit]

8542. llac/lac	ariman, tanda/tamda (De) / agulmim, amrij (Hy) [I: tamda (Bq), tanda (K1)] [De: d'd'ait] [Sz74: agelman]
8543. mar/mer	ill (NA), rebh'ar (+I) / lebh'ar (De) / lebh'er (D17) [Sz98: ill, ilel]
8544. onada, ona /onde, vague	tamedswelt, rmujt (ar.) / tad'd'inga (If) / lmuja (D493) [I: ermujet] [De: tat't'anga, tod'd'anga]
8545. platja /plage	temma, playa/taghart/cut't, rif, iri (Hy) [I: ermarsa, tens n erbh'ar] [De: bord de la mer, plage, rive-aftas] [If: aftas, taghart n lbah'ar] [D-e] [Sz77: taftist]
8546. illa/ile	tayzart/tigzirt, ag°mer (De) / tigzirt (Hy) [I: tagzirt (Bq), tayzirt (K1)] [D-e] [Sz74: tigzirt]
8546. cap (de la costa) /cap	ixf, qabu/ixf (HA) / xas, ixf (Hy) [I: cabo de mar-arras] [De-e] [D-e] [If: extremo de las cosas-ixf]
8547. estany/étang	ayram/iferd', ag°d'ay (De) / tamda (D486) [I: ayearman (K1), ayearan (Bq)] [I: diminutiu: tayermant (K1), tayermant (Bq)] (v. 8542: "llac" i 8559: "cisterna")
8548. cova /grotte	ifri (+I: K1) / ifri (+LH: R, B, C) / lghar (D623), ifri (D218) [I: Bq: iferi] [D: ifri=grotte, rocher escarpé]
8549. avenc /gouffre	axbuc, afari, ah'fur (I) / ah'fir (O) / maylellif (D528), anu (D537) [De: adghiugh] [D616: laghmig]

8550. bosc
/bois, forêt   rghabet (+I), tizgi (LH, I: Bq) /tagant (+LH, De) /tiz'gi (D936)
[I: Bw: tagant] [LH: forêt=I'ari (B)] [D936: bosc espès=tiz'eqwa]
[D600: lghaba=sotabosc]
8551. camp/champ   yer (+I)   /iger   /iger (D270)
[I: Bq: iger] (De: iger/pl: igran) [Bkr: iger, iger (?)]
[D224: taferka] [D250: ag'dal=champ de céréales]
[D530: tamazirt=champ près d'une ville]
[D489: ameggal=champ labouré sans semailles]
8552. conreus/labours   iyeran (I) /tayyerza/tayerza (D923)
[I: campos] (De: tayerza/pl: tyerziwin)
[D489: ameggal (sing)=labour sans semailles]
8553. hort (de fruiters)
/verger   artu/ibh'ir, urti (De) /urti (D735), lejnan (D372)
[HA: tibh'irt]
8554. hort (d'hortalisses)
/potager   tabh'art/tabh'irt, urti (L409) /tibh'irt (D17)
[I: tabh'irt] (De: tibh'irt) [D688: aqwir, aqq'ir=petit potager]
[D530: tamazirt=jardin potager près d'une ville]
- Observacions referents a 8551 8552 8553 i 8554**
- No hi ha una distinció clara entre les nocions de "hort (de fruiters)" i "hort (d'hortalisses)" (el mot "urti" o "arti" és aplicat per a ambdós conceptes, encara que per a l'hort d'hortalisses hi ha una designació específica i força generalitzada "tabh'hirt" i formes pròximes). Laoust (1920:409) comenta, seguint d'altres autors que "tamurt" i "tamazirt" (8527, 8551) foren paraules derivades d'"urti".
8555. rostoll/chaume   ighedj/ighell (De) /ighlel (D604)
[I: ighell]
8556. munt, pila
/tas   a'urric (I) /agudí (+De) /ahdum (D288), agraw (D277), a'ammur' (D991)
[petit tas=tage] gujt (D253), ta'ammurt (D991)
[IXXIV: monten de tierra; I: abaduz; IS=abadu]
8557. garba
/gorbe   tas'mut' (I) /tadla (O, De) /tadla (D140), ameqqun (D667)

8558.pou/puits	anu (+I) / anu (+De) / anu (D537), lbix (D609) [Bkr:ires (també: Fouareq)]
8559.pou petit /petit puits	tanut (I) / tanut (O, De) / tanutt [If:tanutt]
8560.cisterna /citerne	ayerman / tanut'fi (+If) / tamda (D486), lexxin (D916) [I:Bq:agerman] [D486:care, réservoir, bassin] [De:ag'd'ay-réservoir] [De:tanud'fi] (v.8542 "llac" i 8547 "estany")
8561.pont/pont	tileggwit (NA) / izrg'ar (De) / tigent'er't (D669) [I:erqandarot] [De:lqend'ert-grand pont]
8562.mas /ferme	ferma / lfirma (NA) / leh'wac (D345), le'zib (D1014) [D345:ferme, métairie, exploitation agricole]
8563.moli /moulin	tasirt (I, LH:R) / azerg (ML), azrag (LH) / tassirt (D790) [LH:B:moulin=tassirt] (D790:tissirt, tasirt, tisirt)
8564.castell, fortalesa /château, forteresse	tighremt , aqastiyu / tighremt , agadir / lebr'j (D:ar) [I:castille, alcazaba-taqseft (KL), taqseft (Bq)] [Bkr:aghrem=château, citadelle] (v.157: "castell")
8565.sol /soleil	tfuct (-LH:R) / tafukt (+De, LH:B,C) / tafukt (D201), it'ij (D837) [I:tefuict] [D:201:lum del sol, claror del dia] (CH84, 180:Q=it't'ij)
8566.lluna/lune	taziri / ayyur (+De) / aggur (D270) [I:yur] [I:claridad de la lune=taziri] [D954:clair de lune-tiziri] [S274:aggur] [Bkr:zirri (AN)] (v.6516 "mas" i variants=ayur, aggur)

8567.estel,estrella /étoile	itri (+I) / itri (-LH:R, B, C) / itri (D327)
8568.món/monde	edduniet (+I) / ddunit (+De) / ddunit (D146) [S275:amd'al] [D148=ddenya:dans des formules arabes] [D455:lumma-le mode musulman, le monde entier] [Hassan B:ddunect]
8569.boira /brouillard	tayyut / tabas'urt (De) / agu (D247) [I:tayut(K1),tagut(2q)] [D246:tagut=boira baixa] [HA:tagut] (De:tagut=boira pixanera) [S269:age] [De:calitja(buée chaude)-iwiz'] [D612:calit[a=tighli] [D613:boira espessa-aghanghum] [D616:agh'anli] [If:boira-tagut;baixa i calenta del Sahara=agusif>> >>baixa i moit espessa-tabas'urt;alta=idil>> >>vaporesa i calenta-iwiz;alta i fina=s's'il, is's'il] [Tf:sumec-aggu;brouillard, brume=tagg'ut] [Tf:brouillard très épais=ugg'utn]
8570.cel/ciel	ajenna (+I) / igenna (+De, If) / igenni (D265) [I-cielo, firmamento; cel, paradis=ejjenet] [D265=cel atmosfèric=tignawt] [Tf:igenna;ajenna (Iziyan)] [S271:igenni] [D265:F:agenna]
8571.arc de Sant Martí /arc-en-ciel	tasrit n wanz'ar / taslit n waman / tislit n wanzar (Hy) [t:tasrit wenzar] [De:tislit n waman/n wanz'ar'] [S268:tislit n wanz'ar'] [Tf:tislit wenzar]
8572.temps /temps	rh'ar / lmenzel (HA) / lhawa (D295), lh'al (D318) [I:erh'ar, erehwa] [De:lh'al] [Rifa mal temps;rh'ar yaxs'ar]
8573.temperatura /température	tazghelt (NA), zehwa / tirqqa (HA) / lhawa (D295) [I:erehwa] [D295:climat, temps, atmosphère] [HA:clima=lmenzel] (De, If=e) (v. "lehwa". 8576, 8577)

Observacions referents a 8572 i 8573

Existeix ambigüitat en alguns parlars en la designació d'aquestes dues nocions de "temps" i "temperatura", amb un mateix nom ("lhawa", "rehwa", "lehwa"), mot utilitzat també per a designar l'"aire.852" i també la "calor.8576" i la "pluja.8578".

8574.fred

/froid

tes'med/aseemed'/aseemid',taseemid' (D779)
[I:as'ennad'] [De:akerran] [D276:froid glacial=agris]

8575.vent/vent

aseemid/ad'u, aseemed' (ML) /ad'u (D170)
[I:as'ennid',aseemid] [De:ad'u-vent doux]
[Rf:vent del vespre-arwu] [De:r'r'ih']
[D960:vent frais du soir=azuzwu, azuzbu]
[O:vent froid-acelyad' (93), ajebb'ani (358)]
[D18:vent frais-abeh'ri] [D87:vent chaud=ccilil]
[Sz80:ad'u]

Observacions referents a 852"aire", 8574"fred" i 8575"vent"

Existeixen interferències amb 852("aire") en la designació d'"abeh'ri" també com a "vent fred"(8575). I en general els conceptes de "vent" i de "fred" es troben designats amb les mateixes formes o formes semblants. També hi ha interferències d'aquests mots amb "constipat"(4580).

8576.calor

/chaleur

sehid/tirqqa, leh'ma (HA) /lh'amu (D323), lehwa (D295)
[I:ereh'mu] [De:tirqhl] [D941:pleine chaleur=azal]

8577.canicula

/canicule

mayem/ajwi (DeI) /anaghur (D622), urghu (D730), az'ghal (D95)
[I:calor sofocante, bochorno:essahid, essahed]
[D593:grosse chaleur (mot non admis par plusieurs)=anazir]

8578.pluja

/pluie

anz'ar/anz'ar (+HA) /lgerza (D270), lehwa (D295, ar)
[I:anzar] [De:anz'ar'] [CH84.176:O=+agffur]
[P:pluie fine=anneco (539), anoznaz (589)]
[D252:pluie, forte pluie=ageffur]

8579.xàfec/averse	azfuf/iz'illid' (De) / ageffur (D252) [I:tiyti wenzar] (De:pluie violente)
8580.neu/neige	adfer/adfel (+De, {f, Sz) / adfel (D131) [I:adfer (K1) ; tacritfa (Bq)]
8581.glaç, gel/glacé	agris (+Sz) / aghris (De), adfel (HA) / agris (D276) [I:ajris] (De:taibé:adfel) [SB:adfer, agris] [If:tel:]
Observacions referents a 8580 i 8581	
Segons algunes fonts (SB, De) les designacions de "neu" i de "gel" no són clarament distintes en tots els parlars. Al Rif és corrent anomenar la neu "agris". I en taixelhit el gel és anomenat "adfel".	
8582.núvol/nuage	asinu/amedlu/asigna (D763) [I:asiynu (K1) ; assignu (Bq)] [De:tasagout] [If:tidil, tidilt, amedlu] [Tf:isignew] [If:cube cargada de agua-nuwl] [Sz76:asigna]
8583.gota /goutte	tuddint (+I), tanqit' (I) / timeqqit / timeqqit (D509, 689) [De:timeqqit'] [D:tiweqqit, tiqit, tiqqit (689), taquaddir't (D65)] (D549:annfid=goutte d'un endroit chaud; tounfit'=goutte brûlante) [Hassan B:tuddint]
8584.polseguera /nuage de poussière	ta'ajjajt/aged'r'ur' (De) / agh'ebbar' (D601) [I:c'ajajt-polvareda] (De:poussière) (D601:tagh'ebbar't)
8585.llamp /foudre	assam (I) / usam (HA) / ssi'qa (D803) [Sz78:arnag, arnug] (D774:eufemisme:ssaima) [De, If:e] (HA:pl-usman) [Hy:s'a'qa, s'iga, r'ud]
8586.llampec /éclair	rburk / usman (De) / lebr'aq (D49, ar) [I:rburk] [Sz78:issim (C), usam (B)] ["usman":pl, de "usam"] [If:asman, usman]

8587. tro /tonnerre	ajjajj/iggig/er'r'ud(D748, ar) (I:ajjajj)(De:iggigan; plus rarement-iggig) (Sz80:iggig);(D748=gros coup de tonnerre=er'r'e'degga) {CH84.177:Q:xx'ud}
8588. lloc, indret /lieu, endroit	amcan(I)/mmell, lmakan(NA)/amkan(D495) {LB:R:ar:amkan}(De:lmakan, demmel) {LB:B:adghar}(D495:tamkant-petit coin) {Sz82:amkan}
8589. nord/nord	agafa(NA)/iz'elmed'(HA)/d'ahra, juf, asman(Hy) {T.D-z}{If:carqi}{De:az'z'el'mad'=-nord, gauche} {DeS:lh'arqet}{Hy:vent du nord-asmaui, abah'ri}
8590. sud/sud	anz'ul(NA)/iffus(HA)/qebila(Hy) {I-e}{De:iffuis}{If:atrim}
8591. est/est	agmud'(NA)/ccerq(HA)/eccer'q(D111, Hy) {I-orient-eccerq(ar,)}{De, HA:lqebelt:orient-eccer'q} {If:eccerq:hacia la Meca=lqebelt:viento del e, -vining}
8592. oest/ouest	ataram(NA)/tagut(If)/lgherb(Hy) {I-ergharb}{De, D624:lgherb}
8593. dreta/droite	afusi(I)/afasi(De, O)/yeffus(D219) {D219:ayeffus=dretà, de dreta}
8594. esquerra /gauche	azermad'({;K1)/az'elmad'(De, O)/axelmad'(D944) {I:9q:azexh'ad}{D944:zelmed'=la gauche}
8595. espai/espacio	tallunt(NA)/lmakan(HA)/littse'(D877), lmudda(D485) {I:amcan}{If:espacio, lugar=lmakan}(De-z){Hy:amkan}
8596. poble/village	dcar/aduar, tadart(O)/taddart(D152) {De:lmad'A'}{CH84.136:C-laud'e'(ar)}

8\$97.ciutat/ville	tandint {+I}/ lemdint (De,O)/ tamdint (D901) [I:Bq=tandint][Sz296:agharan(NA),tamdint(ar):>> >> capital=tamaneqht]
8\$98.unió de pobles /ensemble de villages	adwar/ taqbilt/ adrum (D156) [D156:grouperent de familles et de clans] [De, If-o][D-a][Hy:adur-groupe]
8\$99.carrer/rue	aghlad (NA)/ zenqet/azniq (D950) [I:ezranket][De:tasukt][D41:abrid-chemin,rue] [carreó=zenqet(Rf),zenqet(RB),tazniqet(I)] [ruelle=tazniqet(D950),adurbuz,azrib] [De5:zenqet,tazniqet,hazniqet]
8\$100.plaça/place	asarag (NA)/ abarax (HA)/ tajma't (D371), ag°ni (D263) [I:amcan a essuq][D371:lieu de réunion;D263:terrain plat] [Hy:marked'-endroit foulé;tajm'at=place >> >>publique couverte;aguni=idem couverte]
8\$101.llums,semàfors /feux(de signalisation)	tifawin/tifawin/tifawin (De:tufawin)
8\$102.fonda,hostal /auberge,hôtel	asensu (NA), rfunda/tigemmi wusunfu,lutill (HA)/ nutiz,lutit [De-o][D-a][Hy:taberna,fendug,fondug]
8\$103.barri /quartier	agmam (NA)/ igherem,derb (HA)/ adcir (D131), lh'uma (D323) [I:erh'umet][De, If-o][HA:derb=terme modern;igherem=terme arabe] [quartier,clan=adrum(D156),ah'r'um(D337)]
8\$104.abeurador /abreuvoir	award/uggug° (De)/ asarij' (D792) [I:amcan uward,tafarawet(Bq),tawarda(v.balsat)]
8\$105.piscina/piscine	s's'arij/ssarij (If)/ asarij' (D792) [De-o][If:estanque,alberca][D792=bassin,abreuvoir] [I(:balsa,charco de aguasdetepidas,lago=tamda) [I:balsa=tamda(K1),tamda(Bq)][If:balsa artificia]>> >>-iford';lago grande=amda]

8§115.déu/dieu   rebbi (+SB) / rebbi (De) / x'ebbi (D699)
                                      [I:erbbi] [Sz204:ayuc(tamz'abit)] [yakuc(Bkr)]

Observacions referents a 8§113"escola", 8§114"mesquita" i 8§115"déu"

Les designacions per a l'escola i la mesquita són confoses en alguns parlars a causa de la tradicional escola alcorànica establerta a les mesquites; per aquesta raó es va estenent el neologisme corresponent per a la designació de l'escola.

Per que fa a la designació de "déu" la forma general és la d'origen àrab "rebbi" (en àrab "amo meu, senyor meu").

8§116.universitat
 /université   tasdawt (NA). Neologisme recollit per "Rf" i consignat a Anawal (1990) i Boudris (1993). (Segons NA l'ús a Agadir és "tasdawt"=Facultat; "tizerzer"=Universitat)

8§117.llibre
 /livre   rketab, adlis (NA) / lektab (De) / taktabt (D428)
                                      (XB:rektab)

8§118.lletra, missiva
 /lettre   tabrat (I) / tabratt (+HA) / tabratt (C984.154)
                                      [De, C984.154=tabratt] [D=0]

8§119.paraula/parole   awar (I) / awal (-De, If) / ameslay (D523), awal (D852)
                                      [D862:F:awāli]

8§120.estudi
 /étude   teghuri (I) / tighri (+De) / leh'fada (D311)
                                      [Hassan B: tghuri]

8§121.escrit
 /écrit   tira (I) / arxa / tira (D697)

8§122.escriptura
 /écriture   tira (I) / tirra (+De, If) / tira (D697)
                                      [De:écriture, façon d'écrire]
                                      [I:XXIV:IS:arxa]

8§123.conte
 /conte   tanfust (LA, I:Bq) / umi (HA; pl:umin) / tadyant (D166), tah'kayt (D314)
                                      [I:teħ'adjit (K1)] [D684:conte, devinette=tahacahutt]
                                      [De, L:B,C:lqiat] [D684-lqas'a'a=conte, récit]

8§124. diners
 /argent   tɛzɛnyat (I:K1), tina' acin (I:Bq) /lflus (HA), tɛnyat /idrimeɛ (D156)
 [S§139:dinero-icemmen (Matmata-Tunis)]
 [De:lflus, iqar'id'en, idrimeɛ, tɛɛnyat, timzunin, >>
 >>izugg'aghen, izalaghen, tɛuqqiy'in, idbizen, id'biden]
 [D:argent (argot)=ih'emmuten (D326), as'ur'di (D815)]

8§125. salari
 /salaire   rijaret (I) /tighrad' (+De) /taqdi't (D654), tajernant (D331)
 [I:staldo] [D14:lbaga=salari, paga] [D654=salari, jornal]
 [T:tighrad']

8§126. monedes, canvi
 /monnaie   (I-e) /tɛmɛzunt (HA), s'erf (M160) /as'ur'di (D815), as's'er'f (D815)
 [1=8§124] [De:petite monnaie=sse'rf] [D815:sou, menue monnaie]
 [J:monnaie=tsaruf]

8§127. preu/prix   ttaman (I) /ttaman (HA), atig/azal (D341), ssuma (D797:er)
 [De:atig]   [D341:valeur, prix (tambe Kzab)]

8§128. botiga
 /boutique, magasin   th'ant /tah'anut (+HA, De), amri (HA) /tah'anut (D329)
 [I:ten'anet (K1) /teh'anut (Bq)]

8§129. viatges
 /voyages   ssefarat /imudduten (sing: amuddu) /inigen (D554)
 [I:es's'efarat] [De=s] [D721:voyage-yrekba]
 [I:també recoll 1'0s de:abrid'-cam:] >>
 >>twara=vegada, amb el sentit de "viatge"
 [SA:isaferan]

8§130. carro
 /chariot, charrette   karru /lkar'r'u, akar'r'u /lkarrusa, takarrust
 [I:lkarrusa] [De:voyage-iker'r'us'a] [D=s]
 [I:lkarrusa] [Hy:lkarrusa=chariot, takarrust=charrette]

8§131. cotxe, auto
 /voiture, auto   t'unubin /t'amubil /t'unubil (Hy), taker'r'ust (D420)
 [I:coche, toda suelta de locomoción=aragda:] [Hy:takarrust]
 [D11:aceryul=chariot, tout ce qu'on fait rouler]

8§132. tiquet
 /billet, ticket   tawriqt (SB) /tawriqt, taofult (HA) /lkarta, tazkara (Hy), atiki
 [De=s] [D878:billet (argent), feuille de papier=taw'r'iq]

8§133. bicicleta
 /bicyclette, vélo   backlitt /backl'it (HA), basklit (HA) /belu (MT)
 [T, De, D=s]

85134.motocicleta,moto /motorcycle,moto	amut'ar/lmut'ur(HA)/abusterter(D54) [I,De=e]
85135.motor/moteur	amut'ar/lmut'ur(HA)/abusterter(D54) [I,De=e]
85136.tren/train	maçina/lmaçina(HA)/tamacint(D484) [I:ferrocarril=abrid n wezzar](De,D=e)
85137.autobús/autobus	t't'ubis/t'ubis/t't'ubis [I,De,D=e]
85138.roda/roue	tajarrart(+I)/r'r'ud'a(De)/tana'ur't(D595) [De:un rond=tamd'uwert](D595:machine à puiser, noria, roue) [De:un rond, cerceau-Lallayest] (v. 9545. "pa lit ja")
85139.vaixell /bateau, vaisseau	aghar'r'abu/babbur'(De), agherrabu(HA)/eccqaf(D101) [I:agharabu](De:b.à voiles=tanaut) [De:agharabu=barque]
85140.barca,bot /barque	taghar'r'abut/tanflukt(HA)/taflukt(D206), asfina(D760) [I:tagharabut](Sz85:barca=tiroft;barco pequeño=tagharabut)
85141.rems /rames, avirons	remqadef/taglut(pl:tiq'la)(De)/ameqdaf(Hy) [I:ermeqadef(pl)/rem=ermeqdaf](D=e)
85142.farcell /balluchon	acemmus(+I)/uk'ris(De)/ayemmus(D407), awemmus(D866) [Rf:farcell de vestits=rah'aud']
85143.malota /valise	malita/lbaliza(II, HA)/tabalitz, as'enduq(Hy) [I:maleta de palmito=aqerrab](D=s)[Hy=malle] [De=e]
85144.sarró /sacoche	aqrab/aq'rab(HA)/aq'r'ab(D674), ag'rab(271) [I:zurrañ-taxrit'](De:aqrab)(D428:ak'ettaf) [D529=tamuz'it'=sac en toile portatif] [Rf:bossa/sac à main=bursa] (v. 9542 "sac")

Secció 9* Treballs manuals i eines

(v. també per a alguns instruments la Secció 1: "la casa", i el final de la Secció 8: "viatges")

951.eina/outil	afus/araku(L)/dduzan(D167) (I:erh'ajat) De:imassen(p1)
952.màneg/manche	fus/afus(L,De)/afus,afettus(D232,240) [I:mango:fus,tagharict,taqbbiet] [D232:manche,poignée,anse,,"agafador"] [De:manche de pliche=taghruct,taghellabt] [I5:mango-tirghajt]
953.bastó/bâton	akeccud/akuray/ta'ekk'azt(D983) [I:palo=akeccud][I:palo.cayado=tagharict] [I:cayado,báculo:a'mud(K1):taghrict(Bq)] [I5:palo=akeccud,a'mud][I5:p.grande=iga di >> >>para remover=uffal][I5:bâton,cayado=akuray >> >>más grueso=aghellab,ada'da':báculo=a'akkaz [De:pour marcher=a'akkaz (Ky:petit b.=aqcad') [De:pour frapper=akur'ay,asghar] [De:bâton,massue=afectrir] [D130:gros bâton=adebbuz,iqwi,amazraq,>> amazraqzu,a'ekk'az][D791:Long bâton=amezraf] [estaca per remenar el foc/bâton de feu >> >>isfed/afarkan(L30)/aseffud' [L30:tisonnier/atizador=D760=aseffud]
Observacions referents a 951, 952, 953	
Les nocions d'"eina" i de "màneg" no es troben designades de manera distinta i precisa en los diferents parlars i existeix a més alguna intersecció entre una noció i l'altra en l'ús del nom "afus". Pel que fa a la noció "bastó" les arrels "k-c-d/q-c-d'" i "'-k-z" semblen les més esteses.	
954.corda /corde	asghun(+I)/izekor,tizekert,asghun(L37)/aqer'neb(D6791,iziker(D939) [O:iziker][De:asghun=a tirar,a porter][I5:asghun][D6791:qer'neb] [I5:de palmito o esparto=aziker;de pelo de camello o cabra=azazu] [I5:corde,cordelette=iziker][D325:ah'mil,tah'milt=corde pour une charge] [morceau de corde(cap):De=agt't'us,akttus;D746:azarez,tazarert] [De:Id'alfa=asghun;de palmier-nain=acbiyurtamejrit][By=ashallu,ashalu>> >>en alfa=asghuen;en chanvre=gerach;en crin=aziker,tizekert] [D807:(a)s'ebbawlu;F:asélu]

955.cordill/ficelle   tifest/tizikert (De)/ilni (D457), tamrart (D513)
 [I:aeghuo, tazra] (D939:petite corde-tizikert)
 [Tf:corde, cordelette-tiziker]
 [D59]:inziz-ficelle fine, cordelette)
 [D457:t(ilenni, tinelli-bout de fil]
 [D894:bout de ficelle=lexfed']
 [D790:asaru=tresse, cordon décoratif]

Observacions referents a 954 i 955

Tal com s'esdevé en moltes llengües, les nocions de "corda" i "cordill" estan relacionades i en algun parlar un mateix nom pot designar ambdues nocions.

956.vidre/vitre   ezraj (I)/jjaj (De, If)/j'j'aj (D357)
 [Tf:jjaj] (D513:lœwri) (Hy:zjaj]

957.post/planche de bois   tarweh't (I)/talluh't (L, De)/lluh' (D468:ar)
 [D468:talwah't, talwuh't]

958.aixada/houe   qabu/amadir (L273, De)/atceppun, tcapa (D75)
 [I:KI:ariyzim, ayersim] (L274-sigua, talguat]
 [I:Bq:arigzim, aqerzim] (If:axada-amadir, sabba>>
 [I:s'appa, akeruc]>>ajerra', agelzim]
 [De:houe européenne:sapa, sappa]

959.fanga/bêche   akruc/taglut (De)/amanqac (Hy)
 [If:lâya-a' (Hy=agelzim, amenqac, taluah't)

9510.aixadó, cève, arpiots
 /petite pioche, binette
 tqabut/tagelzimt, tamenqact, talgadumt (L274)/taqabact (D638)

9§11. pic, magall
 /pic ariyzim/agelzim, tagelzimt (If, HA) /amenghac, amenqac (D568)
 [Hy: atcebun]

9§12. magalló/pioche taryzimt/agelzim(+De) /aqabac (D628)
 (D568: amenghac, amenqac=pioche, outil pour piocher)
 (D259: agelzim, ayelzim, agelhim=hache, pioche)
 (L273: Sud: amadir=pioche, houe)
 (If: pico de hoja ancha=uferrad')

9§13. destrai/hache eccaqur/acaqqur/açaqur (D102)
 (I: Bq: ackur; más pequeña=tackurt)
 (I: K1: caqur; más pequeña=tocaqurt)
 (De: grande hache=acaqqur; petite=tagelzimt;
 (D102: grande hache) (D259: agelzim=hache)
 (D259: tagelzimt=hachette)
 (D77: acet't'ab=hache pur élaquer;
 (Hassan 9: eccaqur)

Observacions referents a 9§8... 9§13

Hi ha una important confusió en la designació d'aquests instruments en diferents parlars; per exemple el nom "agelzim" (i formes pròximes) és aplicat tant a l'"aixada", com a la "fanga", com al "pic" o "magall" o al "magalló" i és usat també per a designar la "destrai". De fet es tracta d'una àrea que en totes les llengües (incloent-hi la catalana) té una important variació dialectal; una estandardització hauria d'ordenar i regularitzar aquesta diversitat de designacions.

9§14. picassa, destrai grossa
 /cognée imegdi/acaqqur (D6) /ament'as (D536)

9§15. podall/serpe remqes/tameskert (L) /timez'ber't (D928)
 (I: tarebbard; (De: talkkkausut)
 (De: talkkaus=grande serpe)
 (D928: amez'bar'-à long manche)

9§16. falç
 /faucille amjar(-I) /imjer, asenmawd (L, De) /anger (D490), amez'bar' (D928)
 (De: imjer=mot qui substitue "asenmawd", de mauvais augure)
 (D490: anger=pour couper l'herbe)

9517.abastafiques /roseau de cueillette	rmexdaf/aleqqam(L418)/D=ø
9518.martell/marteau	afd'ia(+I)/tsemmart'(De)/tafd'ist(D193) [Rf:mal]=rmas's'sat] [D193:afd'ia=nasse pour casse les pierres] [De:mal=tamalut, igilem] [De:gros marteau:mas's'sa, amenqac, amenqar]
9519.clau(per a clavar) /clou	aklabu/amesmar(+De)/amesmar(D780) [i:amesmir]
9519bis.force/fourche	tazzart/tazzert(L)/tazzert(D954) [I:maidu][De:à deux cornes=acawc, abawc] [I:de hierro=tazzart:teforket(K1):teforka(Bq)] [De:à trois cornes=tazert]
9520.pala /pelle	lbala/lluh', tagelut(L361)/lbala(D21), talwah't(D468) [I:erbara][D52:lmes'h'a][D468:patite planche, pelle; cambé-talwih't] [I:en las eras=elluh']([De:taglut][De:des européens=lbala] [I: pala de trabajo-lbala:para el grano-taglut] v.9553."pala per a coure el pa"
9520bis.paleta /truelle	taghenjajt/talmellast(De)/taghenjaut(Hy) [I=ø][De:talh'er'r'act](D521=caloche-lmes'h'a) [D:truelle=ø][Hy:truelle=taghenjaut ubennai] [Hy:caloche=abqa, abqid']
9521.carretó/brouette	barwita/leberuit(De)/taber'wit'(D50)
9522.jou/joug	zayru/azzaglu(De)/azaglu(D935) [I:ragru][Hy:azaglu, azagel, azugel] [I:azzaglu][I:azzaglut, azzaglu]
9523.bast,albarda /bât	tbarda/ah'lais/tabarda(D42)

9524. ferradura
/fer à cheval
tadect /tasila (De) /taa' fih' t (D810, Hy)
[I: tadect] [O: tisilit] [lf: tasila, tasfih' t]
[Tf: tisila]
9525. bride
/brida
aryam (I) /algamu (ML) /algam (D447)
[Rf: arryem] [De: b. avec mors-lijam; >>
>> b. sans mors-tauryit] [Hy: aljam, algam]
[D815: es's' r' ima] [Tf: alyamu, algamu]
[lf: issal (pl); bocado-lijam, tauryit]
9526. arada
/charvue
asghar (+SB) /aggalu (LX) /lmi' un, lma' un (D1009, Hy)
[I: arado=as'ghar] [De: tirée par une bête=aggallu, askarz]
[De: charvue tirée par deux bêtes: tagurza] [De: soc-tag'arsa]
[I: rella=tagers'a (Bq), tayers'a (Kl)] [lf: arado=imassen (pl)]
[L2: B, lf: charvue=imassen (pl); L: Aurès] (D276: soc-tag'arsa)
[L277: awullu, awallu, tawullut, uullu, aggalu (C)]
[L: willi (Tunisia), iwlan (Mfusa)] [Tf, D276: rella-tag'arsa]
[S2121: awallu, agallu; raja del arado-tagersa]
9527. llaurada (feina de llaurar)
/labour
acraz/taizra (L257) /ad' r' ef (D181).
[I: labor de campo=tagersa (Bq); tayersa (Kl)]
[De: tayersa]
9528. agricultura
/agriculture
tafedjah' t (I) /tafellah' t /tafellah' t (D206)
[I: labranza=tafellah' t] [De: s]
9529. sega
/moisson
tameyra /tamgra (+De) /tamegra (D490)
[I: tamgra (Bq); tameyra (Kl); tamejora]
9530. collita
/récolte
anebdu (I) /leghellet (De) /lghella (D611)
[Rf: collita de les olives=arwad]
[D826=production abondante, récolte-ttamr'a]
9531. feina col·lectiva
/corvée
twiza /tiwizi (L) /tiwizi (D883)
[I: ayuda (prestación personal voluntaria=twiza)]
9532. degolla (acció de degollar)
/égorgement
tagharst (+I) /tighersi (De) /timezliwt (D951)

[I:Bq:taqqarst] [Sz198:timezliwt]

9533. fil/fil
firo(I)/ifili/anz'ad (D591)
[D457:bout de fil ou de ficelle-tilenni, tinelli]
[Sz240:tinelli] [De:ifilu, ifili]
v. 955 "cordill"

9534. agulles (de cap)
/épingles, fibules
tisiyneft (I:K1)/tizerzay/ameesak, tamesaakt (D522)
[De:lemsak] [ameesak:Ky, D522] [D83:grande épingle-amech'ud]
[HA:épinle=lfilfil] [D:tanat't'att (836), ixebbic (888)]
[I:Bq:tisiyneft] [If:broche=taz'arz'it:pl-tiz'arz'ay]
v. 10577 "agulla de pit/agrafe"

9535. agulla
/aiguille
tisiyneft (I)/tasmi (ML19) /tissegnit (D587)
[L39:Rif=isgni, tisqueft: Tamsaman=isgni]
[De:taqcacbit] [L39:C:petite aiguille=tasmi]
[If:tissegnit, isegni:pequona=tasmit]
[If:aguja de hilo grueso=taqcacbit]

9536. agulla de sac
/grande aiguille
isayni, isiyini (I:K1) /isgeni (L39) /issegni (D587)
[De:issegni; pl:tissegnatin o tassmi]
[I:Bq:isgni]

Observacions referents a 9534, 9535 i 9536

La mateixa arrel "s-g-n" apareix en aquestes tres nocions precedents.

9537. llana
/laine
tad'uft (I)/tad'ut'/tad'ut' (D131), caci (D71)
[De:tad'ut't'] [De:tadut']

9538. seda/soie
rh'erir(?) /lah'rir (+De) /leh'rir (D332)

9539. palangana, gibrell
/cuvette
rbanyu/lmeghsel (L, De) /aqaleb, taqalebt (D662)
[Ital:jofaina, barreho=tabaqlet, agharraf] [Ky:tabaqit]
[De:terrine]; If (barreho):timkilt]

9540. bot
/outre
aydid (I:K1), ja (I:Bq) /aidid (De, If) /ayeddid (D919)
[D:pour aliments-acullid' (88), agnuv (668), taylawt]
[De:tageccult, agerd', aulek, agherbu:] [G:aga]
[If:ayeddid, ayeddid] [Ky:aidid]

9547. sedàs/tamis   asifif/tallunt (De, If), ctatu (L31)/tallunt (D455)
 [I:cedazo, tamis:muy tupido=tallunt;muy fino=ectat't'u]
 [Rf:atuell de pastar : sedassejar=tad]unt [Hy=agherbal]>>
 [De:ct'at't'u=fond en tissu]>>crès fin=tq'ida, tallunt
 [Tf:ct'at'u] (D624:tamis, petit tamis=tagherbalt)

9548. garbell/crible   ctatu, busiyyar/busyar (L31)/agherbal (D624, Ky)
 [I:criba=tallunt, anafar, eccet'at'u, busiyyar]
 [De:s's'iyar'] [If:criba=tesugguit, ticict]
 [HA:tasuggwit=plat de paille no "criba"]
 [Tf:c.à sable=agherbal] [Bkr:nozax]

Observacions referents a 9547 i 9548

Existeix una certa confusió en la designació d'aquestes dues nocions en la coincidència dels noms "ctatu" i "tallunt" per a ambdues designacions de manera poc distintiva. D'altra banda, "tagherbalt" és "sedàs petit" mentre que "agherbal" és el nom del "garbell".

Finalment cal assenyalar la coincidència de les arrels entre "tallunt" ("sedàs" o "garbell", segons el parlar) i "allum", 10595="tambori".

9549. escombra, granera
 /balai   tassafat, tacat'abt/tass'eft't' (De)/tamezzirt (D530)
 [I:tamedwest (Kl):tisexwar (Bq):tisfart', timesrah't]
 [De:talaet] (D164:petit balai de palmier nain=tamedwest)
 [D530:bali rond de fabrication domestique=amezzir]
 [D812:imes'leh', times'leh't]

9550. senalla de palla(per a ventar el gra)
 /plat de paille   andu/ aselli (HA)/ isni (D783)
 [I:cenacho:ascnnaç] [Itazyarst (Kl):tisgarst (Bq)]
 [I:espuerta=taziavot, ta'alliaft, taqabbvut (Bq)]
 [De:taryalt=petit couffin à anes]
 [D783:isni=grand couffin en alfartisnitt=couffin en alfa]

9551. pastera
 /pétrin   tabqect/tikint (De, If)/tarbut n tuggwin (Hy)
 [I:tabeqqict] (D34:tabaqect=plat de terre) (D'e)
 [De:tabkekt, tabqesit=plat à couscous]
 [Hy:tabaquet=gar-elletabaqsit=grand plat à couscous]

9552. plata típica per coure el pa
 /plat pour cuire le pain   anxdam, axdim/tafilluntt (HA)/ad'ajin (Hy, D175)
 [I:plato para cozer pan=ansaxxar, anexadam]
 [Hy:plat pour cuire la galette:ad'ajin, timserbah't>>
 >> aferrah'] (D:uskir (768), bufr'eh' (13))

9553. pala (per acoure el pa)
pelle   tefara (I), tadaxrah't (I) /afala (De) /taluib't, lbala (Ey)
v. 9520 "pala" (If: pala de panadero=tafala) [D=ø]
9554. forn tradicional (per a fer pa)
/four traditionnel   tafqunt/afarnu (L) /afarnu (D225)
[I: tafequnt (Kl): tainnurt (Bq)]
[De: tafarnut, afarnu]
/v. 95106 "fleca"
9555. manxa
/soufflet   arrabuz (-I) /r'r'abuz (L) /ar'abuz, tar'abuzt (D703)
[I: pocu usado entre los rifenos] [De: r'r'abus]
[I: gros dels ferrers=asdar (Bq): erkir]
[De: de forge=elkir] [D248=de forgeron=ageccul]
9556. bastida
/échafaudage   acafud/sdda (HA) /sd'ah' (Ky)
[I: arietí] [If: andamio=s] [D=ø]
9557. trampa, parany
/trappe, piège   taxcaft/taz'eqqur't (De) /tifaxxett (D242), tasmar'd'ast (D515)
[I: taxcoft (Kl): taxceft (Bq)]
[D: tsennur'd'ast (513), taqella't (665), taqer'r'act (675)]
9558. xarxa (de pescar)
/filets   tracca/ccebeft (De) /tacebbakt (D74)
[I: teracca] [I: per a caçar=tineymert (Kl): tinegmert (Bq)]
[D: petit filet=tibiz'iz't (6), iz'inz'er', tiz'inz'er't (593)]
9559. escopeta, fusell
/fusil, carabine   tazwiqt/lemk'h'elt, l'adda (De) /tamak'h'elt (D406)
[I: aspanyu, taspanyut, erkerata, mausa, macuka]
[D: tameq'h'el (402), abeckid (6), afer'd'as (221)]
[I: fusell francès=sasbu, tarb'act] [De: rifain=buh'afra, buqers'ais]
[I: de dos trets=tesejulct]
[De: as'bah'l, ar'chal, ar'um, ingliz, s'as'bu]

Secció 10* Professions, nacionalitats, vestits, festes i jocs

10§1. professions

/professions

isudar (NA)

[Szl54:profesión=asudar;pl:isudar]

10§2. feina

/travail, besogne

rxadmet (+I) /**tawwuxi** (NA) /**ccgh°el** (D100), **lx°edma** (D891)

[I:ocupación, tarea ("trabajo")=accogher]

[De:ccghul]

10§3. caça, cacera

/chasse

tayemrawt (I:K1) /**tag°mert** (+If) /**s's'yada** (D817, Hy:ar)

[I:Bq:tagemrawt] [De:tag°mert]

[Rf:caça-aymar] [Sz90:pesca.caza-tagmart]

10§4. pesca/pêche

tayemrawt (I:K1) /**tag°mert** (+If) /**s's'yada** (Hy)

[I:Bq:tagemrawt] [Rf:ah'edjeq] (Sz90:tagmart=pesca)

10§5. treballador

/travailleur

anmahal (NA), **axeddam** /**amecghal** (De) /**acegh°li** (D100)

[Szl54:anmahal] [ML:p18] De, HA:axeddam=ouvrier]

[D891:ouvrier:ax°eddam, axdim]

10§6. paleta, mestre de cases

/maçon

abennay (Rf, I) /**abennay** (+If) /**abennay** (D28, Hy), **amas's'ut** (D524, Hy)

[De:abennaw]

10§7. ferrer/forgeron

amzir /**ah'eddad** (ML), **amzil** (De) /**ah'eddad** (D305:ar)

[I:amzir(Bq), ah'eddad(K1)] [Hy:ah'eddad;vulgaire=amasut]

[If:herrero=amzil, umzil? (Ta:ined*)]

10§8. fuster/menuisier

anejjar (I) /**anejjar** (ML, De, I°) /**anej'j'ar** (D561)

[Ta=aserq1] [Hy:nejjer, necer]

10§9. pintor/peintre

rma'alle (I) /**asebbagh** /**asebbagh** (D755)

10§10. sastre

/tailleur

axiyad' (I) /**axeyyat'** /**afes's'al** (D235), **axeggad'** (D914)

[De:axiyyad']

10§10. bis. pescador

/pêcheur

ah'adjak /**anugmar** (+ML) /**as'eggad** (D817), **ah'ewwat** (D348:ar)

[I:aneymer, anegmer] [De:abab'xi]

[Sz91:anegmar]

[SB:pescador-aq°mar]

- 10\$22. contrabandista
/contrebandier   **asebbab**/ML, LH-ø/**amak°rad'** (D417)
[Hy:contrebande, vol, tricherie: tukorda, tikerdaj
[De, HA-ø]   (D417: voleur, tricheur]
- 10\$23. lladre
/voleur   **aceffaz/amexxaz**(+If), imikex(+De, If)/**amak°ar** (D415)
[I: ajuwan, anaxaz] (Sz15C: amak°ar)
[voleur, revisseur=ameh'was: D347; axet't'af, anexd'af: D843]
[bandoler=amenfi: D547; agot't'a': D654; lxayan: D914]
[voleur de muraille=amak°rad': D417]
- 10\$24. minyona
/bonne   **tayya, taxeddant/tasexxart, taxeddant** (HA)/**tax°eddant** (D891)
[I: jornalera=taxeddant] (D891: taxdint-ouvrière, servante)
[I: sirvienta doméstica=taterbiot (K1); tagarsurt (Bq)]
- 10\$25. cuiner
/cuisinier   **axemmas** (SB), ah'emmas (HB)/**amsewa, kuzini** (HA)/**ad'ebbax** (D172, Hy)
[I: ad'ebbax]   [De-a]
[SB: ah'mas=restaurant; HB: axemmas=parcer]
- 10\$26. barber, perruquer
/barbier, coiffeur   **aclal, ah'effaf** (I; K1, SB)/**ah'ejjam** (+De)/**ah'effaf** (D310)
[I: Bq: ah'assan] (HB: ah'ejjam=barber, saqnador)
[If: barbero=ah'ejjam] [Hy: coiffeur, barbier=ah'effaf]
[De=barbier (rase, tire sang, arrache dents): +az'ubbj]
- 10\$27. bruixot, remeier, curandero
/sorcier   **amegzu/ash'h'az** (De)/**buikaruren** (D414)
[D765: magicien, charmeur=aseh'h'ar] [Hy: aseh'h'ar]
- 10\$28. pouater
/puiseur (de puits)   **buyanawen/bowanu** (HA)/**anag°am** (D260)
[HA: també: amqgaz (de balx), anag°am (de dalt)]
- 10\$29. sabater (de vell), ataconador
/cordonnier   **adarraf** (+I)/**axerraz** (+De)/**axer'r'az** (D908, Hy)
[If: zapatero=ajbabdi, as'malti] (D908: +raccom. de bâts etc)
[If: zap. remendón=axerraz] [7f: axerraz]
[D59: abuxerraz=cordonnier, fabricant de bâts]
[SB: axerraz=sastre i sabater tradicional]
- 10\$30. flaquer, forner

- 10§30. flaqer, forner
/boulangier
- buaghrum, axebbaz** (I) / **axebbaz** (+Ja) / **akewwac** (D429)
{D889:ax'ebbaz}
- 10§31. mestre
/instituteur
- rmu'allim/lefqih** (De) / **ccix** (D122)
{I:cm'allen; {A:amelmad} {SB:iustad'-professor}
{SB:lefqih=mestre en l'Alcorà; ccix=persona respectable}
{SB:rmu'allim=mestre de nous petits; /v. "ccix" 10§15}
{I:maestro=lm'allen; prof. letrado=t't'aleb}
{Hy:maitre=m'allen}
- 10§32. alumne
/élève
- anelmad** (NA), **ameh'dar/ameh'd'ar'** (De) / **anelmad** (MT)
{I:amxadar} {De:écolier plus âgé-lmsafer, t't'aleb}
{I:amh'ad'ar; {Hy:també:arrac(enfant); ou Coran=aquttab;>>
>> des hautes études=t'aleb, azah'fud; disciple=telmid'}
- 10§33. interprèt
/interprète
- atarjman/t't'arjman** (De) / **t't'r'ejman** (D843)
{I:atarjman} {S2153:Traductor=amerraw (Tuareg)}
- 10§34. cantant, cantaire, poeta
/chanteur, poète
- amedyaz/rzait** **umargh** (De) / **afennan** (D209), **ameddah'** (D486)
{I:izri} {De:chanteur=amarir} {D209=poète, chanteur}
{I:cantador=ameghannuj} {D486:chanteur ambulat, poète populaire}
- 10§35. metge
/médecin
- ad'bib** (+T, S2151) / **at'bib/et't'bib** (D933)
{I:ad'ebib} {De:ad'bib}
- 10§36. jutge
/juge
- anezzarfu** (A, S2150), **rqadi/lqad'i** (De, If) / **lqad'i** (D652)
{I:rqad'i} {D357:jug-juge de paix (colonial)}
{I:també-l'arel}
- 10§37. governador
/gouverneur
- rqayd/lqayd** (NA) / **lh'akem, lwali** (Hy)
{I:lbaca:governador de la ciudad} {De, D=3}
{I:exarifeet} {De=3} {NA:lbaca-bacile}
- 10§38. soci
/membre, associé
- amedduker, acric/amccerk** (De), **acrik** (NA) / **acrik** (D209)
{I:acacic} {S2138:amertay} {De:associé}
{D913:membre d'un confrérie=axuni, lexwan}

10539. rei/roi   **ajedjid/agellid**{+De} /**agellid**{D257}
[I,DeS:ajellid] [Bkr:agellid] [D775:sselt'an]
10540. cap(del poble)
/chef(du village)   **amghar**{+I} /**amghar**{+De} /**ameqq'ran**{D315}, **aqer'r'u**{D672}
[I:jefer=ameqran, arellif] [D:aneh'kam, lamin, amqeddem, amr'ay]
[De:personnage influent=ameghur, amghar] [C884.141:Q-amghar]
[If:jefer'r'ais, lmuqeddem] [C884.141:C-amghar, lmuqeddem]
10541. informador del govern
/informateur   **ajarray/ajarray**{RA} /**ax'bar'j'i**{D888}, **a'et't'ar'**{D1006
[D1006:colporteur de nouvelles]
10542. soldat
/soldat   **a'skari**{I} /**a'eskri** /**a'sekr'iw**{D1003}
[De:a'skari] [S151:aserdas]
10543. vigilant, guàrdia
/gardien   **a'essas/a'ssas/a'essas**{D1003}, **amh'areb**{D333}
[I:vigilante, vigie=amehd'i{Bq}, ameh'd'a{K1}]
[garde champêtre=ad'af{De}, ccambit'{D94}]
[D33:protecteur, gardien] [D1003:am'essi]
10544. treballador(municipal)
/travailleur(de la commune)   **cumara** / **XL, L-o / D-o**
[I:jornaler=amcaril] [If, RA, Hy, D-o]
[En tuàreg existeix el terme "cumera". Segons>>
>> CLAUDOT, Hélène(1985) *Du burin à la plume*>>
>>Atelier du triangle, Dauphin, "jeunes gens">>
>>qui s'exilent... en Algérie ou en Libye"]
10545. cristià, europeu
/chrétien, Européen   **arumi**{I} /**arumi**{+De} /**amsih'i**{D521}
[D521:chrétien] [D725:ar'umi=européen]
[Hy:chrétien, européen=arun', nes'tanil]
10546. jeu
/juif   **uday**{I} /**uday**{+De} /**uday**{D165}
- 10546bis. negre(persona)
/noir   **ismegh**{I} /**isemg**, **asuqi/akli**{D402}
[De:asuq'i=nègre libre; isneg=nègre esclave; akaimu]

10556. butxaca/poche	jjib/jib/lj'ib (D383) [I=ø] [De=ljib]
10557. coll/col	amgejdaw (58) / amggard/ag'er'd' (D273) [De=col:tamgar't't']
10558. davantal /tablier	tbanta/tabliyya (RA) / tabanta (D30) [I:-de cuir=tebanta] [De:-de peau] (D30=sens non repéré aux A.M.) [L355:recull:tabanka,tablinka,tabenda>> >>tabanta...de l'espagnol "devantal"??>> >>L'etimologia sembla del català "davantal"]
10559. pantalons /pantalons	ssarwar/ serwal/ aserwal (D793) [I:całtča=exserwer] [D793=culotte=taserwalt]
10560. mitjons /chaussettes	tqacar/teqqacar/aqacir' (D646) [I=ø] [D646:col:tcqacir';dim:tqacir't]
10561. jaqueta /jaquette, veste	tcikita/tjaketta (2A) / abalt'u (D26) [I=ø] [De, If {chaqueta}=ø]
10562. faldilles /jupe	farda/lfert'et'a (HA) / ijifer' (D362) [I:abehrur, abarbur, abasur] [HA:faldilla llarga]
10563. abric /manteau	abrighu/aselham (De, If) / abalt'u (D26) [S3=akpuđ'] [If:albornoz, capote con capucha=aselham>> >>de lana gruesa=axnif; de lana fina y negro=axaléus] [Xy:abarnus, ibidi, tacluh't] [O:sternus (48)=burnoes>> >>ibidi (9)=vét. de laine; tacluh't (90)=b. mot vicié]
10564. gel·laba, ajel·lab /djellaba	ajedjab/tajellabit (De, O) / ajellab (D366) [I:tajellabt]

10565. vestit exterior prim
/vêtement extérieur léger   qubbu/tamelh'aft (HA) /timelh'eft (D450, Hy)
[D450:timelh'eft=autres. pièce légère de dessus]
10566. barnús
/burnous   abernus/aheddun (ML, O) /aber'nus (D48), ibidi (D5)
[I:albornoz, capa con capucha=aserham, axidua]
[O:aheddun=barnús, capa] [De:aselham, axnif, axidua]
[D90:acluh'fmoz viefili] [HA:aselham]
10567. caputxa
/capuchon   aqelmun/aqelmum (De), aqeddam (De) /aqelmun (D663)
[I:arqebb, aqermus (Bq); més petita=taqebbict, taqermust (Bq)]
[I:if, HA:aqelmun] [D643:aqacuc]
10568. turbant
/turban   arrazat/rzza (O) /abakocu (De) /tabana (D820), a'mam (D988)
[I:arrezzez (K)], ta'mmant (Bq) [D:tobani (820), ccac (71)]
[I:de dona=ah'tau (K1), aceddad (Bq)]
10569. cinturó
/ceinture   tabyast/tagg'est (De) /agus (D278), tah'zamt (D351)
[D943:axellum=c. légère] [D:agus (278), abagus (14)]
[D631:en cuir-taghegg'at'] [De:en cuir-taggeest]
[I:taqurziot] [De:large-land'emmet] [I:militar=ermeset]
[D920:taguqa n tisfifin-ceinture tradition. des fermes]
[D351:timh'azemt-ceinture de ferme en argent-]
[De:taemert=pour fermes] [I:de les rifeyses-, taghuggant]
[I:de les rifeyses-tah'ezant (Bq), taguant (K1)]
10570. gorra
/chéchia   tcaet/ticicit (De) /tacacit (D71)
[I:tecaciet] [I:folrat=tetunsiet]
10571. mocador
/mouchoir   remh'armet/tasebnit (De, If) /tih'azemt, tihendit (Hy)
[I:taah'iraert (Bq), ormeh'armet (K1), tacembuct (Bq)]
[If:pañuelo de seda que usan las mujeres] [Hy:sa soie=fed'd'a, ...
en la cabeza=tasebnit; de algodón=a'abruqq; >> ... amendil]
de lana fina=taxtuxt; de tela=akembuc; de tela >>
>> fina=taccact; de color=ezrif; para cubrirse >>
el rostro=aghembur; [De:akbur] [D337:timh'remt; serviette, foute]

10572.mocador (de cap)
 /foulard typique   tasebnact, funara/zitf(O)/tafunar't (D210), ccemla (D95)
                               (I:de les rifenys=tasebnact)
                               (I:de ls rifenys=ahettou) (D544:amendil)
                               (De:M.des femmes en sole:a'abruqq, akbur, akenbac)
                               (Ry:foulard:amendil, ser)

Observacions referents a 10571 i 10572

Malgrat les coincidències en la designació de les dues nocions anteriors és possible d'establir una certa distinció entre les designacions de "mocador" i de "mocador de cap".

10573.botó/bouton   reqfar/afeskar (De)/taqeffalt (D655)
                               (I:de vestit-taqfert;més gros-erqfar)
                                               (D655:taqeffilt)

10574.sabata/soulier   tsiritt/aduku (De)/asebbad' (D754)
                               (I:sabata en general:pl:iherkusen:sing:aherkus)
                               (De:chaussures:idukan) (D754-tasebbat';cdl:asebbad')

10575.sandàlia/sandale   sandalia/turx'iyt (De)/tilisett (D770)
                               (D770:sandale d'alfa;F:tasselt=sempelles de cuir;
                               De:tassa=fer à cheval) (D79:sandale de laboureur=
                               acifud') (D838:sabot, sandale=aqebqab, taqebqabt)
                               (D723:sandale rustique=arkas, tarkast)
                               (I:s.d'espart=tesirit) (De:sandales=tur'z'iyin)
                               (I:s.de cuir=aherkus) (I:s.d'una sola i amb corretges>
                               >>de murgalló=arkas, bu'affas)

10576.babutxa
 /babouche   aherkus (I)/aduku (ML, O)/lbelgha (D25)
                               (De:partouflo=ccerbil)

Observacions referents a 10574, 10575 i 10576

En la designació de la noció "sabata" alguns noms tenen una significació genèrica (de "calçat" o "calcer") i d'altres, una significació específica. D'altra banda, en la designació de "sandàlia", s'hi ha inclòs també algun tipus d'espadenya (és a dir, de calcer de sola d'espart o semblant).

10577. agulla de pit
/agrafe   taseghnest/taz'arz'it(HA, If)/abr'im(D47), ixabbic(D888)
[I:tabzint][épingle=lmessak(De), lfiflfi(HA)][Ky:abzim, afzim, >>
[If:alfiler grande=serselt]>>, takellalt; grande épingle=amech'ud]
(v.9534"agulla de cap/épingle")

10578. anell(de dit)
/bague   txadent/talxatent(De), leftel(De)/taxtatent(D910)
[I:texad'ent(Ki):taxutent(Bq)]

10579. amulet
/amulette   arh'az/lh'arz(De)/lh'arz(D340)
[I:erh'arz](D313:leh'jub=grande amulette)
[D340:petite a.=tah'ertett]

10580. esports/sports   addalen(HA){sing: addal}
[I, De, D-a][Selons HA, "addal" és un
nocador, cobrièspatilles etc. fenenl]

10581. festa/fête   refurjet(I)/amussu/urar(D595), tameghra(D623)
[De:la'id] [D:fête, nocce=tameghra, adrlz(159), lh'er'k(336)]
[D:lefiet'a(190), lmissa(520)][D595: jeu, fête avec danses]
[Sz206:tafaaska! (Dinom de fêtes religieuses: ta'acur't, l'id]
[HA: a Tiznit "urar" és el cant de les dones]

10582. joc/jeu   ixar/ila'iben(De)/ll'eb(D473), urar(D595)
[I:urar](D473: jeu, récréation)
[D595: jeu, fête avec danses]
[Sz64:=urar](D666:leq'emer'=jeu de hasard]

10583. partida(de joc)
/partie de jeu   tirart, t'fust/afus(HA)/tagunit(Ky)
[I, De, D-o] [MT:ddurt]:D:tag'nic=noment]

10584. jugador
/joueur   ale''ab/anla'ab(De, HA), ala'ab(HA)/imle''ab(D473)
[Sz64:amarir]

10585. carta(de joc)
/carte(de jeu)   rkatet/lkar't'a(De)/lkar't'a(D421)
[I:erkatet]

10586. cursa/course	tazra (+I)/ tizzla (De)/ tazla (D940) [De:tazla] [D268:timenyugert=compétition, course] [D609:timenyeghient=concours, course] [Sz.62:amzittel,tazla] [If:tizela]
10587. pas, passa/pas	surif / azmmaz 'z'el(De)/ asurif (D791) [Itas'urif] [D791:asurif=grand pas;tasurift=pas] [D:pas, foulée:ameqda(648), aq'eddin, taq'eddirt(649)]
10588. joc de cursa /jeu de course	arrata/cala (HA)/ amzizzel (Hy) [D940:faire la course-mzizzel]
10591. ball, dansa /danse	acd'ih' / ah'wac (ML,O)/ eccd'eh' (D78) [I:eccdih'] [O:ball tipic] [De:tah'wact] [De:bal-abaraz] [D707=danses, agitation=er'r'dah', er'r'dih'] [De:danses-iba'ant'ani, ahmailu, 'awwed n irgazen, 'awwed n temgharin, ajrak, tazlact, ahr'affa, tadukut]
10592. cançó /chanson	izri (izran)/ urar (De)/ ecna, cna (D97) [I:aghenn]j. ra'yaret [D:chant, air=lfenn(137), legh'na(618)] [I:ezzechid=cancion, salmodia]
10593. música /musique	musiq a/ amarg (De)/ lfenn (D137) [I:=e] [De:air-amarg, lhawa] [D:air-tagh'eet(602), lhawa] [D337:nnuba=musique, groupe musical, tour de musique]

Observacions referents a 10582, 10591 i 10592

El mot amazigh "urar" vol dir "joc" en rifeny, "joc i festa amb dansa" en cabilenc i "cançó" en taixelhit.

10594. tambor /tambour	et't'ber (I)/ tagenza (O), agual (De)/ et't'bel (D833, Hy) [J:t'bel=tambour] [It.rifeño=allun] [De:t.long-ganga,>> [I:aguwar(Bq)=tambor alargado de tierra]>>aciya', t'arija! [If:t't'bel=grand tambour à deux peaux] [If:tambor, tamboril]>> >>t'ebal/muy alargado-agual, agubal; se.toca.con.la.mano=allun! [D504=t.large et plat=amendayer, abendayer] [Hy:tambour basque>> [I:especie de pandereta=abandair, tsentsana, tsentcane]>>-abandair] [If:agganza, tagganza=montura del tambor]

10\$95.tambori

/tambourin

arkut (LH:R) ,allun (J,I) /allun (De, If, LK:B,C) /ameddah' (Hy)
[I:tambor=allun; aguwar (Bq)]
[J:adjun] [Bk:taqdimat]

Observacions referents a 10\$94 i 10\$95

Les designacions "allun" (o semblants: "adjun"...) i "agwal" (o "aguwar") es troben refrides a les dues nocions que comentem. Existeix, a més, alguna irregularitat en la informació d'algunes fonts.

Pel que fa a la noció de "tambori" la informació que dona Laoust (LH) referent al parlar rifeny no coincideix amb el que assenyalen Ibáñez (I) i Justinard (J).

Segons les diferents informacions, el nom "abendair" es refereix concretament a un tambor de forma aplanada.

10\$96.futbol

/football

tcama/takurtt (HA) /ccir (D104)
[I:juego de pelota:urar n tecama]
[I:tecama-pelota] [D104:jeu de balle,balle]
[J:tcama-balle] [Hy:balle à jouer-ticirtt]
[De:aujja-grosse balle] [De:takurt-petite balle]
[If:pelota-takurt] [HA:pilota i joc de pilota]

10\$97.arbitre

/arbitre

arbitru/aneh'kam (HA) /amejjazi, am's'elah' (Hy)
[I,De,D-e] [If:anefius:segons HA=tresorer]

Secció 11* Verbs i formacions paraverbals bàsics

Incloem en aquest capítol els verbs d'existència, locatius i d'atribució, les formacions prepositives (paraverbals) de caire possessiu i verbs d'estat.

11§1. ésser (existir)

/être (exister)

iri (+Cal36) /ili/ili (D439)

[existeix la forma d'hàbitud: "lla" (Rf: "dja")

(D439; F: c11)

11§2. ésser (en un lloc)

/être (dans un lieu)

dja/lla (De), ebb (ML) /lla (D439)

[i:lla]

[la idea de lloc és expressada també en tarifit per la partícula sufixada: "eqqa-" (+I), en tacelhit: "ikk-" (De).

En taqbaylit existeix també el verb "akk" (D389)]

[la forma "tugha-" (Ri) de passar és pròpia de (R:Kl)]

11§3. ésser (atribució)

/être (attribution)

a'na (I), egg (+I) /eg (+De) /eg (D247)

11§4. tenir (posseir)

/avoir (posséder)

ghar-/dar- (+De) /ghur'- (D620)

[i:ghar(Kl), gher(Bq)]

11§5. tenir (un mal etc.)

/avoir (mal etc.)

day-/ingha- (L-B1), yaghiy- (+De) /iqer'h'- (D677)

[I:day-, xaf-(Kl); deg-, xaf-(Bq)]

[ML-71: "yaghiyyi..." (froid, faim, sommeil)]

[L-149: "yaqñ-i (ingha-i) xca"=je suis malade]

11§6. haver de, caldre

/devoir, falloir

ixes-/iqqan- (De, EA) /iwata- (D879), lazem (D472)

[Cal36: ixes's'] [i:rabud] [De:] [ML-39, 77: labudda]

Molts estats s'expressen en amazigh per mitjà d'un verb que es conjuga:
(v. les seccions 16 i 17 corresponents als adjectius)

11§7. ésser gran

/être grand

meghar/imghur, inqur (De) /imghur, umghur (D508)

[i:emgher]

(v. 1694. gran/grand)

11§8. ésser petit

/être petit

mez'i/mz'i (De) /imz'i (D531)

[i:enz'i] (CH84, 86: C-imz'iy)

(v. 1695. petit/petit)

11\$9.ésser fort /être fort	seh'h' /seh'h' (De), duss (De) /seh'h'i (D811), ejhed (D363) [I:ejhed]
11\$10.estar malalt /être malade	hrec (I, LH:R) /ad'en (LH:B,C,KA), hrec (HA) /ehlek (D290) [De:hrec, ad'en]
11\$11.ésser estret /être étroit	h's'er /d'eyq /dyeq, d'yeq, idyiq (D166) [I:h'sar] (De:qsser) [D666:egmad]
11\$12.ésser feixuc, pesant /être lourd dger (+I) /z'd'i (De) /qqejmar' (D657), awen (D867), az'ay (D964) [D827:etqel-être lourd, pérille]	
11\$13.ésser lleuger /être léger	fsus (+I) /fsus (De) /fsus (D231)
11\$14.ésser ple /être plein	(e)ccar /'ammer (De) /acar' (D103)
11\$15.ésser calent /être chaud	h'ma /ergh (De), h'mu (De) /z'ghil (D951), eh'mu (D322) [I:eh'ma] [De:v."chauffer"] (v.calent/chaud.16\$43)
11\$16.ésser bo /être bon	sbeh' /'adel, fulki (De) /ggerrez (D278), elhu (D448) [D4138:s'bah'] [I:sbeh'] [Bkr:iz'ill] (CH84:C-fulki;Q:cbah' (ar)) (v.16\$23, 17\$26)
11\$17.éstar cansat /être fatigué	ah'er (I, LH:R) /erm /ggeh'mar (D252), fferkes (D224) [LX-207:être fatigué-ermi (B,C)] [L,De:zmi]
11\$18.tenir fam(gana) /avoir faim	elluz (I) /l'l'uz' (De) /ellaz' (D471) [HB:ellaz] [SB:djaz'] v.4\$93. [fam/faim] [D471:F:ulaz']
11\$19.tenir set /avoir soif	effad (I) /rufu (De) /fad (D190) [If:tener sed-fud, fad; tener mucha sed-rufu]
11\$20.estar prest, a punt /être prêt	ifsus (I), yefses (I) /h'iyll (HA) / haggi (D289) [De,ML:ujidax]
11\$21.ésser rar, escassejar /être rare	udrus (I) /nghubu, qallu (HA) /iqllil (D660) [HB:udrus] [De:drus]

Secció 12* Verbs de moviment i de treball

12§1. anar

/aller uyax, xuh', rah' (Cal36, LH:ar) /ddu (+De), ftu/ddu (D126), r'uh' (D738)
 [I:rah' (Bq), xuh' (K1)] [Ca:rah'] [ML:ftu=aller, partir]
 [I:uyur (K1), uqur (Bq)=ir, caminar, andar] [De:zaid]
 [I:lr, llegar, dirigitse=exx] [Tf:ddu]

12§2. venir

/venir as-d, arah'-d (+I) /acki-d/as (D752), r'uh' (D738)
 [LH:venir=ddu-d (B), ack-d] [Ca:as] [De:acked] [ML:int:acka-d]
 [De:akk-venir, passer] [D389:akk-provenir, passer, dépasser]
 [v. 12§5:Q="as"]

12§3. arribar

/arriver awud' (LH:R, B) /lekem (LH, EA) /awed' (D854)
 [I:awed'] [De:lekem] (D854:atteindre)
 [Ca:wqe' (136), xacc (137), rah'h'ag (152)]
 [Ca:parvenir-dark]

12§4. fer arribar

/faire parvenir siwed' (I) /salkem/siwed' (D852)
 [De:salkem]

12§5. tornar/revenir

dwer/werri-d (ML, LH) /dwel (D162), as (D752)
 [I:edwer:regresar="aqab"] [De:ad'u, werri]
 [LH:revenir=adual (R), 'aid (B)] [D862:welli]
 [Ca:'qab (139), wallah; (141), arja' (143)]
 [Cal38:dwer-retourner] [De:edwel, uqhal, wallad]
 v. 12§2: "as-d" (R), "as" (Q)

12§6. passar/passar

ekk (+I) /zri, ekk (LH:R, B, C) /ekk (D389), cewweq (D17)
 [Ca:'du (138), ekk (153)] [De:ekk=rester; zri=aller en marchant]

12§7. entrar

/entrer adef (+I, LH, Cal44) /kcam /ekcem (D393)
 [LH:entrer=ekcem, akem] (D131: adef=entree (m) attesté)
 [De:ekcem] [I:ekcem] [De: adef, ekcem]

12§8. sortir

/sortir ffegh (-Cal38) /ffagh, ffugh/effegh (D211)
 [effegh (L, De, LH:R, B, C)]

12§9. estar-se quiet, quedar-se

/rester qqim (+Cal36) /qummu (+De) /qqim (D614)
 [v. qim, qqim rés ondevant:seure]
 [I:qqim] (D614:Fr:aim)
 [Ca:36;demeurer=cer]

- 12§10. *passar la nit*
/passer la nuit
 ens (I) /ens /ens (D575)
 [I:pernoctar] [Rf:De:nes] [D575:F:ens]
 [Cal39:ens,ssens]
- 12§11. *moure's, bellugar-se*
/bouger
 nhizz (S8) /muss/mb^oiwei (D57)
 [I:hezz=mover] [D:h'errek(335),mmammad' (488)]
 [De:bouger=ndudi;remuer=mmas]
 [Cal58:remuer=harrec]
- 12§12. *fer/faire*
 egg(+L,Cal47) /sker(+De,Iff) /eg (D246)
 [D246:F:egh] [D:uqem(870),exden(890)]
 [DeS:egg] [Tf:egg] [Hy:egg]
- 12§13. *agafar*
/prendre, saisir
 t't'ef,ecsi/amz (ML) /et't'ef (D835,Hy)
 [I:et't'ef] [Cal52:tref,xsi] [D392:kaccab=attraper]
 [Cal48:h'art=attraper] [De,Tf:amez']
 [Cal36:p.-agh] [Cal43:s.-qebbed']
 [I:tomar, alzar=ecsi]
- 12§14. *aguantar/tenir*
 et't'ef (I) /amz (HA) /et't'ef (D835)
 [Rf:wanta] [I:aguantar, sostener:snll]
 [I:tenir, asir=et't'ef] [De:dus, et't'ef]
 [HA:et't'ef=posséir]
- 12§15. *obrir/ouvrir*
 arzem(+Cal51) /rzem, anef (L.5) /elli, eldi (D455)
 [I:erzem] [LH:lâcher-arzem(R,B,C)]
 [De:er'z'am]
- 12§16. *tancar/fermer*
 qqen/qqen (O,De), xgel/belle' (D27), zemmam (D945)
 [I:qqen] [Cal57:belle'] [D:qfel(654);emdel(486)=sans verrou]
 [L:5:fermer à clef=argel] [L5:msal=enduire, boucher]
 [ML:agezzar=boucher] [D86:qqen=attacher]
 [Cal46:boucler-qfar]
- 12§17. *pujar/monter*
 ari(+I, LH:R) /ghli (ML, LH) /ali (C470), a'lay (D987)
 [LH:monter=ali(B)] [Cal40=t'le'] [D839:sur un bateau:t'1']
 [D:monter, être en pente=siwen(797), 'elleq(906)]
 [Cal53=ni] [De:awn, wghli] [D399:monter=kkuffet]
- 12§18. *baixar*
/descendre
 d'd'ar, hwa(+Cal62) /gg^oez, gg^oiz (HA) /weddi (D850)
 [I:der, ehwa] [L:5:gguz, aj'u] [De:egg^oez] [D804:s'ubb]
- 12§19. *apujar, alçar*
/lever, relever
 sekkar(+I) /all/assali (D471),
 [I:hacer levantar] [D:hauter=ssa'li(987), 'errec(999)]
 [Rf:alxocar/faire monter=siwl] [ML:int:t-] [De:asi:int:tt-]
 [Rf:alxocar/hauter=kkar] [Cal45:soulever=hezz]

- 12§20. abaixar
/baisser, abaisser   **sehwa, seder**(I) / **zzugz, h'der/ssider**(D152)
[I:hacer bajar] [De:baisser=add, zder] [D545:seenduder]
- 12§21. travessar
/traverser, franchir   **zwa/ezger**(De) / **erger**(D935), **qeddem**(D649)
[I:un viu etc:ezwa:traspasar=effegh]
[Ca156:z'wa](D935:F:ejjer)
- 12§22. avançar, passar al davant
/devancer   **izwar/ezwur**(De, If) / **qeddem**(D649)
[L:zaid] [ML:preceder=zwaz] [ML:int=tagur]
[I:ezwar:avanzar=erni] [I:preceder:iztar]
[Ca154:iztar]
- 12§23. avançar, anar endavant
/avancer   **uyar qhaz zzat/itti, qeddem**(If) / **qeddem**(D649)
[I:seguir adelante=ugur qhar ezzat]
[KA:izwir]
- 12§24. aturar-se, estar dret
/s'arrêter, être debout   **bedd**(-I, Ca144) / **bedd**(L-122) / **bedd**(D7)
[NL:bid=s'arrêter, être debout]
[De:bedd, bidd]
- 12§25. aturar, fer posar dret
/arrêter, mettre debout   **bedd/bid/ssebdded**(D8), **sgen**(D262)
[I:detener:sbedd] [De:sbedd] [D262:a., laisser dormir]
- 12§26. inclinar
/pencher   **senned/knu**(HA) / **maggel**(D489), **mal**(D496)
[De:se baisser, se pencher:knu]
[I:adar] [D409:se pencher:knu]
[D409:eknu=Ghad]
- 12§27. caminar
/marcher   **uyar/zzigiz**(L8, De) / **ddu**(D126), **lh'u**(D450)
[I:uyur(KI)/ugur(Bq)] [L8:marcher=ugur(R), ddu(B, v. anar)]
[Ca.156:ujur] [L:dudu, naagh=marcher] [s'urf(Ca.138)]
[D126:F]
- 12§28. coixejar
/boiter   **zah'h'af**(I) / **sbid'er/squder'**(D650)
[I:zah'h'af(KI)/h'id'ar(Bq)] [D719:vrejdel, srejdol]
[L, 149:shirjdel, sbidir(Tlit, Taz)] [D335:sh'rijdel=ranquejar]
[De:sbid'er'] [De:b. légèrement-squtar(int:sgutu)] [If:sgutu]

12§29. passejar
/promener sara (+I, Ca.140) /mmarri (De) /mezreh' (D515), h'ewwes' (D347)

12§30. nedar
/nager fteħ' /`aum (De) /`aum (D1008)
[SE=fdeh'] [S290:elyef (tasiwit=Siva)]
(De:le mot "`aum" est grossier chez les Berabers)

12§31. volar
/voler, s'envoler d'd'uw /firri (De), aill (De) /fferfer (D216), afeg (D194)
[Ca162:d'u] [I:et't'au] [D216:F:foreret]

12§32. córrer
/courir azzer (I, Ca144) /azzel (+De) /azzel (D940), crured (D105)
[D:courir, détalier, galoper+esser'zer (787), zterzer (952)]
[D940:F] [D105:F:h'rured, mured]

12§33. córrer/couler azzer (I) /ngi (HA) /azzel (D941)
[D:couler/rajar-sridem (142), ``enser' (993)]
[D789:couler, affluer-serru]

Observacions entorn de 12§32 i 12§33

El verb "azzel" (i la variant "azzer") volen dir alhora "courir" i "couler".

12§34. succeir, passar
/arriver, survenir ms'ar/ej'r'u (De) /d'r'u (D180), jne' (D374)
[Ca136:arriver=msar] [D:elfu (445), mel (495)]
[I:(persona)enser;mojer] [D614:advenir=s'ar', sir']

12§35. posar, deixar
/poser, déposer sers (I) /sers (+LH, De) /sers (D733)
[Rf:posar=sars] [D733:tombe:ssers, esres]
[Ca151:p,Asars] [LH:poser=sers (R, B, C)]

12§36. deixar/laisser ejj (+I) /ajj, fel, xa /ej'j' (D356)
(De:l., abandoner=fel) [D268-9:ssig'er, ssag'ri]
(De:l., permettre=a)) [D356:F:el]
[Ca159:abandonner (village)-xra]
[Ca162:hta]

12537. cobrir/recouvrir	der(1)/del(De)/del(D138) [L:5:del=couvrir][D713:r., boucher=argel] [ML:del][D359:r., d'un enduit=jebber]
12538. ficar/mettre	egg(+I)/eg(+De)/eg(D246) [I:fer entrar=sidef,egg](D246:F) [D266:ger=m., introduire] [D696:erk=mettre, placer;F] [Ca149:xca]
12539. treure /tirer, enlever	jbed, kkes, ayem/kkes/ekkes(D422) [I:quitar=ekkes][De:ster=kkis][D422:ssukkes;F] [I:sacar=sufagh][De:enlever tout=zunzu] [Ca,150:tirer=jar'r',jbed][De:tirer=ssof] [Ca:enlever-hdef(150),kkes(146)]
12540. començar /commencer	bda(+I, Ca156,136)/bdu(+CHB4.65,ar)/ebdu(D8) [De:ebdu][D:c., naître=ekker(412),lal(437)]
12541. acabar /finir	kemmer, qda/keml/kemmel(D406) [Ca:terminer=kemmer(152),qd'a(136,147)] [I:terminar=eqd'a/acabar=kemmer][D:ssali(471);exten(920)] [De:kemmel]
12542. omplir /remplir	ccar/ktur(RA)/acar',tctcar'(D103) [I:eccar][De:ktur,'ammer][D990:r., charger, orner='ammer] [Ca,159:'ammer,car'] [L:62:ktur]
12543. buidar /vider	sexwa/xwu(ML)/efr'ed'(D20),smir(D511) [I:exwa,sexwa][D:ssanghel(570);swerwer(872);exlu(895)] [Ca,148:ar][De:ssugu][HA:ssugu,sexwa]
12544. abocar /verser	farnegh(+I, Ca150)/ffi(L:82,RA)/fer'r'egh(D226) [Ca150:kabb][Ca147:v., éparpiller=zegha'] [Ca152:renverser=neqreb][Ca151:nqhr][De:effi] [ML:grivel =renverser;ffi=verser][L:int:c-]
12545. tocar /toucher	h'ada(+I, Ca146)/gger(L:122)/ed's(D183) [De:egger][D:masa(519)nal(564)] [D183:F:ed'es]
12546. portar(transportar) /porter	eysi,ecsi/asi(-De,L:364)/bibb(D2) [I:ecsi]

12547. portar (fer venir)
/ramener, apporter
awɪ(+, I, Cal48) /awɪ(+De) /awɪ (D881), ssiwed' (D852)
[conjugat amb partícules de direcció: "awɪ-d", "awɪ-n"]
[LH:apporter=awɪ-d(R, B, C)]
12548. agafar (cami, direcció)
/prendre ssudu/ amɛz' (De) / ar' (Hy)
(D696=err)
12549. llançar, tirar
/jeter, lancer ndur, nd'ar (LH:R) /luh' (LH) /lewweh' (D467)
[I:ender] [D:cir (103), lewwat' (468), t'əyyec (845)]
[LH:jeter=gar (B)] [D813=jeter viclmt.-s'tella']
[d'egger=jeter:CH84, 54:Q;d'egger'=jeter, repousser:D173]
[Ca.13]:tirer brusquement=nder] [D583:ar'er'=jeter, à terre]
[Cal48=jeter=zaryed] [De:j. loin=tella':j. près=gar]
(D967):l., envoyer promener=zze'lell, zze'lelli]
12550. colpejar, picar
/frapper, battre wwet(+Cal48) /ut(+De) /wet (D878)
[I:uwet] [D:debbez (130), demmer (144), wgerbe' (272), >>
>>eh'bek (300), waddan (B31), zohhad (937)]
[Cal60:battre=farc] [CH84, 32:Q:ewwet]
"farc" (v. 14542. castigar/punir)
12551. trencar
/casser, briser x'r'ez' /erz/e'x'z' (D795), q'er'x'em (D677)
[L424:er'x'z izmaz=briser l'izmaz] [D795:F:erz']
[Ca:harrem (145), arz' (150), qdu (158), coqqaf (159)]
[I:romper, quebrar:arz, arrez] [Dater'z':rompre le pain=sferk'es]
[D:se casser=er'r'ez' (799), errez'z' (794:F), eq'z'om (677)]
12552. unir-se
/s'unir mun(+I) /mun (De) /ddukeɪ (D) 36)
[I:apleqar, reunir=garu, aua]
[I:unir, juntar] (ML:réunir=smun] [D136:F]
[Rf:afegir, unir=smun] [D:unir=erdi (931), sduk'eɪ]
[ajouter=ernu (D720), arni (Cal52, R5)]
[HA:unir-se a alg'u, accompagner]
(v. 1352. marni-néixer; 1354. arni-augmentar)
12553. arrencar
/arracher kkes/ssukf (De) /eqɪ' (D664), ssent'eg (D582)
[Cal43:h'ardeg] [De:t:rer=ssaf]
[I:qara', sencef]
12554. punxar, picar
/piquer jjuw/eqqes (De) /eqqes (D681)
[I:pinchar=ejju; picar=eqqes] [D681:piquer, mordre]
[Cal44:qqes] [L:275:g'i=piquer, aiguillonner]
[R:picar (animal):qqes] [De:aiguillonner=enzal]

12555. fugir
/fuir
arwer(+I) /rvel/eruel (D740)
[De:rux,rue] [D740:F:eruel]
12556. saltar
/sauter
ndu/aki/ent'eg (D582), neggez (D557), r'eh'h'el (D717)
[I:neggez:endu (Bq)] [De:nd'er]
[Cal37:nd'u] [L-122:nd'u] [L:at'er=bondir]
[Cal61:nger]
12557. caure/tomber
ud'a(, LH:R) /d'er(+LH) /d'er (D179)
[Cal62:wd'a] [De:d'er'] [LH:tomber=tutti, bd'u]
[I:owda] [D:t, s'abacce=g'annac, g'nenni (265)]
[CH84.25:Q:gh11]
12558. allargar, parar
/tendre
sigh/z'z'el (L-122) /ez'z'el (D940)
[I:alargar, la mano, para, saludar=sighd]
[De:ged] [L-122, D940=alonger, tendre]
12559. recollir, aplegar
/ramasser
ecsi, jme' / egzu (De) / ejme' (D370)
[I:yeru (K1), garu (Bq)] [D:ekkas (423), h'imec (345)]
[Ca:jru, jme' (150), rqed' (160)]
[ML:ramasser=amun=rassembler; Cal48]
[v.12546. "ecsi=porter"]
12560. vestir
/vêtir, habiller
ard', ired' (LH, I) /els (LH, HL) /ssels (D464)
[LH:se vestir=ars, ens (B)] [ML:la (iat:lessa)]
[Cal50:h'ras] [De:se vestir=els:habiller=uals]
[D:els=se vestir]
12561. despullar
/deshabiller
kkes arrud' (+I) /ekkis lh'awaic (De) /D=s
[Ri:despullar=se:kkes arrud'] [I:Bq:reghda]
12562. lligar
/attacher, nouer
qqen (+Cal49, I) /kerf, ass (ML), kers (ML) /arez (D745), eqqen (D667)
[LH:attacher=eqqen (R, B, C)] [L:5:as, qqen] [D407:A,, serrer=akmas]
[L:364:as=lier, attacher] [cidd=lier:CH84.55:Q:cudd=lier, attacher:D75]
[De:attacher=kerf; nouer=kers; at, solidement=ass] [D407:F:ekkes]

12563. deslligar
/dénouer   **efsi** (I) / **fai** (ML, De) / **efai** (D234)
[dɔixar aɲar, lãcher-arxu(Rf), arrem(LS, De)]
[I: soltar-arrem(Kl), ourrem(Bq)] [D: délier, défaire]
[Ca162: lâcher=draq(?)]
12564. tallar
/couper   **qass** (+I, Ca148) / **bbi** (ML, De, LH: B, C) / **ebbi** (59), **egrem** (282)
[LH: couper-grem(R)] [L: 364: fbi] [D: 676=eq'rad', q'ux'ef]
[D: ghera]
12565. degollar
/égorger   **ghars** (Rf, I), **ghers** (LH: R) / **ghers** (De, LH: B, C) / **sukk** (D389)
[Ca162: ghars'] [L: ghree (Int: aqrus) -égorger?] (D389: suk deg)
[S2198: azlu] [D680: sseqr'es-casser, d'echirer]
v. 1256 (ekk, sukk=passer)
12566. acostar, apropar
/rapprocher   **qarreb** (+Ca156) / **az'** [-d, -n] (De) / **az'** (D925), **qer'z'eb** (D673)
[I: acercarse-ad'es, qarreb] [D: eh'rur'rem (337), vani (778)]
[I: acercarse-id'es] [De, D923: être proche] [D925: f: ahez']
12567. trobar/trouver   **af** (+Ca148, I) / **af** (De, LH: B, C) / **af** (D198)
[I: hallar] [ML: affint: toff]
12568. perdre
/perdre   **weddar** (+I) / **jlu** (+De), **lah'** (+De) / **asex** (D814), **weddar'** (D851)
[Ca155: d'eyye'] [ML: jlu, lah' -égarer, perdre] [D719: ar'jeh']
[Ca147: xs'ar'] [De: on dit quelquefois: uddar']
12569. equivocar-se, errar/
se tromper   **xda** (I) / **nnezri** (CH84.67, De) / **eghled'** (D610, CH84.67), **esghel** (D935)
[Ca156: xda] [De: manquer, ne pas atteindre=ur sah']
[I: equivocar-se, confondre-se: aghred]
[I: equivocarse, sufrir error=mezri]
12570. buscar, cercar
/chercher   **arzu** (+Ca156) / **seggel**, **segel**, **telli** / **nadi** (D542)
[I: arzu, cuc (Bq)] [D: r'z'ogwi (936), qelleb (661), h'ewes' (347)]
[LH: errzu(R), izir, xzu(R), siggel(C)] [De: siggel]
v. 12570, (sseglu=aconseguir)
12571. aconseguir, assolir
/atteindre, obtenir   **h'art**, **awed/elkem** (De) / **awed'** (D851), **lah'eq** (D452)
[I: erh'eg.sah'] [D254: as...emporter-se=glu, sseglu]
[D851: F: aud']

12572. encendre
/allumer
saregh/sergh (HA) / sigh (D598)
(ML, De:saregh) [Cal48, T:sigh]
v. 12573. (ssergh=estclair)
12573. apagar
/éteindre
saxsi (+I) / xsxi (L-81) / ssens (D575), ssexsi (D909)
(ML:sens:éteint=ixsi) (D909:s'éteindre:exsi)
[Cal40:s'éteindre-xsi] [De:ssens] [D909:F:eghsi]
12574. escalfar
/chauffer
sih'ma (I) / sh'amu (L-81) / eh'mu (D322), ez'z'ghel (D951)
[I:també:exger, waqqah'=quitar el frío]
[Cal40:se chauffer=z'gher] [De:saregh]
[I:també:zizen (Bq)] [D949:z'z'iz'en=se chauffer]
[De:étru, chfe. fortement=h'mu]
12575. cremar, encendre's
/brûler
sh'arq/jder (ML, De) / r'egh (D730), ezzu (D925)
[Cal41:être brûlé=med'] (D429, 430:ekwu, ekwl)
[I:ecmed', seh'arq] [D:cad' (120), eh'req (3338)]
[L3:être brûlé=argh (R, B, C)] [D730:F:eragh] [D925:F:ez]
[R:cremar, calar foc a:saregh] [De:kmed']
[I:exmed', seh'arq] [I:quemar una herida:egqed]
[R:cremar (fer una cremada):qqed] [CH84.12:Q-ergh]
[De:rôtir sans précaution=knef]
12576. ballar, dansar
/danser
ecdeh' / h'uc / ecd'eh' (D77), er'deh' (D707)
(Cal38:cd'eh') [De, CH84.19:siyyes] (D732:ar'qas)
[I:ecd'eh']
12577. cantar
/chanter
cnu, ini izran, ghennej / ttirix (De) / ecnu (D93), snu (CH84.43)
[I:ghennej (K1), 'yer (Bq)] [CH84.43:C-irix] [D:cewweq (117), ghenai (618, ar)]
12578. jugar
/jouer
ixar / urar (L3:B,C) / urar (D695)
[I:ixar, urar (K1), a'yer (Bq)] [D473:el'eb]
Cal55, 162 [urar (L3:R)] [De:la'ab, ehd'er]
12579. allunyar-se de
/s'éloigner, être loin
ugg'ej (+I) / aggug (De) / exd'u (D892), t't'ixxern' (D881)
[Ca=aq'ej (139), be'ed (157), d'arraq (158)]
12580. viure/habiter
ezdegh (I) / zd'egh / ezdegh (D930)
(v. viure/vivre, 1351) (De:zdegh) (+13524)

12581.enterrar/enterrer	ender (I)/ md'el (+De)/ ent'el (D582) [I: {nt;net't'ér} [Ca155:nd'ér]
12582.pesar/peser	wzen (+Ca147)/ uzen (+De)/ awzen (D884) [I:wozen;(D884:ar.)
12583.separar/séparer	ebd'a (I)/ bd'u / ebd'u (D11) [I:separar,dividir][D11:F:ebd'u] [Ca148:'zer][D51:s.,distinguer=ebrez] [D51:F:ebres]
12584.construire,bâtir /bâtir	siri , bna (+I,Ca157)/ bnu (L:5,De)/ ebnu (D28) [L:tanbé:es'te(D).Ne(ousa)][D28:ar.]
12585.malmenar,fer malbé/gâcher	erz (I)/ sexser / mexsur' (D908) [D908:ar.]
12586.espatllar-se /se détraquer,se casser	rrez' (S9)/ erz (HA)/ mexrud' (D799) [D799:être gâché]
12587.adobar/réparer	'der (Ca147)/ 'del / r'eqqe' (D732) [Ca150:jbax'1][R:endreçar; [De:'adol]
12588.utilitzar/utiliser	sexsar/ eg (I')/ stenfa' , serdem (Hy) [I:es'rah',eh'ra][De-o][D-o:[Hy:se servir de] [If:ser uti]] [D673:stenfe'=tirer profit] [HA:ga-s;(une personne)xdem]
12589.netejar /nettoyer	sezdeg / sqhus (HA)/ ebrez (D51), efrod' (D220), zzizdeg (D929) [De:être nettoyé:gh'ax][D227:n.,échanger/endreçar=efros] [I:estarlímpio=ezdeg][D51:v,12583][D929:n.,Vanner! [HA:netejar,rentar=alill][D929:F:être propre=izzaq]
12590.banyar-se /se baigner	a'um (I)/ 'aum (De)/ ucuf , ccucef (D78), 'wm (D1008) [Ca143:'umm][D969:b.,plonger=a'buhad',e'lu'el] [L-150:'um,cef(C)] [D1008:se b.,nager/ar.]

12\$91. rentar/laver	sard/sired(L:82), ssird(-De)/ssired(D706) {I:rentar-se, dutkar-se-sard arrinet}[D706:F:lrrad] [I:sired] rentarse:irid(I), rug(ML:75)[D944:ez'li]
12\$92.esbandir/rincer	srir(Ca146)/De-ø/alil(D437) [I:serir] D437:F:lelluet]
12\$93.eixugar /essuyer	zeyyef(Ca157)/sfed'(De), ziyyef(De, ar)/esfad'(D760) [I:emseh'=secar]
12\$94.assecar /sécher	ncef(Ca137)/ghar, exzu(De)/encef(D540) [I:azagh]
12\$95.moldre /moudre	h'ri(+Ca155)/zad(L:81), ez'd'(De)/z'ed(D928) [I:zed, h'eri][D928:F:ez'ed]
12\$96.cosir /coudre	xiyed(I)(ar)/gnu(L:82)/xid'(D913, ar) [Ca145=xeyyed'] [I:gnu]
12\$97. emprovar, provar /essayer	jarreb, qelleb(I)/arem(ML86, 88, De)/jer'x'eb(D378) [jarreb Ca157, qedjob Ca140, 'ayarCa147]
12\$98.escombrar /balayer	fard, sekk tamadwast/ars(De), es'fed'(De)/efr'ed'(D220) [I:fared'] [Ca157:fard'], [D:d'umm(177), ens'eh'(579)]
12\$99.guarir/guérir	genfa(I, LE:R, Ca139)/jji(De, LE:B,C) /sseh'lu(D317) [L-149:jjj-être guéri, bien portant>>[D79:acfu(Inter.)] >>jujjj=guérir]
12\$100.coure/cuire	seng°/snw(L:82), snu(ML)/ssebb°(D3) [Ca161:seng°][De:ssenu][De:rôtir, cuire=cnw] [I:sennen][ML:resser cuit=cnw]
12\$101.bullir /bouillir	seng° deg waman, stextex/sis(De, L:81)/ erkem(D722), awal(D862) [L:també:wus(Ghat), sues, sus(Touareg), >>[D830:bouillonner(Inter.)=ttextex] aber(Mzab, Dj.Nefoussat), tertex, textex(B.Saous), >> [D722:F:cukmet] berbex(Tlit), aizag(Zaoua), esfi(B. Inacen) [Ca139:dégager des bulles=stextex] [I:starter(trans.)textex(Inter.)]

12§102. fregir /frîre	gra(Ca151)/qlu(De)/ eqli(D664) [I:aref]
12§103. educar, pujar /élever, éduquer	syem/rebbu(De, LH) / sseker(D413), r'ebbi(D698) (I:criar=sagm(Bq), esyam(K1)) (De:él.també:rebbi) [LH:élever(enfant)=siga(R), esgm(B)] (I:educar, instruir=rebbu) (De:éduquer=uddeb)
12§104. treballar /travailler	xdem / cghul(De)/ axdem(D890) [Ca156:xdm] [D100:ecgh'el=être occupé de:>> [I:xdem] >>personne qui travaille:acegh'li]
12§105. caçar /chasser(animaux)	eymer / g'omer(De)/ s'egged(D817, ar) [Ca145:jmar] [HB:jermar, eymer] [I:egmer(Bq)/eymer(K1)]
12§106. pescar /pêcher(poisson)	h'adjeq, eymer / ag'omer(De)/ s'egged(D817) [Ca145:jmar] [I:egmer(Bq)/eymer(K1)]
12§107. disparar /tirer(une arme)	wwat / ssufegh(De)/ q'ox'r'es'(D680) [I:qara, wwat arqats, sufugh] [De:tirer un coup..=faire sortir]
12§108. llaurar /labourer	cerz(+l)/ kerz (+l)/ ekrrz(D422) [L:280:també:kirz, ekrez, ekrez, ecrez] [Ca156:carz]
12§109. poar/puïser	ajem(Ca156)/ ag'am (De)/ ag'am(D259) [I=sacar...=agem(Bq), ayam(K1)]
12§110. regar, ruixar /arroser	ssuw/ssu (+De)/ ssaw(D796) [I:ssau] (De:une chambre, une cour=r'uc) [Ca152:sw] [L423:irriguer] (D704:a., asperger=r'ucc) [Ca158. I:asperger=rucc] (v. beure/boire 13§11)
12§111. sembrar /semer	zar' (+Ca161)/sukfs(HA)/ ezre' (D959) [I:zara'] [L:272:també:qufs] [De:ger azud, zemzer]
12§112. segar /faucher	mjar/ mger(HA)/ h'acc, h'ucc(D302) [segar/moissonner=emjer(I)/mger(K1)/emger(D489)] [De:faucher=mger] [L:364:moissonner=mger] [L:275:h'acc:també:ku(B)]

12§113. plantar
/planter
z'z'u(+Ca161)/z'z'u(HA,LE:B,C) / ez'z'u(D925)
[LE:planter=zzu(R,B,C)] [L:423:z'z'u,ader]
[I:ezzu] [De:ez'z'u]

12§114. pasturar
/paître
arwes(+I)/eks(LE:B,C) / eks(D424)
[I:arwes=pacer;apacentar=arwes] [LH:faire paître=ras(R)]
[I:pacer=ahda] [L:364:qli=conduire les animaux,les pousser]
[De:être au pâturage=ford;conduire au pâturage=eks]

12§115. batre la llet(per a mantega)
/battre le lait
sendu/sendu/ssend,ssendu(D541)
[I:send;int:seneddu] [L:indu=être batu(lait)]
[De:battre le beurre=send]

12§116. moldre, trinxar
/moudre, broyer
h'ri / ez'd' (De) / z'ed(D928)
[I:zed,h'eri:triturar=enghed]

12§117. barrejar
/mélanger
rwi/xelled' (L:5) / rewwen(D740),exled' (D996)
[I:essar,xelled] [ML:xald']
[Ca145:xedjed'] [DeS:semmera'i]

12§118. triar
/trier
farn(+Ca144)/g'es(L:82),fern(ML) / efren(D225)
[I:limpiar granos=faron] [De:est1] (D929=zzizdag)
[I:escoger,elegir=exd'ar] [L:g'es(int:uqas)]
[D929:F:izzag]

12§119. garbellar
/cribler
sifif/ siff(L:82) / ssisti(D795)
[L:int:sifif] [L:364:vanner=suzzar,s'fu]
[I:cribar,corner grano=siyar;harina=siff,sifof]
[D795:v,De12§118]

12§120. sedassejar
/tamiser
garbar(Ca146) / sseff(De) / ssiff(D187)
[I:tamizar:siff] [D624:ghghar'bel]

12§121. cavar/creuser
ghez(+I) / ghez(HA,De,L:5) / eghz(D634)
[L423:piocher=rdem'ida Gounidif] [L423,C384,22:ghhez=creuser]
[Ca149:aghz] [I:engac] [D634:creuser, fouiller]

Secció 13* Verbs de funcions

13§1.viure /vivre	ddar (+Ca)/ dder (LR)/ edder (D151) [LR:vivre=ddar(R,B,C)] [ML:dder=être vivant] (De:être en vie:edder:manténir-se:'aie) (I:pasar y mantener la vida,Ca139:'aie) (D97)=mantenir-se:'aie [D151:F:edder]
13§2.néixer /naître	marni/lal (De)/ lal (D437) (I:exrek) (D412:ekkar=se lever,grandir) [Ca138:xrek] v."crni":1364,"créixer",12522."avançar"
13§3.parir /accoucher,enfanter	aru (+I,Ca)/ aru (+De,LR:B,C)/ arew (736), nnufzu (55) [D698:erbu=accoucher,gâter] [D733:sars=accoucher,mettre bas]
13§4.créixer /croître,grandir	megher/ imghur (EA)/ imghur (D508) [I:emgher] [I:f:meqgur] (De-germer,pousser:mggh) [D484:med=grandir,grossir] [D509:mggh=croître,pousser] [D729:nnexni=grandir,augmenter] [Ca137:mgghar] [Ca137:jma] [Rf:arni=augmentar,afegir] [Ca137:pousser (biè)=ghmi] [Ca160:pousser='arn] (L:275:fsu=croître,pousser,s'epanouir) (v.1187.ésser gran/être grand)
13§5.morir /mourir	mmet (+Ca139)/ emmet (De)/ emmet (D524) [I:emmet] [ML:mort=immut] [D524:F:emmet] [Ca138:fma]
13§6.matar/tuer	negh (+I,Ca148)/ negh (De)/ negh (D567) (D940:ezlu=tuer,égorger)
13§7.dormir/dormir	t't'es/t't'es' (De)/ t't'es' (D182), gen (D262) [I:t't'es] [De:t't'es'] (D182,D262:dormir,être couché) [ML:gen] [De:se coucher=g'en,gun] (D:dormir profondément-cax(118)eghr'ur'ed(625)) (D889:xxue=roncar,clapar,far non-non)
13§8.somiar/rêver	arj/ wreg/ argu (D712) [I:arja:urja(KL)] [De:wareg] [DeS:arji.num,,urja,ardji]
13§9.menjar/manger	ecc (+I,Ca155)/ ecc (+De)/ etctc (D68) [Ca146:manger goultement=s'ard']
13§10.tenir gana,tenir faim /avoir faim	djuz/l'l'uz (De)/ ellaz' (D471)

	[I:ellaz=padecer hambre]{D471:F:ulaz'} [Ca]38:dʒaz'
13§11. beure /boire	su(+LH:R,Ca155)/su(+De,LR:B,C)/sew(D795) [I:ssu,sw](D795:F:esu) [Ca:boire d'un trait-d'ardar(145),jgham(146)] [Rf,Ca143:boire (un animal):ward]
13§12. respirar /respirer	err ennefs(I)/sunfes(L:123)/enfes(D552) [HB:arr nnefs][If:sunefs](Tf:neffes)[De:sunefs] [Tf:souffler=sunefs,ssunfus]
13§13. tastar /goûter	qedjeb/md'i(+De)/e'r'ed'(D999) [I:qelleb]
13§14. olorar /sentir	camm(I)/kd'u(+Ca84,45)/cumm(D94) [De:sentir,flairer=ekdu][De:sentir bon=ejju] [SB:cumm]{D716=sentir,exhaler=rah',rih'[ar]} [HB:camm] [D716:faire sentir=scrih']
13§15. pudir /sentir mauvais	ers'ed'(LR,DeS)/j'j'u(LR)/ud'ud'(D171) [Ditte'te',tte't' (831),dde'de' (167),juh' (196)] [I:heder-ura'ud'] LR:sentir mauvais=ers'ud'(B) [DeS:ezfer][De:sentir mauvais=ej'j'u]
13§16. beure (animal) /boire (animal)	ward /h'elb(15)/er'bet'(D102) [If:beber en el hueco de la mano a lengüetadas]
13§17. abeurar /abreuver	sessu(I)/ssu(De)/ssew(D796) [I,De,D:també "regar"] De:ssu=n [v.beure/boire,13§11]
13§18. xuclar /sucrer	zem(I)/ssumm/summ(D777) [I:també=sum(Bq)] De:ssumm [SB:xuclar=su,escórrer=zem]>> >>amb la llengua:arah' v.13§19."ssumm"
13§19. mamar/téter	et't'ed'(I)/ssumm(De)/et't'ed'(D835) [Ca158:t't'ed]

- 13\$20. brostejar, pasturar
/paitre, brouter   **hda**(-Ca.150)/**ferd**(De)/**eks**(D424), **lemmen**(D453)
[I:pacer=hda][D424:F:elmen]
- 13\$21. despertar-se
/se reveiller   **kkar/ak°i**(L:122)/**ekker**(D412)
[Ca.136,137;se lever=kkar][D412:se lever]
[Ca.138;se réveiller=faq](De:duy)
[I:despertar=faq]
- 13\$22. despertar, fer llevar
/réveiller, faire lever   **sekkar/ssenker**(HA)**sak°i**(L:122)/**ssenker**(D413)
[D413:ssker=lever,fairer lever(pou us. aux AM)]
[De,HA:duy]
- 13\$23. llevar-se/se lever   **nekkar(i)/nker**(De,L:122)/**ekker**(D412)
[L:ncker,n(ker)][D412:F:enker]
- 13\$24. habitar, viure
/habiter   **zdegh**(-LH,Ca138)/**zdegh**(De,LH:B,C)/**ezdegh**(D930)
[I:ezdegh]
- 13\$25. cansar-se
/se fatiguer   **ah'er(+I)/xmi**(De)/**ursun**(D734)
[Ca138:ah'ar][D:être f.:ggeh'mez(252)mmatato(70)]
efcal(189),**a'yu**(1010)[D734:F]
- 13\$26. descansar
/se reposer   **aryyeh'** /**sunfu**(De,L-82) /**sgunfu**(D264)
[I:artah'](D:reyyeh',er'tih',sterbih',trah's(744)]
[Ca139:zyinfa][D978:ste'fu][D264:F:gunfu]
- 13\$27. seure
/s'asseoir   **qqim**(-Ca138)/**qim**(L:82), **ggawr, skiws/qqim**(D614)
[I:qqim][De:sekkus][L-122:qim,gaur]
[CH84,74:C:qqim]
- 13\$28. plorar

/pleurer   ru(+1H,I)/alla(+De, LH)//ru(D695)
                               [I:eru,ru][I:E:pleurer=all(B)](D469:p.,crier=mmel)
                               [L-149:amummi,nder=gémir,se pleindre)
                               [D:pleurer un bébé-vwa'wa',awa'wa'(B85)]

13529.riure,somriure
 /rire,sourire   dh'ac   /t's'a(L-123)   /ed's'(D183)
                               [I:adh'ac][M:L:res's'a][C884:35:C=d'essa;Q=ed's]
                               [HB:dh'ac][De:d'es's'sa][D:ricaner,r.aux éclats-kkeh'keh'(399),>>
                               [I:sonreir=biasen,esfirnes]>>kkeh'keh'(430),xe'ke'(432),ske'kerr(434),>>
                               (De:sourir,retenir envie pire-zanzegh)>>kke'weww(434),nnenh'neh(558),>>
                               (DeS:ed'h'ec,ed'h'ec,ed's') [D183:F:et's]>>sneh'neh'(559)]

13530.escopir
 /cracher   susef(+I)   /sufs(L-123)   /susef(D759)
                               [Ca155:susf][M:L:sufs][De:s's'ufes][D587:exam,nexxem]

13531.tossir
 /tousser   usu(+I, Ca138)/skuh'u(L->49)/usu(D752)
                               [D:tousser par quintes-ggeh'geh'(252),ske'keh'(399),>>
                               [Ca:tusu][De:terouer-k'h'h'u]>> sneh'neh'(559)]

13532.tremolar
 /trembler   arji ji /rgig(L-149)/ergigi(D714)
                               [De:rgigiy][D:eqfufi,qfifi(655);er''ec(748)]
                               [I:erji,eqdiddi]

13533.vomiter
 /vomir   err(I)/rar(De)/err(D696),eqleb(D661)
                               [I:també;nos's'ar(Bq)][D:chercher,i.v.-en'uq(532),>>
                               [Ca159:'uqq][L-149:urigh-être pâle,vomir]>>ej'u(385)
                               [HB:arr]

13534.cagar/chier   bard'(+I, Ca137)/xxi(HA)/effegh(D2121),e'fen(D978)
                               [L-123,HA(eufenisme)-mass][De-allier à la selle-exxi]

13535.pixar
 /pisser   becc(+I, Ca139)/sker aman(HA), bzed'(L-123)/becc(D5)
                               [De=bez'd']

13536.mocar-se
 /se moucher   nsar(-Ca137)/nsar/nsar(D577),nzer(D592)
                               [I:nsar][De:nsar][D592:F:enher,insiron,sinsar]

13537.fumar
 /fumer(du tabac)   kiyyef/kemmi/sw(D795)
                               [I:tabac=ekmakif etc.-kiyf)
                               [Ca157:keyyef][De:j'qhe-]

13538.llepar
/lécher
erseh' (I), ellegh (I) /llegh (L:123) /ellegh (D458), elteh' (D476)
(I:ellegh=làser cosas líquidas) (De:ellegh) (D482=amcoh')
(Cal51, HB:d'eqh) (Cal46:jar)

13539.mossegar
/mordre
z'af (I) /ebbi (De) /ghez'z' (D634), ehber (D286)
(Cal47:z'ef) (L-123:gbí) (D272=m., ronger-g'rec)
(L:gez'-ronger) (D634:F:egz'ez') (DeS:ronger-ghez'z')

13540.mossegar, mastegar
/mordre, mâcher
gher', ffez' (+Cal45) /ffez' (De, HA) /effez' (D244)
(I:mascar=effez' (De:mâcher, croquer-ger'z') (D447:elfez')
(L:fez'z'-mâcher;gez'-ronger) (D244:F-egz'ez')

Observacions referents a 13539 i 13540

Sembla que el verb "ghez'z'" vol dir "mossegar, rosegar" i que el verb "ffez'" vol dir més aviat "mastegar". El verb "bbi" sembla convenient de reservar-lo per al sentit de "tallar".

13541.brillar
/briller
isseq/smergha (De) /msergh (D730), zrureq (D957)
(I:weasig, istyeq, ac'ay'ir (Bq)) (D:958:zr'ur'eq)
(Cal52:seqseq) (D:cca'ce' (12)) (cr'ur'eq (1:0), >>
>> unecher'r'eq (49) r'r'eqr'eq, ir'r'iq (731))

13542.podrir-se
/se corrompre
urs'ed' (I) /mad'ers (L-150) /erku (D719)
(I:tembé:erca, exsar) (De:xu)mu: (D719:F)

13543.sortir (el sol)
/se lever (le soleil)
ngax/fau (I) /ali, ban, ccreq (Hy)
(I:arid') (De:ojj) "all" vol dir pròpiament >>
>> "pujar"/"monter" (v.12517), "ban"=apareixer (D28:ar) >>
>> "ccreq" (ccr'eq: D110:ar) =faire lever le soleil)
(S9:qred, ghri) (HA:taghlit tafukt (v."ghri" .12517))
(I:"fau" v.13545)

13544.fer sol
/faire chaud
wwet tfuct/semergha (I) /ettfeji (Hy)
(D941:moment de la chaleur:azal:cu,m.,s uzal)
(De-s) (I:brillar el sol) (Hy:le soleil brille=ittfeji)
(I:hacer calor=h'mu) (D:98:yettfeji)
(EA:fa sol=tharra tafukt;fa calor=iraga lh'al)

13\$45.clarejar
/faire jour   **effu**(I)/**tfu,ffu**(LH:B,C)/**attefrari,tafat**(Hy)
[De:faire j.,être lumineux=ifu]
[HA:iffu lh'al(en 3a pers.sing.)]

13\$46.ploure
/pleuvoir   **wwet anz'ar/lla unz'ar**(De)/**ekkat lehwa**(D)
[I:uwet anzar][D295:tugh-ed lehwa-il va pleuvoir]
[D295:tekkat lehwa-il pleut:(ekkat=int.de"wet"(D878)]
[HA:illa unz'ar(en 3a pers.sing.)]

13\$47.nevar
/neiger   **wwet adfer/lla udfel**(De)/**ekkat wedfel**(D131)
[I:uwet wedfer][HA:illa udfel(en 3a pers.sing.)]
["ekkat" és l'int.de"wer"(D878)][D]Jl:adfel yekkat;

13\$48.fer fred
/faire froid   **teamed/illa useamid',..ukerram**(HA.3a pers.sing.)/**ismid'**(D778)
[I:es'med;int:tes'mid'] [De:eg akerram](D778:F:ismad')

13\$49.bufar
/souffler   **s'ud'**(I)/**s'ud'**(De)/**s'ud'**(D808)
[Cal61:sud'(CH84.11:C:Q=sud')]

13\$50.suar/suer   **edded**(I)/**'ar'eg**(HA,De)/**encef i- tidi**(D78)
[Cal41:dded]

13\$51.dinar/déjeuner   **fed'ar**(I)/**imekli**(~De)/**efd'er'**(D193),**after'**(D239)
[Cal57:fd'ar]

13\$52.sopar
/dîner   **munsu**(I,Cal57)/**mmensu**(HA),**ecc imensi**(De,HA)/**mmensu**(D576)
[De:d.ct.passer.la.nuit=mmens']

Secció 14* Verbs de percepció, comunicació i relacions

1451. veure

/voir   **z'ar, wara, xem/zar** (L.123, If) / **z'er'** (D953, Hy), **wali** (D963, Hy, ar)
 [Ca:voir=z'ar(156), wara(159)] [De:zar'] [D963:veure=hi, percebre]
 [I:zer] [DeS:z'er, eqqal; If=z'er'] [D190:voir, constater=fuj']
 [ML:annay, zar, temnad] [D230:voir, distinguer=af'raz]
 [De:apercevoir, voir=annay] [D175:voir, apercevoir=d'ill]
 [D340:s'efforcer de voir, fixer=s'hissah'r'it't'ew]
 [L.123:annay, manad, skaiu|rare]

1452. mirar

/regarder   **xzar, xem/smaqql** (De, If) / **muqel** (D509), **smuqel** (D510)
 [I:zar, suqer(Bq), nad'ur(Bq)] [D547:nad'er']
 [ML:zar, smaqql, tannay] [D916:regarder, examiner=xzar']
 [Cal56:xzar] [L.123:saqel] [D767:regarder, chercher=sked]
 [I:observer=xemman(K1), ar'a(Bq), eqwed']
 [De:r.attentivement, r.d'en haut=agg', agg'-d]
 [DeS:qel, eqqel, xzar]

Observacions referents a 1451 i 1452

Hi ha confusió semàntica en "xem" del (R) i a "annay" i "zar" del (C).
 "D" també posa el sentit de "regarder" a "wali" i a "z'er".
 Hi ha verbs d'origen àrab que no tenen un ús preponderant.
 Els sentits fonamentals sembla, però, que es puguin estructurar.

1453. enlluernar

/éblouir   **'ma** (HB:ar) / **'ma** (ML), **sklulu** (De) / **assewlaelles** (D865)
 [I:deslumbra=ez] [D865:éblouir, aveugler, assombrir]
 [De:skilis=obscurcir]

1454. sentir (per l'oïda)

/entendre   **ser** (-I) / **sell** (LR:B, C) / **sel** (D771)
 [I:entendre=sedj(R)] [De:sfeld, sella]
 [ML:entendre=sflid, sella; sentir=kd'e]
 [L.123:sella, sfeld] [CH84, 36:C=sella]

1455. escoltar

/écouter   **sh'es/sh'essu** (L.123, De) / **h'ess, h'esses** (D340)
 [I, Cal61=ser] [LR:écouter=aghad(R, B)] [LR:sfeld]
 [I:escuchar, atender=esh'assa(K1), sennet(Bq)]
 [Cal53=s'ennet'] [D340:ssemh'ess, smah'ses=écouter, obéir]
 [D529:é.attentivement, é.sposser=suzget]
 [CH84, 31:Q=samh'ess(ar)]

Observacions referents a 1454 i 1455

Cal remarcar les clares influències àrabs almenys als mots
 D781:csme' i D:814:s'ennet).

- 14§6. parlar/parler   **siwer**(+I)/**sawl**(+CR84.46,1f)/**ent'eq**(D583), **selli**(D812)
 [Ca142=ndeq](O:sawel)[L.123:sawl](CR84.46:Q=meslay)
 [Ca156:siwr]   [De:sawel,sawl]   [D322=mmeslay]
 [D862:siwel=dire,appeler:14§11,14§13]
 [De:siwel,sedrer,meslair:int:ssawal]
 [Tf:p..dire,exprimer=siwel,sawal]
- 14§7. callar
 /se taire   **susem**(LH,I:K1)/**fiss**(XL,LE)/**ggugem**(D259), **ssusem**(D777)
 [I:e'eghad,eqar,estuk(Bq)] [LH:fest(B)] [D456:immest]
 [L:123:fess] [De:fessa] [D839=exkem] [D777:F:susem(p,1833)]
 [Ca139:sqar]
- 14§8. lladrrar
 /aboyer   **zu**(+I,Ca.147), **dzu**(LH)/**ttagh**(LH,De,If)/**ssaglef**(D257)
 [I:ladrar=zu,ezzen] [LH:aboyer=agh(B)] [D295=shewhaw]
 [Tf:tagh,ttagh]
- 14§9. miolar/miauler   **smi'iw**(+I)/**sme'aiwui**(De)/**smi'u**(D781)
- 14§10. bramar
 /braire   **sh'undart/sh'urru**(De)/**at'eh't'eh'**(D837), **are're'**(D748)
 [I:K1:esh'underz]   [D953:z'z'er'z'er']
- 14§11. dir/dire   **ini**(+I,LH,Ca156)/**ini**(+De,LH:B,C)/**ini**(D535), **siwel**(D852)
 [forma intensiva:qgar(LH),eqgar(If/tini(LH:B,C))]
 [De:ini:int:qgar,tini]
- 14§12. cridar/crier   **sghuy**(Ca138)/**sghuy**(L.123)/**sugh**(D785), **iz'z'if**(D933)
 [I:seghuy] [D:if'j'iq(376):ex'ed'(967):sta'te'(831)]
 [L.123:c..hurler] [De:gher] [D731:r'r'eghwat=c.de douleur]
 [D371:fireghuet]
- 14§13. cridar(avisar,truçar)
 /appeler   **ragha**(+I,Ca147)/**gher**(+De)/**siwel**(D852), **mmel**(D496)
 [D620:gher':peu employé] [D620:eghr'et,lghr'it,ssighr'et]
 [D153:ap.,mentionner=ader] [D860:nuj]

Observacions referents a 14§6, 14§11, 14§12 i 14§13

L'arrel "s-w-l" expressa preferentment la idea de "parlar" però també la podem trobar expressant "dir" (14§6:Tf), (14§11:D) i cridar (appeler) (14§13:D). D'altra banda, la forma "q-r"/"gh-z" es troba a 14§11,14§12 i 14§13

14523. acompanyar /accompagner	mun (I, Cal54) / mun (+De) / ddukel (D136) [I: a'acar, maddukar] [D136: aller ensemble] (D860: wanes) [Cal48: qabbad'] [D136: f: ddukel] [D803: ac., suivre: sa'af] [Cal45: suivre= d'far]
14524. trobar (algú) /rencontrer	erqa (I), mun (I) / mnaggar / mmager (D490), mlil (D496) [Cal40: rqa] [De: mniqqir, miggir]
14525. trobar (quelcom) /trouver (qqch)	af (+I) / af (+De, LR: B, C) / af (D138) [I: hallar]
14526. casar-se /se marier	mrec / tahel (+De) / ejwej' (D382), ezwej' (D960) [I: mrec]
14527. respondre /répondre	arr / wajeb (De) / wajeb (D838) [Cal52: wach] [I: wajeb, ward xaf- err / ward xafi cerrid]
14528. sorprendre /surprendre	snexre' / z'mu (HA) / sfe'fe' (D245) [I: af] [De=ø]
14529. reconèixer /reconnaître	a'qer (I) / akez / e'qel (D995) [I: conocer] [De: ak'ez]
14530. assemblar-se /ressembler	cebbah (I), arwes (I) / xwas / eg (D247) [De: irwus, rwus] [De: cebu, cabi] (71-72), ejbed (358), > > nu'e(S94), s'adi(807)]
14532. mentir /mentir	sxarreq / skars / skiddeb (D395) [I: sexarreq] [De: skireks]
14533. enganyar /tromper	h'ca / tnez' (De) / dnas (D147), eh'ci (D303), keller (D404) [Cal45: cmet] [De: c., attraper=k'and, ejlu] [I: cmet=engañar, faltando a. justicia, o. fidelidad] [I: ghecc=engañar, faltando a. verdad]

14§34. jurar
/jurer   zadj/ggall(+De)/ggall(D254)
[I:ej]all]

14§35. perdonar, permetre
/pardonner, permettre   smeh' (+Ca154)/s'smeh'(De)/sameh', samme'h'(D779)
[I:esmah', a'fz,h'azr](D978:a'fu)

14§36. llegir, estudiar
/lire, étudier   ghar(+Ca155)/gher(De)/gher(D621)
[I:gher][De:étudier=aqra'int?]

14§37. escriure/écrire   ari(-I,Ca152)/ara(+De) /aru(D697)
[D427:ekteb(ari-escriure,dictar un document)]

14§38. enviar/envoyer   sekk(+I,Ca148)/azen(+LH:B,C), s'afed'(ar.) /azen(D949)
[LH:envoyer=sqad(R)][I:enviar=sekk,fandar=sikk]
[De:s's'afed',s's'ifed'] [cegge'-enviar, engagar:D121,CH04.66]

14§39. visitar
/visiter   nuwju, arzef/arzef(De)/erxu(D1461), erzef(D746)
[I:zer,sijjed][Ca147:z'ur][voir-zer'(De), z'er'(D953)]
[I:v.el.sopulcro.de.un.santon=zur]

14§40. saludar/saluer   sedjem(Ca154)/sellem(De)/sellam(D774)
[I:sellem xaf-es:dar recuerdos:siwed esseram]
[De:sellem fella-s?]

14§41. distreure, entretenir
/amuser   sfarz/(De:amuser,divertir-Ø)/ssedhu(D136)
[Ca140:se divertir==zhurse régalor=xarred]
[I:serha]   [D100:snecr'ah', snezzeh]

14§42. castigar
/punir   faro/'addeb,marrat(De)/weddeb(D856),'ageb(D995)
[Ca160:farc=battre][D:h'asef(142),laq(1463)]
[I:rabb,a'ddab]

14§43. ajudar/aider   a'wen(?)/'aun(+De)/all(D436),'iwen(D1008)
[Co:'awn(148),aa'ed(149)] [D436:Fila1]
[D773:tirer d'embaras=kellek,salek]

14§44. barallar-se
/se quereller, se disputer   mnegh/tze(KL), mmagh(KL)/emmengh(D567)
[I:emnegh][De:txamen,z'u,z'i,nnergan]
[CH04.26:O:se battre-mnagh][D567:F:enqh'

14\$45. revoltar-se /se révolter	ghuwegh(L)/ghuwgh(+EA)/nafeq(D551) [De\$rennafeq]
14\$46. esgarrapar /égratigner	zebec/rubbec/exbec(D887) [I:exbec][De-Ø]
14\$47. escanyar /étrangler	jiyef(L)/eg taqqait(De)/jeyyef(D383), exneq(D903) [Ca149:jeyyef]
14\$48. acariciar /caresser	seh'inneb, sekk fus x/slef(L:122)/sself(D445) [I:seh'inneb][De:h'el'el, sillef]
14\$49. besar, fer petons /embrasser	sudem(+Ca149), mah'ac/ssuden, ssudem(De)/ssuden(D737) [I:sud'em(Bq), sud'en(K1), qemec(Bq)][D605:réconcilier-ghafer] [De=e.la main:ssuden;au visage:ssudem]
14\$50. donar /donner	uc, ukc(LH)/ekf(LH, IF), efk(De, LH)/efk(D200) [Ca16:ewc][LH:donner-uc, ecf(B)][D200:F:ekf] [I:wc[uc, uk2c]:[ML:fk, ara(int:akka)]
14\$51. deixar, prestar /prêter	ader/rdel(ML)/ttalas(D464), er'd'el(D109+P) [Ca148=ard'er][De:erd'el] [I:erd'er]
14\$52. repartir/partager	ebd'a(L)/bd'u, at't'ay/ebd'u(D11+P) [I:també:zun(Bq)][De:ebd'u]
14\$53. prendre/prendre	et't'ef(L)/amz(ML)/et't'ef(D835+P) [I:tomaz, coger con la mano] [De:amez']

14554. <i>faltar, mancar</i> /manquer	enqes' {I} / naqs, xess/xas's' {D909}, agu {D637} [De:xes's']
14555. <i>tornar, retornar</i> /rendre	err {I} / xar (+De) / err {D696+P}
14556. <i>guanyar, vèncer</i> /vaincre	arnu {LH:R} / nru {De, LH:C} / ernu {D728+P} [I:ernu] {LH:vaincre-ru (B)}
14557. <i>comprar</i> /acheter	segh (+I, Ca152) / segh (+De) / agh {D598}, edd'u {D651}
14558. <i>vendre</i> /vendre	zenz (+I, Ca149) / zzenz (+De) / zzenz {D589}, beyye' {D60} [D589:enz=être vendu/F:énh]
14559. <i>pagar/payer</i>	xedjes (+Ca149) / fru, xels' / xelles' {D699} [I:xelles'] [De:efru]
14560. <i>cobrar</i> /encaisser	xeres {I} / xels {ML} / xelles-d {D699} [De=Ø]
14561. <i>comptar</i> /compter	h'aseb (+Ca161) / h'aseb {De} / eh'seb {D341} [I:eh'seb]
14562. <i>robar</i> /voler(dérober)	acar (+Ca161) / akz/ak'er {D415}, kur'r' {D414} [I:acar, accer] [De:ak'er] [D415:F:aker]
14563. <i>apostar</i> /parier	qemmar/sers {De} / xat'er' {D911} [I:eh'arom skid=]
14564. <i>manar/commander</i>	amar/nbed' {LH:B, C} / eh'kem {D315}, k'ellef {D403} [LH:commander-h'kem (R)] [D742:r'ay] [I:mandar=eh'kem] [De:eh'kem]
14565. <i>ordenar/ordonner</i>	ader/amer {De} / amer' {D511} [I:a'der]

14566. obeir, oreure
/obéir

ta' /d'a`u(De) /ssemh'es (0340), du' (0184)
[I:da'rint:t'a']

14567. servir
/servir

ssult, sexrer/eg(Do)/enfe' (0553), eqdec (0648)
[I:eh'ra]

14568. dimitir
/démissionner

ffegh, smeh' / smeh'(HA) /sellem xalli(Ey
[Y, De, D=Ø] [Hy:tanbé:tixer, ejjaskan]

Secció 15* Verbs de reflexió, coneixements i sentiments

15§1. pensar

/penser   xem(s uredjif).fekkar(Ca158)/xti,ghal(De)/xemmem(D900).fekker(D202)
 [I=p.:reflexionar=xemmam](D607:ghill,ghil-penser,croire,conjecturer;
 [Ca143:xem])(Ca143-xarres')[De:inna dugayyu nnee="il se dit"]
 [CH84.53:C=swagem]

15§2. saber, conèixer

/savoir, connaître   ssen(+Ca149)/ssen(ML)/issin(C782,CH84.34)
 [I:ssen](De:Imperative:essen,issin,issan)

15§3. creure

/croire   amen(+I,Ca157)/amen(+De)/amen(D501),enwu(D584),ghill(D607)

15§4. adonar-se, trobar

/s'apercevoir, trouver   af (v.af->(12§67)
 [De:s'apercevoir=fark]
 [D:s'apercevoir=fag,fiq(243),ctaki(430)]

15§5. poder

/pouvoir   zemmar(+Ca152)/zd'ar/exmer(D947)
 [ezar(I,14;R),ghil(B)](D561:enjem:ar)
 [z'd'ar'(De),zder(52)]

15§6. desitjar, voler, estimar

/désirer, vouloir   xer/iri(+De)/asiram(D725),qalleb(D661),cayel(D120)
 [I:xas;(ML,De:iri-vouloir)](D695:ira=avoir besoin)
 [De:désirer=z'uz'd'](D725:Frarem=essayer,qouter)
 [D695:Frer=aimer,vouloir](D120:Fr:kellel)

15§7. agradar, plaure

/aimer, plaître   xas(.1R,I)/iri(LH),h'eml(ML)/ffeh'feh'(D196),e'jeb(D981)
 [I:qustar=a'jeb](ML:aimer-h'eml(69,72);plaître=a'jeb(51,85))
 [LR:aimer=xas(R),iri(B)](D324:esti-er,aimer-h'emml)
 (Ca152:plaître=a'jeb)

15§8. témer, tenir por

/craindre   gg'ed/ks'ud(ML)/agad(D249),xaf(D912)
 [I:uugged](De:iks'ud')(D912=peu empl.(ar))
 (D249:f:uksad')

15§9. fer por

/faire peur, effrayer   sig'ed/ssiud(De)/ssig'ed(D249)
 (D:ssafqe'(215);ssax'le'(900))

15§10. espantar-se /s'effrayer	nexre`</b> /egg°ed, z'mu (De) /efqe` (D215), ex°le` (D900) [I:asustarse=nexr'a']
15§11. esperar /attendre	raja/tqel/ggani (D265), smaz'i (D964), erj'u (D728) [Ca.147:raj'a, 'ayan (D:a., rester-nuz'z'er' (S93), ggim(614)] [De:qqel:nt:t- (D681:a., surveiller-qar'e']
15§12. enyorar /regretter	veh'h'ac/etg°r'ex (De) /ec`ef (D122) [I:desear, echar de menos:wah'ec] (D544:se r��pentir=endem) [De:r��pentir-etg°rez, endem] (D343:a., se plaindre-ah'iaaf]
15§13. odiar /hair	carh (+I) /kerh (De) /��kr'u (D415) [Ca.147:d��tester='iff] (D418:��kr'eh)
15§14. necessitar /avoir besoin de	h'daj (Ca.145), ixes/h'tijj1 (De) /d'x'ur'i (D180), eh'dij (D306) [I:eh'da:] [D:nt'er'r'i (D180), eh'wij (D346), eh'lij (D301)] (v., D159: "ixes")
15§15. triar /choisir	xd'ar, farn/xtar (De) /efren (D225), xtir' (D911) [I:exd'ar] (Ca.149:ixd'ar] (D225:F)
15§16. alegrar /se r��jouir	farh' (-I) /ferh' (De) /efreh' (D222)
15§17. gaudir, fruir /jouir	ar mezz1/ferh' (I:) /fer'r'ej (D232) [I:gozar, disfrutar=arrah']
15§18. acostumar-se /s'habituer	ennam/imyir (HA) /nnam, nnum (D565) [Ca136:nnam (De:miyir (D864:walef) (D565:F:enem) [I:ienim (Bq), enam (K1)]
15§19. patir /souffrir	tamar/ad'en (De) /ne'zr'ef (D591), eqr'eh' (D677) [I:ex'bar (D764:sah', zih') [Ca159:a., causer souffrance=neh'h'en]
15§20. refiar-se /compter sur	tecar (I), amen (I) /��ewel /ebnu (D28), ttekki (D860) [De:'awel]

15§21.estar gelós /être jaloux	asem (I, LH:R) / eh'sad (LH) / eh'sed (D342) [LH:être jaloux=h'sed(B)] [De:eh'sid]
15§22.aprendre /apprendre	rmed (+Ca146) / elmed (De) / eh'fed' (D310) [Ca150:h'fed'] [I:ermed]
15§23.ensenyar /enseigner	seggar (I) / seggr (De) / sgher' (D621) [I:e,alos rias:[De:ssulmed] [Ca148:sggar]
15§24.recordar /se souvenir,se rappeler	fekkar (+I),` qer/akti (De) / fekker (D202) [D:ecfu(79),rmekti(429)]
15§25.oblidar,descuidar-se /oublier	ttu (+Ca158) / ttu (ML,De) / attu (D818) [LH:oublier=ttu(R,S,C)] [I:ettu] [De:també=ettu]
15§26.fer morros/bouder	uff/suff/cuff (D78) [L:223:gonflet,bouder] [Ca152:'anjet] [D:enfant-fruru] [De:grandes personnes=yff]

Secció 16*. Adjectius de qualitats materials

Cal advertir que alguns dels adjectius són realment les terceres persones de verbs d'estat. (v. també 1157-11521)

(NOM-ADJECTIU ÈTNIC GENERAL)

1651.noble,lliure (?) (berber)

/noble,libre (?) (berbère)

amazigh

[l=ʔ][De=ʔ][D=ʔ]

Els autors del diccionari Dallet (1982:641) assenyalen a l'article "leqbayel" sobre la denominació dels cabilencs que "per a la Tabila de cultura tradicional, el terme amazigh és totalment desconegut"; però afegeixen "remarquem, però, que d'uns anys ençà (1974) aquesta denominació tendeix a estendre's...Assistim realment avui dia al naixement d'un veritable nom étnic general aplicat al conjunt dels berberòfons".

(ADJECTIUS DE QUALITATS MATERIALS)

1652.viu

/vivant

iddar(SB)/idder(ML70)/amuddir(D151)

[De:être vivant=idder]

1653.mort/mort

immut(I)/immut/megget(v.), meyyet(v.) (D525)

[5x200:amet't'an, inighi] (De:lmayyit-mort {subst.m})

(D718:amerrh'um-d'ofunt) (D525:lmegget, lmeyyet={subst.m})

1654.gran,gros/grand

ameqran/imeqqur(ML)/ameq°r'an (D508)

(I:ameqran, imeqqur) (De:il est grand:imeqqur)

(D508:ameq°r'an)

(v.1157, ésser gran/être grand)

1655.petit

/petit

amez'yan(+i)/amezzay(ML)/amez'yan(D531), amejt't'uh' (D493)

(De:mez'z'iyen:il est petit-amez'a'iy) (D:p., jeunes=331, 493, at'ut'ah' {837})

(D531:imz'i (verb):amejt'uh' (verb)) (D:agmamad (666), ah'acadi (303))

(D:petit de taille-ah'abel (299), ibalk°ec (24), ur'ic (966) awazlan (884))

(v.1158, ésser petit/être petit)

1656.igual/pareil

agrin(I)/zund(ML)/e'del, m'edel (verb:D975)

(De:gaddan {gaddi=être égal})

1657.llarg

/long

azirax/aghzzaiFu(+De)/agh°ezfan (D636)

(I:azegrar (84), azevzar (KL)) (être l.-agh°zif (635), izdiw (931))

(CE95:27:ughzif) (être long:CE84, 87:C-ighzif; Q-igh°zif)

(De:être long-ighhezif)

Secció 16*. Adjectius de qualitats materials

Cal advertir que alguns dels adjectius són realment les terceres persones de verbs d'estat. (v. també 1157-11521)

(NOM-ADJECTIU ÈTNIC GENERAL)

1651. noble, lliure (berber)

/noble, libre (berbère)

amazigh

[I=a][De=a][D=a]

Els autors del diccionari Dallet (1982:641) assenyalen a l'article "leqbayel" sobre la denominació dels cabilenos que "per a la Cabília de cultura tradicional, el terme amazigh és totalment desconegut"; però afegeixen "remarquons, però, que d'uns anys ençà (1974) aquesta denominació tendeix a estendre's... Assistim realment avui dia al naixement d'un veritable nom étnic general aplicat al conjunt dels berberòfons".

(ADJECTIUS DE QUALITATS MATERIALS)

1652. viu

/vivant

iddax (SB) / **idder** (ML70) / **amuddir** (D151)

[De:être vivant=idder]

1653. mort/mort

immut (I) / **immut** / **megget** (v.1) , **meyyet** (v.1) (D525)

[S:200:amet't'an, inighi] [De:lmayyet=mort (subst.m)]

[D718:amarr'uz=d'afant] [D525:1-egget, 1-meyyet=(subst.m.)]

1654. gran, gros/grand

ameqran / **imeqqur** (ML) / **ameq'r'an** (D508)

[I:ameqran, imeqqur] [De:il est grand:imeqqur]

[D508:ameq'r'an]

[v.1157.ésser gran/être grand]

1655. petit

/petit

amez'yan (+I) / **imezzay** (ML) / **amez'yan** (D511) , **amejt't'uh'** (D493)

[De:mez'z'iyen:il est petit-amez'z'iy] [D;p., jeune=531, 493, at'ut'ah' (837)]

[D531:imr'i (verb) ; mejt'uh' (verb)] [D:aqmamad (666), ah'ecadi (303)]

[D:petit de taille-ah'ebci (299), libelt'ec (24), uz'ic (966) awezlan (884)]

(v.1158.ésser petit/être petit)

1656. igual/pareil

agrin (I) / **zund** (ML) / **e'del** , **m'edel** (verb; D976)

[De:gaddan (qaddi=être égal)]

1657. llarg

/long

azirar / **aghzzafu** (+De) / **agh'ezfan** (D636)

[I:azegrar (Bq), azezzar (X1)] [être l., -agh'zif (635), indiw (931)]

[CH95:27:ughzzif] [être long:CH84.87:C-ighzif:Q-igh'zif]

[De:être long-igh'ezfan]

- 16§8. court/court   **aqud'ad' /aq°zzal, igzul (verb) /aq°er'mad' (D678)**
 [I:aqud'ad'] [Bkr:gazzul] [D884:court, petit de taille-averlan]
 [CH84,88:être court:C:igzul:Q.D883:riwzil]
- 16§9. alt/haut   **izugar/attuy (être haut:De) /a'layan (D987)**
 [I:elevar:u'ara;de gran estatura;azirar]
 [ML:être haut (obj)et]-ghazzifen] (D37):être élevé-jjar'jar']
- 16§10. baix/bas   **aqud'ad' / (v.16§8 court:De) /adudar (être b.:D153)**
 [I:de poca altura-averlan,iudar]
 (v.16§5:petit)
- 16§11. gruixut
 /gros, épais   **is'eh'h' /id'nai/azuran (D954), aderdur (D152), aq°ebban (D686)**
 [I:azwar:iuzhur(Bq)] [De:être gras:quww;être gros-izur]
 [De:épais-izur]
- 16§12. prim/mince   **azdad, muzghiw/isdid (+De) /az'qaq (D731)**
 [I:azedad] [D:être mince-ilt'tif (467), z's'emz'am (945)]
 [CH84,89:être mince:C:isdid:Q.D731-izqiq(er)]
- 16§13. ample/large   **miriw (+I) /yus'a/ewse', iusi' (D876)**
 [De:use'u]   [D876:être ample]
 [CH84,90:être large:C-us'u(ar):Q.D294-ihriw]
- 16§14. estret
 /étroit   **ih's'ar/id'eyq/uqmid' (D666), udyiq (D166)**
 [I:ich'ar] [D:être étroit-ek'mar (407), egmed' (666), dyeq, idyiq (166)]
 [De:être étroit-qasar] [D407:F:ekmer]
- 16§15. feixuc, pesant
 /lourd, dense   **idqer (+I) /iz'diy (De) /qqe'jer' (D657), awan (D867), az'ay (D964)**
 [Rf:annezzaw (NEOL7)] [D:gras, lourd:atextux (830), abarbu: (40)]
 [De:être lourd]
- 16§16. lleuger/léger   **ifsus, yefaus (+I) /ifsus (+De) /afessas (D232)**
 [D232:être léger:ifsus:F:ifsas]
 [D:CG:être léger, agile, souple-lezir]
- 16§17. ple/plein   **yeccar, iccur/i'enner (ML70) /l'amar' (D991)**
 [I:iccut, a'mmar] [De:i'anner] [D103:ateccan, atccan]
- 16§18. buit/vide   **ayyar, yexwa/ixwa (ML70) /ufrigh (D226), aqerjuj (D224)**
 [I:ixwa] [De:lug'a] [3A:yuga (f:tuga)] [D455:ilem]

16519.obert/ouvert   iarrem(I)/irrem(ML88,De)/yalli(D470),yefteh'(D237)

16520.blanc

/blanc

acemrar(+I)/imellul,umlil/amellal(D497)
[LR: blanche= tamadjart/tamellal/tumlil]
(Bkr:imellu)[De:imlul][D497:être blanc-umlul,imlul]
(Rf:amellal(PA))[D120:aciban=blanc,beau]

16521.negre

/noir

abarcan/id'la(id'lan,ML88),asegga(De)/aberkar(D46)
[I:abarcan][Bkr:sangu,st'af,segga(també C)]
[De:asegga,st't'af,id'olan,abaxxan(pou employé)]
[D932:azazzad'=noir(de peau)][D898:as'et't'af=noir,grave]
(CM84.196:C=asegga)

16522.blau/bleu

aziza,azegzew/azegza(De)/azegzaw,azegza(D936)
[Rt:també "gris"-azegzew][D958:bleu(mil)-azer'qag]
[I:azegzau(Bq),azeyzau(Kl)pl:-awon;izigza(Bq),iziya(Kl)]
[De:bleu=vert: bleu-clair(ynux):azer'wal]
[De:veru: també el participi:izegzau]
[D936:F:heheu,z'euz'eu]

16523.verd/vert

aziza arbi'/azegza(De)/azegza,azegzaw(D936)
[I:azegza,azegzau(Bq);azeyza,aziya,azeyzau,aziya(Kl)]
[De:vert=bleu] [D303:ah'cayci=vert herbe]

16524.vermell/rouge

azeg'agh/azwagh,azugg'agh(De)/azegg'agh(D961)
[I:encarnado muy vivo-azuggagh(Bq),azugwagh(Kl)]
[CM95:uzwagh][D314:rouge de honte=amh'afwer]
[D:rouge vif=ajih'bud(365),iliteq(472)]
[D326:rouge,carmin=ah'emri][D961:F:izwagh]
[DeS:azugg'agh][De:participi:azugg'agh]
[CM84.198:C=azeg'agh]

16525.groc/jaune

awragh / awragh / awr'agh(D874)
[I:aweragh][De:awragh][D874:F:izwagh]
[DeS:awragh][F:awragh][I:awragh]

16526.clar/clair

yerqq/ifiu(De,If)/ izdig(D929)
[I:isfa,esfan,esh'u][D811:clair(temps)=e's'h'u]
[D909:clair=iz'fan][D929:clair,pur]

16527. fosc, obscur
/sombre, noir   **abercan/illasen** (De) /**d'ullem** (Hy-Verb)
[Rf:obscur, foncé:yah'deqq] (D400:brun-akeh'luc)
[L:day-s attaram (Kl), day-s tallast (Bq)]
[I: id'lun (cc:ser occuro+d'lu)]
16528. descolorit
/décoloré   **yancef/ikcef** (HA), **izzef** (HA) /**yefsex** (D234, Ry)
[I-a]:De, If:Verb=ibeddel fella-s llun]
16529. dret, recte/droit   **nican/agh'd** (De) /**eqwed**:être droit (D686)
[v.veritable:dreturer; [I:iga'ad, iseggem]
[I:iga'd] (De=être droit)]
16530. tort/courbé   **ifargh/ ik'na** (De; knu) /**eknu** (D409-Verb)
[De:être courbé:eknu, rizz]
[jjelveh'-être tordu, volie:D368]
[ajelwah'-tordu, gauchi:D368]
16531. dret/droit (côté)   **afusi** (I) /**afasi** (+De) /**ayeffus** (D919)
16532. esquerre/gauche   **azermad'/azelmad'** (+De, HA) /**azelmad'** (D944)
[De:també-az'el'kad', az'el'h'ad']
[I:també-azerh'ad']
16533. bo/bon   **is'beh', as'ebh'an** (I) /**i'del/ucbih'** (D73), **uqem** (D870)
[J:delfen] [D:être bon, beau-verrez (278), elhu (448)]
[S:213:afalkay (C)] [Bkr:iz'il-être bon]
[De:i'adel, iz'il] (De, O:afulki)
(v.11516, 17526)
16534. dolent
/mauvais   **waryeh'ri/gar** (+De) /**ir, yir** (D694)
[I:waryeh'ri-malo, no ucil]
16535. dolent
/méchant   **is'reb, a'fan/iceqqa/burays'u** (D5), **amcum** (D94)
[I:també:yaqbeh'] [De:iceqqa, iddser] (D149:amedghul)
16536. bonic
/beau   **icna** (I), **is'beh'/ifulki/agraxaz** (D278), **aksas** (D424)
[J:delfen] [D:acebh'an, ucbih' (73), ack (84)] [D667:aqnamas]
[I:is'beh', mighis, d'eris] [De:ebab, zzin, afalkay]
[être beau:CH84.79:G:fulki; G:ebah' (ar)]
16537. lleig
/laid   **a'fan/ixcen** (ML69) /**afegnun** (D195), **bu zenfur** (D903)
[I:a'ffan, luzhur] [ML:ixcen-mauvais, oposat.a."joli"]
[De:amexcun, ix'cen]

16538.nou /nouveau	amaynut (NA), ejdid/lejdid/ajdid (D350) [I:ejjdid]
16539.antic /ancien	awesser, aqdim/aqdim/aqdim (D649) [I:aqdīm] [De:être ancien+qder]
16540.car /cher	yeghra (I) /ighla/ghali (D613) [De:igh'la] (D950:être.trop.c.=zennef)
16541.barat /pas cher, bon prix	arxes (I) /irxs' (ML, 69) /yir'xis (D742)
16542.ferit /blessé	aniyzum (I) /amaghus/amejruh' (D380) [I:també:amejruh'] [S:189:amagus] [De:amagus] [De:être blessé=ffudi, fej'j'ar']
16543.calent /chaud	yeh'ma, icamad/irgha, ih'ma (+De) /ah'mayan (D323) [I:ieh'ma] [De:être chaud-awal (D862), iz'ghil (961)] [v.ésser calent/être chaud.11515]
16544.fred /froid	as'emmad' (-?) /iberd/isimid' (D:être f., -778, CHB4.82) [De:akerram:être froid-k'rem] (D41:être.f.-ebred) [être froid=ismid':CHB4.82:C/De:"plus rarement" is'mid']
16545.salat /salé	amedjah' /ilan tisent (De) /amelh'an (D499) [I:arellah']
16546.dolç /douce, sucré	miz'id' /immim/az'idan, imz'id (D929) [I:mizid'] [ML:pas sucré=ih'orra] [De:il est doux=iamim, ad'fut]
16547.fat /fade	amessas /amersal (De) /amessas (D519) [I:amessas]

16\$48.net /propre (net)	amezdaɣ (I+) /ineqqi (-HA) /azedɣan, azedyan (D929) [De: ighus-net, purificat (HA)]
16\$49.brut /sale	imarregh, yumes /irka (-De) /umsix (D523), amerku (D720) [I: iwaasex] (ML: saleté, impureté=irka) [être sale: Q-amea: C=rku]
16\$50.espès /dense	yeqseh' /izenmeden (De) /aderdur (D152) [I: espessair; eimed]
16\$51.clar, liquid /liquide	yuzzer /ifaw (HA, De) /ah' xir (D332) [I: is'fa] [I: hecerse liquide: efsi]
16\$52.sec, assecat /séché	yuzghen /iqqur (If), ighar (HA) /iquren (Hy) [I: iuzgh] [HA: assecat] [De: être sec=ghar, azzu] [O: être sec=kkaw (429), qqecqec (643)] [O: faire s.-sgher' (622), qocccac (643)]
16\$53.madur /mûr	yeng'an /inwa, iuwa (De) /yebb'a (D3) [I: madurar=wa (Bq), unwa (K1)] [Hy: ibbuan] [I: estar madur=unwa] [D3: être mûr=ebb'] v.12\$100.couze/cuice
16\$54.mig /mi, moitié	azyen /azgen (De) /azgen (D935) [I: azyen (K1), azgen (Bq)]
16\$55.sencer, tot /entier, tout	marra /ikemmlen (De) /s timmad-is (D466), kamel (D406) [I: yekker] [O: tambe: s lekmal, s ottman-is] [D406: être e.-ekmel, anekmal]
16\$56.atapeit, compacte /compact	imun /imun (HA) /yez' deh' (D932) [I: leh's'ar] [D932: être e.-ez' deh']

16557. trençat, separat
/cassé, divisé   yarrez' (-I) /ir'z'a (De) /amer'z'u (D745)
16558. dur, fort
/dur, solide   aquraz (NB), yeqseh' /iqqur (HA, De), iduss (HA) /aqur'an (D622)
[I: d., no blando-ieqs'ah'] [De: is'emma] (D622: sur, sec)
16559. tou, bla, suau
/mou, suave, doux   areqqagh (+I) /alugg'agh (De) /aleghlugh (D458)
[D461: mou, tendre=aleqqag] [D469: mou=aloxlux]
[D458: mou, humide]
16560. fort
/fort   yejhad/is'h'a, amduwas (De) /uzmir (D948), is'eh'h'a (D811), yejhad (D363)
[I: f., que tiene fuerza=ijhed] [D948: forçut]
[I: f., vigorooso, activo-ieqsah']
16561. feble
/faible   anamum (NB), yed'ef /and'af, andda'afu (HA) /amd'`afu (D185)
[I: ied'a'f] [De: anda'uf, amaddiyya'u] [D185: être f.=d'ef]
16562. apagat, desinflat
/éteint, dégonflé   yexsi (+I) /yexsi (De) /yensa (D575), yexsi (D909)
16563. fácil/facile   ihwen/irxa (-De) /ushil (D764)
[CH84.83: être facile: C, De=rxu (Ar): Q=ishil (ar)]
[I: iehwa]
16564. difícil, terrible, esquerp
/difficile, revêche   agremam (NB), iw'ar /iceqqa /as'e'ban (D817)
[I: iu'ar] [De: être d.=cqqu => icqqa]
[CH84.84: être difficile: C: cqqu (ar): Q=iu'ir (ar)]
16565. possible
/possible   (I-ser possible) /imken (+De) / (être p.=emken (D494)
[I: ser possible-atagh, ansah']
[De: iwalem, ieh'tmol]
16566. veritable
/vrai   nican/is'h'a (De), ih'eqqa (De) /s's'ah', s'ah'ih' (D811), ah'eqqani (D332)
[I: dah'qiqi, s tidet]   v. recte (16529) v. veritable (persona) (17535)

16\$67. fals/faux n ixarriqen/iz'uxr'(HA)/amzuuer(Hy), n ezzur(Hy)
 [I:mentiz=sexarreq, carces, carcus(Bq), cettex']
 [D395:mentida:lekdeb] v, mentida(5\$45)

16\$68. complex
 /complexe asemial(KB)/icqa(HA)/(être complexe-exnez:D934)
 (I=Ø) [Hy:itcnecker]

16\$69. simple, senzill
 /simple azerari(KB)/yerxa(HA)/amr'ad'i(D709)
 [I:d moniyat]

16\$70. següent
 /suivant wenni ad yasen /yuckan(I)/ ud'fir', amed'fir'(D173)
 [I=Ø] [HA:illid yuckan]

16\$71. pròxim, proper
 /prochain aqrib, yudes/yuckan, yad'nen(ML)/ag id iteddun(Hy)
 [I:aqrib=pròxim, cercano] [De:ad d yuckan] [Hy:+qerob, eddu]
 [ML=suivant]

16\$72. passat
 /passé, dernier ye'dun /ad izrin(De)/agi i'addan(Hy)
 [I:ia'du:pasar]

16\$73. llunyà
 /lointain ig'ej/iaggug(De)/ibe''ed(D65)
 [I:esser llunyà=ugg'ej]

16\$74. amagat
 /caché innufar(SA)/ntel/uffir(D215)
 [I:responder=affer] [De:cachor:h'adur, se cachor=erges]
 [I:responder, enterriar=ntel]

16\$75. present
 /présent eh'd'ar(I)/ih'ad'r'/ieh'der(D307)
 [I:estar presente=eh'd'ar] [De:h'ad'or]

Secció 17*. Adjectius de qualitats personals i noms abstractes

Cal advertir que alguns dels adjectius són realment les terceres persones de verbs d'estat. (v.1157-11521)

1751. jove/jeune   amez'yan/cbab(De)/amejt'uh'(D493), amez'yan(D531)
[I:amezian][HA:també=a'zri][De:être].-imz'iy][D:jeune,petit]

1752. vell/vieux   awessaz(I)/afqqir(HA)/awessux(D876), aqdim(D649)
[De:personne âgé,respectable:afqqir]
[De:awssaz]
[Rf:gran,vell=ameqran]

Observacions referents a 1751 i 1752

Cal remarcar les coincidències entre petit i jove(1655): i entre gran i vell(1654) en alguns parlars.

1753. valent
/courageux   aryaz(+I)/caj'a(De)/abergaz(D44), ljid(D381)
[I:Bq:argaz][D:homme courageux:abergaz,aghilas]

1754. covard
/lâche,couard   ameggad/amdallu(De), ahar'bub(De)/ahrabxi(D36)
[I:maugwad]

1755. sord
/sourde   adahcar/ad'erd'ur/a'ez'z'ug(D1014)
[I:adard'ur(K1);adahcux][De:ad'erdur']

1756. boig, foll
/fou   abuhari(+I)/amsud/aderwic(D158), ameslub(D772)
[De:anafal][L-157:am'adur, ah'ziud', uxli, >>
>>afgul, h'arram, anufi, beddu]

1757. cec
/aveugle   aderghar/abukad'(+HA)/aderghal(D157, Gl.26)
[I:aderghar][De:abuk'ad]

1758. mut/muet   areynun/agnau(De)/agugam(D259)
[I:aziynun]   [Gl.27:agugam]

17§9. quec, tartamut
/bègue

atewtaw/atitaw, agnaw (KA) /aqewqaw (D686)
[I: anaghagh; ceceoso-atuctau] [De: watata]
[L-147: ta-bé: hedenden (fouareq). agnaw (Tems. 1.
ainu (3ett.). aqeqaw (Zouaoue)] [L-147: atemtam (ar.)]

Observacions referents a 17§8 i 17§9

El mateix mot "agnaw" apareix amb el sentit de mut a 17§8 i de quec a 17§9.

17§10. coix

/boiteux aqejdah/arejda (L-147) /aqudar (Gl. 27, D650), arejda (Gl. 27, D719)
[I: azah'h'af (K1), ah'id'ar (Bq)] [De: abid'ar']
[L: també: aridel, arida, abid'ar, ufrigh]
[persona que ranqueja=azah'h'af (Rf), aquta (De)]
[invalid/handicapé, infirme=aqaydar (Rf) /akucam (L-147). >>
>> a'iban, ahe' aybu (D1011)]

17§11. geperut

/bossu buta'xurt (I) /butayyut (L-147) /bu ta'xurt (D997)
[Gl. 27: butta'xurt]

17§12. dretà/droitier

afusi (I, SA) /afasi /ayeffus (D919)

17§13. esquerrà

/gaucher azermad' /azelkad', azelmad' /azelmad' (D944)
[Hy: gauche=azelmad', azerwad', azerwad' /gaucher=azelmad' >>
[I: azerh'ad'] [I: azelmad'] >> buzelh'ad']
[De: az'elmad', az'elkad', az'elh'ad']
[I, DeS=azelmad']

17§14. espavilat, llest

/doué, vif, malin yeqd' a (I) /icat'er /afehham (D196), uh'ric (D334)
[De: être malin=et'ic'er]

17§15. intel·ligent

/intelligent fat'en, amegzu (N2) /afim (De) /afehham (D196), uh'diq (D306), a' aqii (D996)
[I: isren, bab a twengint, ... tigit, ... er'a qer]
[N1: intel·ligència=la'qel]

Observacions referents a 17§14 i 17§15

Els adjectius 17§14 i 17§15 expressen idees pròximes amb un mateix mot en algun parlar com "afehham".

17§16. ruc, totxo
/idiot, bête   aghyur, anjuf/ams'ud' (De) /ajeghluf (D375), a'eggun (D980)
[I: tonto-amagnun (Bq), amagnun (K1)] [D: abuhai (15), abel'ud (375)] >>
[I: tonto-afghur, aqfuh'] [De: imbécile] >> aderwic (158), aghbub (600)
[I: bobo=abuhari:]

17§17. alegre, content, feliç
/gai, content, heureux

anammur (NB), ifarh' /ifr'eh', ifjjij (HA) /imneer'eh', acr'ayh' (D1081)
[I: iefereh', xaxad'ar] [De: anfr'uh'] [D: amqonna' (670), ase'di, amase'ed (802)]
[D: être...=ef'reh' (222), acr'eh' (108), kkunti (411), ellez (471)]

17§18. trist
/triste

agacur, ih'zen/amqelleq (De) /ameh'zun (D352)
[D: être t.=amqhlulom (573), agh'ban, amughban (603)] >>
[I: ighiyer; ighuref (Bq)] >> ,rundu (729), isnin (782)
[HA: iqelleq (ar.)]

17§19. espantat, astorat
/ébahi, étonné

abehd'an (segonsB) /izzma (HA) /yewhem (Hy)
[I: asustar-enjerfa:] [De: effrayer: asud, egg'ed, z'mu;
[D: avoir peur-fazra' (245), ag'ad (249), ewh'ec (856)] >>
[D: être étonné-ebhat (16), bat (55)] >>, ex'le' (900), xaf (912)]

17§20. distret
/distrain

amazlal (NB) /yeghfel (If) /yeghfel (D605)
[I: ieghfel, adahwar] [De: il est d.=ur ih'ad'ar;
[D: être d.:eghfel (605), zzeylell (965)] [D965: Fiehle:]

17§22. tranquil, calmós
/calme, tranquille

yarsa/ irah'a (De) / yers (D733)
[I: ishna] [D733: être calme-ers]

17§23. nequitós, inquiet
/inquiet

innughejf/anenughecf (De) /yettugellaq (D663)
[I: day-e arham, is'reb] [De: il est inquiet=innughecf;
[D: être inquiet-eh'diqer' (306), ttugelleq (663)]
(D: enghecf=enbellir, déguiser;
cf. ttugelled -> amqelleq (17§18), qelleq (17§24)]

17§24. enrabiat, enfadat
/fâché

is'e'ar/iqellaq, t't'iyas (HA) /idleg (D140)
[I: enfadat-xiyeq, ghuref, adiyeq, eqhdeb]
[De: se fâcher=qelleq, d'iyeq, fqa'a, >>
>> sfurreg, sfuzreg, suff] [Hy: anahcar]
[De: se fâcher=tatceh' (63), dleg (140), orfu (710)]
[I: recolozitarso=fega'arenfadarso=m'iqir:] >>
>> disgustarse= qelleq (D275, NT: yafqa')
[HA: taght tgu'd'i=sont pena, tristesa:]

17525. estimat
/aimé, estimé, chéri itwaxes/i'ezza dar-S{DeSJ}/ame'zuz, a'ziz (D1013)
[I=Ø]

17526. bo/bon
amalagh(NB), is'bah'/i'del(+De)/igerrzen(D278), ucbih'(D13), yelhan(D448)
[I:asebh'an, isbah'] [CH84.78;C:être bon-z'il, 'adel]
[D:uwqim(870), l'Ali(987)] [D:être bon-elhu(448), gerret(278):
[J:delfen(v.bonic)] [De:també-ifulki, is'il, xras, ihiiyya]
(v.16533,)1516]

17527. millor
/meilleur h'sen/ iuf (De) / yif(D186)
[I:ser rejor=if] [De:surpasser=af;
[D186=surpasser, valoir mieux:if]

17528. dolent
/mauvais, ignoble anebrur(NB), war-yeh'ri/gar(De) /
[I:a'fan, ieqbah';no ūtil=war ieh'eri]
[De:désagréable au goût=ur imain, ur iadfut:
[SB:a'ffen;war-yeh'ri=no valid](NB:ignoble]

17529. dolent
/méchant is'reb(I), a'fan(I)/iceqqa(+De)/amedghul(D149), burays'u(D51), amcum(D94)
[I:també:yeqbah'] [De:també=amddser]

17530. xafarder, informador
/rapporteur, cancanier acekkam/anvec, acekkam(EA)/bu tx°ebbir'in(D888)
[I:chismo=axellad;scplón=aqarrad] [Ry:cançans=ixebbiren]

17531. adolescent
/adolescent anubi/a'zeri(I), EA/ ilemz'i(D457, Hy), imh'ej'j'el(D313)
[I:a'zeri] [D:a'zeri=colter] [EA:a'yyal]

17532. adult
/adulte a'ezri/anaz'um(De)/imh'ej'j'el(D313)
[I:iwed'aque s'ha fet adult]
[De:capable de jeûner(az'un)]

Observacions referents al 17531 i 17532

Hi ha alguns mots com "a'zeri" i "imh'ej'j'el" que s'apliquen a ambdues
noçons.

17533. ric
/riche
ettajar/ajhed(De), amghar(De)/amerkanti(D516, Hy)
[Szi38: anesbaghur; riquesa=tabaghurt: [D: lghani(618), asa'i(802)>>
[I: amerkanti, day-s agra, ettajer]>> axeznaj'i(916): [Hy+=asa'i]
[De: aceba'an, amerk'atti, serrezqiw, selxiriw, imerfah]
[De: asa'di (HA=afortunat), ljj'i(=sa), idus(=sôlid)]
[D822: ettajer(ar)=marchand, commerçant]
17534. pobre
/pauvre
ermeskin/amz'l'ud'(De)/afqir(D214), meskin(D768)
[I: amarrud', adderiwee, meskin: [D: abu'eryan(67), >>
[ML=igallia]>> lfaqir(214), igallil(256), amezlud'(942)>>
[De: ruiné=amerlad': >> az'awali(960)]
17535. veritable, vertader
/véritable
n ttidet/ih'qqagen(DeS)/ah'eqqani(D330)
[I: s tidet, ah'qiqi: [D: s's'ah'h'(811), anes'li(812):
17536. fals/faux
n ixarriqen/x'z'ur'(De)/yir l'ebd(D694, 969)
[I: mentir=saxarreq, carces, carcus(Bq), cettah'
[I: engafar, faltando a la verdad=qhecc]
v.16567
17537. lliure
/libre
illeli(NA)/lh'ur'r'(De)/ah'er'r'i(D332), imserreh'(D792)
[I: isarteh': [D332: ih'er'r'=noble, de bonne
sacel
17538. independent
/indépendant
imziereg(NA), uzedjif nes/amz'luy(NA)/sab, sib(D354)
[I=ø]: [88: que.no.fa.cas.a.l'altra.gest-iwit gh-ugayyu-us(NA):
[If, De=ø]
17539. simpàtic, trempat
/sympathique, gentil
is'beh'/d'erfen(ML)/ah'lawan(D322)
[I: iecna]: [De: gentil-ifulk'i, i'edel]
[D327: sympathie-lh'anna, leh'nana]
17540. antipàtic, esquerp
/antipathique, maussado
yeh'ari/ix'cn(NA)/ixaq(Hy)
[Hy: être m.-teah']

Servei de Biblioteques

Reg. 1500459759

Sig. TVAB/ 4784

Ref. 12000

